

© TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ©

A Szerb-Horvát-Szlovén állam népszámlálásának nemzetiségi adatai.

Les données de nationalités du recensement du Royaume SCS.

Résumé. D'après les résultats préliminaires du recensement exécuté le 31 janvier 1921 dans le Royaume SCS, sur la population totale de 12,170.323, il y avait 74.4% de Serbes et de Croates, (y compris les Bougnèvatzes, les Chokatzes et les Slaves mahométans du Sud), et seulement 8.5% de Slovènes, qui, constituant la troisième nationalité figurant au nom du Royaume, étaient relevés, par le dénombrement même, comme une nationalité à part. (Pour les détails, voir tableau 2.) Cependant si l'on compte à part les Serbes, les Croates et les autres Slaves du Sud groupés avec eux, on voit que **la proportion des Serbes était d'environ 44.7% et celle des Croates, de 23.6%. Par conséquent, les Serbes n'étaient pas en majorité absolue**; même si l'on en défalquait les plusieurs centaines de mille Bulgares habitant le Midi de la Serbie, (en Macédoine), que la statistique serbo-croate-slovène cachait sous la rubrique des Serbo-Croates, on verrait que **la proportion des Serbes ne dépasse guère 40%.**

En examinant le nombre et la proportion des Hongrois dans le territoire transféré à la Serbie, et en comparant les chiffres à ceux établis par le dénombrement hongrois de 1910 (voir tableaux 1, 3 et 4), on voit que, dans ce territoire, le nombre des Serbes-Croates et des autres Slaves a augmenté, que celui des Allemands s'est accru légèrement et que, par contre, le nombre des Roumains a diminué quelque peu et celui des Hongrois, d'une façon extraordinaire, de 15.5%.

Pour expliquer ce fait, le texte joint aux chiffres du recensement dit que „la délivrance a fait accroître la conscience nationale de la population qui, délivrée de la pression étrangère, s'est librement déclarée pour sa langue maternelle“. Cela veut dire, d'une façon détournée, que la statistique hongroise a falsifié les données se rapportant à la répartition des nationalités, quoique, tant pour le recensement que pour le dépouillement des données, l'Office hongrois de statistique eût tout fait pour établir tout à fait exactement la vérité. Or, les chiffres hongrois furent corroborés non seulement par les données concordantes de quatre recensements, mais aussi par d'autres relèvements, relatifs au mouvement de la popu-

lation, à la statistique des écoles, etc., et montrant la répartition des nationalités par communes. Et, pour se justifier, la statistique hongroise a d'autres preuves encore: ce sont les données exactes relatives à la connaissance de langue de la population.

Donc l'exactitude des chiffres hongrois ne peut même pas être mise en doute. Par conséquent, ce sont les données du Royaume SCS, qui ne sont pas contrôlables, parce qu'on ne les a pas détaillées par communes et qui ne sont justifiées par aucune autre donnée, ne peuvent correspondre à la vérité. Il est indubitable que le changement de régime ait pu apporter de légères modifications à la répartition des nationalités, car beaucoup de fonctionnaires et autres employés publics hongrois se sont réfugiés en Hongrie; mais le nombre des réfugiés ne peut motiver, en lui-même, une aussi grande diminution de celui des Hongrois. Puisque on ne peut comparer les données par communes — d'ailleurs la plupart du décroissement mentionné revient aux villes — nous ne nous occupons ici que des données urbaines, et principalement de celles de Szabadka, où il y a le plus de différence entre les chiffres hongrois et serbes (Tableau 6). Selon les recensements effectués depuis 1880, la majorité des habitants de cette ville était, incontestablement, hongroise; et c'est prouvé non seulement par les chiffres de ces recensements, mais aussi par ceux du mouvement de la population et des écoles (voir tableaux 8 et 9). La majorité hongroise de Szabadka est encore plus fortement prouvée par le fait qu'en 1910, sur les 94.610 habitants de cette ville, 76.112 parlaient le hongrois, soit 80.5%, tandis que 47.647 habitants, soit 50.4%, parlaient seulement la langue serbo-croate (bougnèvatze.) Il importe en outre que, d'après le dénombrement de la population de 1910, **41.448 personnes n'y savaient que le hongrois. Malgré cela, le dénombrement de SCS de 1921 a relevé 27.730 habitants de langue maternelle hongroise et 70.671 habitants de langue maternelle serbo-croate, quoique, dix ans avant, 47.647 habitants eussent seulement parlé la langue serbo-croate.** Il est manifeste que la situation véritable y est falsifiée dans

une grande mesure. Les Serbes avaient intérêt à relever, à tout prix, une majorité serbo-croate à Szabadka, afin de justifier, ultérieurement, pourquoi ils revendiquaient cette ville lors de la conclusion de la paix. Et c'est pour pouvoir transférer Szabadka à la Serbie qu'on a mis sous la domination étrangère, d'après la statistique S. C. S. même, 150.000 Hongrois habitant au sud et à l'est de cette ville, dans les arrondissements de Topolya, de Zenta, de Óbecse, et dans les villes de Magyarakanizsa et de Zenta.

Malgré ce procédé manifestement tendencieux du recensement serbe-croate-slovène, il est curieux que **sur tout le territoire méridional faisant un bloc** (Baranya, Bácska, Bánság) et revendiqué, comme habité surtout par des Serbes, par le nouvel Etat, **les Serbes ne font que 29% et les Hongrois 28%.** Et si l'on ajoute au nombre des Hongrois seulement les 30.000 Hongrois de Szabadka que la statistique serbe a fait disparaître, on voit que **sur ce territoire, ce ne sont pas les Serbes, mais les Hongrois qui sont en majorité relative**, ce que les statistiques hongroises ont si souvent souligné.

Les données de Croatie-Slavonie montrent également le caractère tendencieux de la statistique dressée par le nouveau régime. Même sous le régime hongrois, la langue officielle était le croate en Croatie-Slavonie, et les recensements de la population y étaient effectués, d'une manière absolument impartiale au point de vue scientifique, par l'Office général de statistique de Zágráb; donc, pour les données de Croatie-Slavonie, on ne pourrait affirmer que l'Office croate de statistique, les eût falsifiées au profit des Hongrois. Malgré cela, selon le dénombrement de 1921 le nombre de ceux-ci a diminué de 35.1%, quoique 10% des Hongrois aient pu quitter, tout au plus, ce pays par suite du changement de régime. Comme 60% des Hongrois habitant la Croatie-Slavonie savent la langue serbo-croate, il est clair que la plupart en ont été relevés comme ayant le croate ou le serbe pour langue maternelle.

Si nous soulignons ce procédé tendencieux et cette falsification de données, c'est que les données ainsi altérées servent de prétexte à déjouer les droits des minorités nationales — droits que les Etats successeurs, en opposition avec les intentions du traité de paix, font dépendre d'un certain nombre proportionnel — en invoquant que la minorité en question n'atteint pas, sur un certain territoire, ces de la population totale. Voilà pourquoi nous devons protester énergiquement contre tout

artifice de recensement tendant à abaisser le nombre des minorités nationales, surtout si ces artifices sont faits avec des moyens statistiques ne supportant pas un examen scientifique et impartial.

A Sz. H. Sz. állam a békeszerződésekben kapott új területein az 1921 január 31-iki állapotnak megfelelőleg 1921 február első napjaiban tartotta meg első népszámlálását. A népszámlálás előzetes eredményei 1924-ben jelentek meg elég vaskos (254 lap) kötetben,¹⁾ amely minden egyes községnek lélekszámát adja nemenként, továbbá a háztartások számát. Ez a kimutatás teszi a kötetnek túlnyomó részét. Az egyéb demografiai adatok közül e kötet csupán a lakosság nemzetiségi és felekezeti megoszlását adja, de ezeket már csak járások szerint. A kötet azonkívül föl van szerelve 11 kartogrammal, amelyek a népsűrűsége, továbbá a felekezeti és nemzeti megoszlásra vonatkoznak. A térképek már községek szerint tüntetik fel az adatokat. Nem egészen érthető, hogy ha ezek az adatok még csak „ideiglenesek”, miért jelentek meg azok csak három évvel a népszámlálás után és miért kellett azokat ilyen költséges kartogramokkal felszerelni s viszont mi az oka annak, hogy a végleges adatok, — mert ha a közöltek ideiglenesek, úgy várjuk a végleges adatokat — még most, két évvel az ideiglenes adatok megjelenése után sem láttak napvilágot.

Bennünket, magyarokat a népszámlálásnak elsősorban nemzetiségi adatai érdekelhetnek egyrészt azért, hogy lássuk, hogy az elszakított területeken az ú. n. utódállamok statisztikája szerint is mennyi a magyarságnak a száma, másrészt, hogy ezeket az adatokat összehasonlíthassuk a magyar népszámlálás megfelelő adataival.

Mielőtt ezt az összehasonlítást megtennők, szükséges, hogy egy pillantást vessünk magára a népesség fejlődésére is, mert a fejlődés különböző mértékéből is következtetést lehet vonni a területileg ötszörösre növekedett állam nemzetiségi viszonyainak alakulására.

A lélekszám területrészek és nemek szerint 1910-ben és 1921-ben az 1. sz. táblázat szerint alakult.

Az új államnak eszerint valamivel több mint 12 millió lakosa van, ebből azonban csak egy harmadrész esik déli és északi

¹⁾ Résultats préliminaires du recensement de la population dans le Royaume des S. C. S. du 31 janvier 1921. Publié par la Direction de la Statistique d'Etat (Belgrade). Sarajevo. 1924.

1. A Sz. H. Sz. állam népessége 1910-ben és 1921-ben területrészek szerint.¹⁾1. Population du Royaume des Serbes-Croates-Slovenes en 1910 et en 1921 par divisions territoriales.¹⁾

Tartomány — Provinces	Lélekszám Nombre des habitants		Különbözet 1910—1921 Écart de 1910 à 1921		Az 1921. évi lélekszámból Nombre des habit. en 1921	
	1910	1921	szám sz. en chiffres	%	férfi hommes	nő femmes
Szerbia — Serbie	4,668.508	4,129.638	— 538.870	— 11·5	2,007.331	2,122.307
Ebből Északi Szerbia — Dont Serbie du Nord .	2,971.349	2,655.078	— 316.271	— 10·6	1,273.167	1,381.911
Ebből Déli Szerbia — Dont Serbie du Sud .	1,697.159	1,474.560	— 222.599	— 13·1	734.164	740.396
Montenegró — Monténégro	238.423	199.857	— 38.566	— 16·2	99.622	100.235
Bosznia és Hercegovina — Bosnie-Herzégovine . .	1,931.802	1,889.929	— 41.873	— 2·2	965.894	924.035
Dalmácia — Dalmatie . .	625.471	621.429	— 4.042	— 0·7	309.012	312.417
Veglia-sziget és Castua — Île de Veglia et Castua	29.715	28.710	— 1.005	— 3·4	13.522	15.188
Horvát-Szlavonország — Croatie-Slavonie	2,621.954	2,613.938	— 8.016	— 0·3	1,273.053	1,340.885
Muraköz — Medjomurje .	93.283	96.945	+ 3.662	+ 3·9	47.968	48.977
Szlovénia — Slovénie . .	973.408	964.048	— 9.360	— 1·0	458.549	505.499
Muramellék — Prekomurje	90.359	92.416	+ 2.057	+ 2·2	45.096	47.320
Baranya, Bácska, Bánság .	1,362.020	1,380.413	+ 18.393	+ 1·4	673.500	706.913
Összesen — Total .	12,634.943	12,017.323	— 617.620	— 4·9	5.893.547	6,123.776

¹⁾ Ez a táblázat a lélekszámadatokat illetőleg nem egyezik a sz.-h.-sz. népszámlálási munka XIV. lapján közölt adatokkal, mert ott csak azoknak a területeknek lélekszáma van beállítva, amely területeken 1921-ben a népszámlálás végrehajtott, a jelen táblán pedig a meg nem számlált területek lakosságát is beállítottuk vagy egyik vagy másik népszámlálás szerint, de mindkét időszakban egyenlő számmal. Az eredményt, minthogy csak kis hiányokról van szó (csupán Dalmáciánál jelentékeny a meg nem számlált rész), ez kevésbé befolyásolja. Baranya, Bácska, Bánság 1910. évi adatait a magunk számítását fogadtuk el, minthogy ezt az illető helyen közölt okokból helyesebbnek tartjuk.

¹⁾ Ce tableau ne correspond pas, en fait des données du nombre de la population, aux renseignements publiés à la page XIV de l'ouvrage serbo-croate-slovene relatif au recensement, parce que dans ce dernier on n'a enregistré que le nombre de la population des territoires où on a effectué le recensement en 1921, tandis que dans le tableau ci-dessus les habitants des territoires non recensés ont été aussi relevés, selon l'un ou l'autre recensement, mais en nombre égal pour toutes les deux périodes. Vu qu'il ne s'agit que de peu de lacunes, (la partie non recensée n'étant considérable que pour la Dalmatie), cela influence peu le résultat. En ce qui concerne le Baranya, le Bácska et le Bánság, nous avons adopté, pour 1910, nos propres données que nous trouvons plus conformes, pour les motifs exposés à l'endroit respectif.

Szerbiára, a Balkánháború előtti Szerbiára pedig csak 2,655.000 lélek, az újonnan szerzett területek tehát lélekszám szerint is nyomasztó súllyal nehezedenek rá a régi Szerbiára. Ez az arány a régi és új területek között még erősen romlott is a háború következtében, mert a régi Szerbiának jóval nagyobb volt a háborús vesztesége, mint az újonnan szerzett területeké, amelyek közül egyenként véve, csupán Montenegró és déli Szerbia háborús vesztesége volt nagyobb, mint a régi (északi) Szerbiáé. Azok a területek, amelyekben a szerb elem kisebbségben van a horvátokkal és szlovénekkal és egyéb nemzetiségekkel szemben, aránylag kis fogyást mutatnak, sőt a magyar anyaországtól elszakított részek bizonyos csekély szaporodást is mutatnak fel. A háborús veszteség a népesség nemi megoszlásán is erősen meglátszik, a régi Szerbiában pl. a férfiak fogyása nem kevesebb mint 260.000, vagyis 17·3%. A felekezeti és nem-

zetiségi adatokat 1921-ben ugyanezek szerint a területrészek szerint a 2. sz. táblázat mutatja.

Az államnak nevet adó három nemzetiség közül maga a hivatalos statisztika is csak kettőt, a szerbet és a horvátot foglalja közös rovatba, a harmadikat, a szlovént, már külön rovatban mutatja ki. A horvátok és szerbek együttes aránya is mindössze 74·4% s minthogy a szlovénekről a hivatalos statisztika is kénytelen elismerni, hogy nyelvileg külön nemzetiséget alkotnak, furcsán hat a táblát kísérő szövegnek az a megállapítása, hogy a Sz. H. Sz. állam „nemzetiségi tekintetben homogén államnak mondható”.¹⁾ Ha a szerbeket és horvátokat a felekezeti adatok alapján külön választjuk, kiderül, hogy az új államban egyetlen nemzetiségnek sincsen abszolút többsége, a szerbek és horvátok együttes számából ugyanis kb. 5,366.000 szerb, az egész állam lakosságának 44·7%-a, horvát (a

¹⁾ L. XXI. oldal.

2. Az Sz. H. Sz. állam népességének vallásfelekezeti és nemzetiségi megoszlása az 1921. évi népszámlálás adatai szerint.

Composition de la population du Royaume des Serbes-Croates-Slovènes par culte et par nationalité suivant les données du recensement de la population de 1921.

Tartomány <i>Provinces</i>	Lélekszám 1921-ben <i>Nombre des habitants en 1921</i>	Vallásfelekezet — <i>Culte</i>								Nemzetiség — <i>Nationalité</i>								
		görög keleti <i>grec-oriental</i>	római kath. <i>cath. romaine</i>	görög kath. <i>cath. grec</i>	protestáns <i>protestant</i>	mohamedán <i>mahométan</i>	izraelita <i>israélite</i>	egyéb vallású <i>autres cultes</i>	felekezetenélk. <i>sans confession</i>	szerb v. horvát <i>serbe ou croate</i>	szlovén <i>slovène</i>	egyéb szláv <i>autres n. slaves</i>	román v. cincár <i>roumaine</i>	olasz <i>italienne</i>	német <i>allemande</i>	magyar <i>hongroise</i>	albán <i>albanaise</i>	egyéb <i>autres</i>
A) Abszolút számokban — <i>Chiffres absolus</i>																		
Szerbia	4,129638	3,356761	36365	998	2276	721087	11731	318	102	3,355262	3912	6335	151829	457	5286	2165	422489	181908
Ebből :																		
Északi Szerbia	2,655078	2,612889	18666	304	1392	155533	5994	206	94	2,475478	3402	5589	142773	413	5110	2056	3552	16705
Déli Szerbia	1,474560	743872	17699	694	884	705554	5737	112	8	879784	510	746	9056	44	176	109	418937	165198
Montenegró	199857	168398	8507	22	42	22856	17	3	12	182682	61	87	6	37	29	13	16826	116
Bosznia és Hercegovina	1,889929	829162	443914	9297	6649	588247	12028	538	94	1,826173	4682	27875	1333	1770	16461	2638	623	8374
Dalmácia	621429	105560	514607	73	64	652	322	129	22	612493	1155	1036	100	4586	1056	71	185	747
Veglia-sziget és Castua	28710	24	28663	6	4	—	—	6	7	27476	96	110	—	1008	12	2	—	6
Horvát-Szlavonország	2,613938	659083	1,867998	16504	46199	2439	19602	1826	287	2,323952	21134	66868	1939	4013	122514	68753	613	4152
Muraköz	96945	1127	94507	27	474	56	736	18	—	94001	617	73	53	25	310	1800	47	19
Szlovénia	964048	6180	953873	490	2499	508	304	58	136	9958	910708	4131	34	656	37550	462	84	465
Muramellék	92416	447	66414	11	24754	142	642	1	5	763	74447	65	5	24	2081	14435	42	554
Baranya, Bácska, Bánság	1,380413	475485	720306	14169	133886	1700	18777	14739	1351	514124	7949	67886	74099	249	328173	382070	831	5032
Összesen <i>Total</i>	12,017328	5,602227	4,735154	41597	216847	1,337687	64159	17636	2016	8,946884	1,024761	174466	229398	12825	513472	472409	441740	201368
B) Százalékokban — <i>Pourcentage</i>																		
Szerbia	100·0	81·2	0·9	0·0	0·1	17·5	0·3	0·0	0·0	81·2	0·1	0·2	3·7	0·0	0·1	0·1	10·2	4·4
Ebből :																		
Északi Szerbia	100·0	98·4	0·7	0·0	0·1	0·6	0·2	0·0	0·0	93·3	0·1	0·2	5·4	0·0	0·2	0·1	0·1	0·6
Déli Szerbia	100·0	50·5	1·2	0·0	0·1	47·8	0·4	0·0	0·0	59·7	0·0	0·1	0·6	0·0	0·0	0·0	28·4	11·2
Montenegró	100·0	84·3	4·3	0·0	0·0	11·4	0·0	0·0	0·0	91·4	0·0	0·1	0·0	0·0	0·0	0·0	8·4	0·1
Bosznia és Hercegovina	100·0	43·9	23·5	0·5	0·4	31·1	0·6	0·0	0·0	96·6	0·2	1·5	0·1	0·1	0·9	0·2	0·0	0·4
Dalmácia	100·0	17·0	82·8	0·0	0·0	0·1	0·1	0·0	0·0	98·6	0·2	0·2	0·0	0·7	0·2	0·0	0·0	0·1
Veglia-sziget és Castua	100·0	0·1	99·9	0·0	0·0	—	—	0·0	0·0	95·7	0·4	0·4	—	3·5	0·0	0·0	—	0·0
Horvát-Szlavonország	100·0	25·2	71·5	0·6	1·8	0·1	0·7	0·1	0·0	88·9	0·8	2·6	0·1	0·1	4·7	2·6	0·0	0·2
Muraköz	100·0	1·2	97·5	0·0	0·5	0·0	0·8	0·0	—	97·0	0·6	0·1	0·1	0·0	0·3	1·9	0·0	0·0
Szlovénia	100·0	0·6	99·0	0·0	0·3	0·1	0·0	0·0	0·0	1·0	94·5	0·4	0·0	0·1	3·9	0·0	0·0	0·1
Muramellék	100·0	0·5	71·9	0·0	26·8	0·1	0·7	0·0	0·0	0·8	80·6	0·1	0·0	0·0	2·3	15·6	0·0	0·6
Baranya, Bácska, Bánság	100·0	34·4	52·2	1·0	9·7	0·1	1·4	1·1	0·1	37·2	0·6	4·9	5·4	0·0	23·8	27·7	0·1	0·3
Összesen <i>Total</i>	100·0	46·6	39·4	0·3	1·8	11·2	0·5	0·2	0·0	74·4	8·5	1·5	1·9	0·1	4·3	3·9	3·7	1·7

bunyevecokkal, sokáccal együtt) 2,834.000, vagyis 23·6%, a többi 747.000 sem a szerbekhez sem a horvátokhoz nem számítható boszniai és délszerbiai mohamedán délszlávokra esik.

Feltűnhetik, hogy a szerb-horvátokon és a szlovéneken kívül a többi szlávokat a kimutatás egy rovatba foglalja össze és hogy a szlávok között hiába keressük a déli Szerbiában (Macedóniában) nagy számban élő bolgárokat. Egész déli Szerbiában mindössze 746 egyéb szláv van kimutatva, de ugyanitt találunk 165.198 „egyéb anyanyelvűt” is, akik azonban felekezeti adatokból is kivehetőleg törökök, spanyol-zsidók vagy cigányok lehetnek. Különben is a bolgárokat a szerbek feltétlenül szlávoknak tartják, ha tehát ki akarták volna őket mutatni, mindenesetre az „egyéb szláv” rovatban találnók nyomukat. Itt azonban nem találhatók, valószínű tehát, hogy az összes macedóniai bolgárok egyszerűen be vannak kebelezve a szerb-horvát rovatba. A Magyarországtól elszakított részen lakó csekély számú bolgárok azonban az „egyéb szláv” rovatban szerepelnek, itt ugyanis a magyar statisztika régebbi kimutatásaival szemben nehezebb lett volna őket a szerb vagy horvát rovatba átkönyvelni. Déli Szerbiában rendszeres népszámlálás még eddig nem volt s így nincsen hivatalos bizonyíték arra, hogy ott bolgár lakosság is van, az első hivatalos szerb statisztika tehát könnyebben megtehetette azt, hogy a bolgárokat, mint nem létezőket tüntesse fel.

A szerb népszámlálásnak ezen nyilvánvaló tendenciózus eljárása miatt a bolgárok bizonyára fel fognak szólalni, ezt a körülményt csak a népszámlálás végrehajtásának jellemzésére hoztuk fel. Egyébként, mint látni fogjuk, a népszámlálás tendenciája a magyarsággal szemben is erősen megnyilvánul.

Ami a magyarság számát illeti, ezt a Sz. H. Sz. állam népszámlálása az ország egész területén 472.409-ben állapította meg. Ez a szám majdnem teljes egészében a magyar korona országaitól elszakított területre esik, mert ebből északi és déli Szerbiára csak 2.165, Bosznia és Hercegovinára 2.638, Montenegróra és Dalmáciára pedig egészen jelentéktelen szám jut. A magyarság az egész állam lakosságának majdnem 4%-át alkotja, szám szerint körülbelül annyit, amennyire a szerbek száma rúgott a háború előtt Magyarországon. Az egyes területrészek közül legnagyobb arányban van a magyarság a Bánságban, Bácskában és Baranyában, amely

területet a szóbanforgó közlemény állandóan ezen a néven és nem Vajdaságnak (Vojvodina) nevez. Itt a magyarság 27·7%-kal a második helyen áll, a szerbek és horvátok együttesen is csak relatív többséget 37·2%-ot tevő arányszámával szemben. A németiség arányszáma e területen 23·8%, a magyarság és németiség tehát még a hivatalos szerb statisztika szerint is abszolút többségét teszi a lakosságnak azon a területén, amelyet Magyarországtól a nemzetiség elve alapján szakítottak el. Hogy a magyarságnak kimutatott száma mennyiben felel meg a valóságos helyzetnek, azt a következőkben igyekszünk megvilágítani.

Ahhoz, hogy a magyarság és a többi nemzetiségek számát az 1910. évi magyar népszámlálás adataival pontosan összehasonlíthassuk, mindenesetre szükség lenne az 1921. évi szerb népszámlálás nemzetiségi adatainak községek szerint való ismeretére. A szóbanforgó közlemény azonban, mint említettük, a felekezeti és nemzetiségi adatokat csak járasonként közli és csupán az összes lélekszámot (ezt nemek szerint is) adja községenként. Ez a körülmény mindenesetre megnehezíti az összehasonlítást, de nem teszi lehetetlenné, mert a járásokban lévő községek felsorolása folytán módunkban van az 1910. évi adatokat járasonként pontosan ugyanazokra a területrészekre rekonstruálni, ahogy az adatokat a Sz. H. Sz. állam népszámlálása közli. Az adatok összeállítását másodsorban megnehezíti az, hogy a községnevek mind kizárólag szerb-horvát nyelven szerepelnek és sok esetben nagy kutatásba és utánjárásba került annak a megállapítása, hogy egyes, egészen újonnan alkotott községnevekben milyen régi magyar községnevet rejtőzik. Egyes községeket, amelyek föltétlenül az elszakított területre esnek, egyáltalán nem lehetett megtalálni a felsoroltak között, csak a szomszédos községek lélekszámadataiból lehet sejteni, hogy ezek a hiányzó községek valamelyik szomszédos községlakosságával együtt számoltattak össze.¹⁾ Nehézséget okozott továbbá, hogy egyes községek nem teljes egészükben csatoltattak át s nem lehet tudni, hogy az illető községek adatai a község egész területére vonatkoznak-e, vagy csak arra a területrészre, mely tényleg elszakított. A szerb-horvát-szlovén népszám-

¹⁾ Így Bellyéhez vettük Kopács, Várdaróc és Jenőfalva községeket, azután Törökkanizsához Rábét, Feketetőhöz Egyházaskért és Kanizsamonostort, Csókához Battyánházát. Baranyakisfalud egyáltalán nem volt feltalálható, valószínű, hogy ezt felosztották Darázs, Izsép és Dályok között, mert ezek viszont feltűnő népességszaporulatot mutatnak.

3. A Magyarországtól (az anyaországtól) a Sz. H. Sz. államhoz csatolt terület lakosságának
Répartition de la population du territoire transféré de la Hongrie proprement dite au Royaume des Serbes-

Folyószám Numéros d'ordre	A tartomány, vármegye, járás neve	Lélekszám Nombre des habit.	1 9 1 0							anyanyelv szerint — langue maternelle						
			vallás szerint — culte													
			gör. kel. grec oriental	róm. kath. cath. rom.	gör. kath. cath. grec	protestáns protestant	izraelita israélite	egyéb és fel. kiv. autres et sans conf.	szerb-horvát serbe-croate	szlovén slovène	egyéb szláv autre slave	román roumaine	olasz italienne	német allemande	magyar hongroise	egyéb — autres
A) A b s z o l u t s z á m o k b a n																
1	I. Muramellék (Prekomurje) Muraszombati j. (Murska Sob.) Muramellék összesen ...	90359	4	64273	19	25079	978	6	163	66715	10	4	5	2099	20889	474
2	II. Muraköz (Medjomurje) Csáktornyai j. (Čakovec) ...	46471	36	45574	8	119	733	1	41217	90	22	6	12	323	4709	92
3	Perlaki j. (Prelog) ... Muraköz összesen ...	46812	1	45983	1	469	357	1	43550	27	12	8	13	94	2997	111
		93283	37	91557	9	588	1090	2	84767	117	34	14	25	417	7706	203
4	III. Baranya, Bácska, Bánság a) Baranya vm.															
5	Kiskőszegi j. (Batina) ... Dárdai j. ... Baranya vm. összesen ...	26709 29583 50292	1448 5031 6479	16804 18506 35310	23 20 43	2087 5497 7584	173 391 564	174 138 312	8455 7492 15947	— — —	13 44 57	1 1 2	1 2 3	3419 10492 13911	8706 11027 19733	114 525 639
	b) Bács-Bodrog vm.															
6	Apatini j. ...	46317	5485	40140	38	182	409	63	12101	4	39	4	2	19146	14446	575
7	Hódásági j. (Odžaci) ...	46664	6152	33431	196	6511	297	77	8293	1	7478	1	—	26421	4000	470
8	Kulai j. ...	48165	4572	12197	8677	22034	516	169	4648	—	8768	110	6	26196	8354	83
9	Obecsei j. (Stari Bečej) ...	54275	22862	29102	47	913	1229	122	22873	—	60	9	1	756	30465	111
10	Palánkai j. ...	42037	11961	23794	47	5710	466	59	12885	1	2464	9	1	22443	3695	539
11	Titeli j. ...	28358	18298	5144	75	4424	286	131	18805	—	174	6	2	4667	4664	40
12	Topolyai j. (Topola) ...	53513	1951	30926	107	19064	1013	452	2485	2	890	1	1	7696	42374	64
13	Újvidéki j. (Novi Sad) ...	55386	11787	16838	91	25891	389	390	11733	—	17277	19	—	13132	13041	184
14	Zentai j. (Senta) ...	47377	6896	39406	30	249	738	58	6873	3	16	14	—	125	40245	101
15	Zombori j. (Sombor) ...	61636	4864	51676	10	4289	749	48	10987	—	61	1	6	29245	21258	78
16	Zsabalyai j. (Žabalj) ...	29345	20698	5662	1581	847	450	107	20788	—	1605	1	—	1732	5064	155
17	Zenta város (Senta) ...	29666	2076	26023	28	197	1328	14	2073	—	30	10	2	177	27221	153
18	Magyarkanizsa v. (St. Kanjiža)	17018	378	16277	22	73	266	2	330	—	2	—	—	28	16655	3
	Bács-Bodrog vm. összesen	559757	117980	330616	10949	90384	8136	1692	134874	11	38864	185	21	151764	231482	2556
19	Újvidék v. (Novi Sad) ...	33590	11553	13383	458	5840	2326	30	12305	5	1785	83	35	5918	13343	116
20	Zombor v. (Sombor) ...	30593	11880	16796	73	800	1017	27	18116	1	53	28	10	2181	10078	126
21	Szabadka v. (Subotica) ...	94610	3486	85445	152	1931	3539	57	36786	8	107	60	15	1913	55587	134
	c) Temes vm.															
22	Fehértemplomi j. (Bela Crkva)	36831	30050	6362	31	192	41	155	20993	—	42	8234	—	4791	909	1862
23	Kevevári j. (Kovin) ...	35482	22914	9484	37	2766	101	180	16828	—	44	5705	6	6587	5355	957
24	Verseci j. (Vršac) ...	26760	18055	7149	931	522	27	76	5781	—	542	13084	3	4900	2239	211
25	Fehértemplom v. (Bela Crkva)	11524	3847	6916	61	428	250	22	2015	—	42	1806	2	6062	1213	384
	Temes vm. összesen	110597	74866	29911	1060	3908	419	433	45617	—	670	28829	11	22340	9716	3414
26	Versec város (Vršac) ...	27376	9544	16336	83	647	743	17	8641	6	127	879	17	13556	3890	254
	d) Torontál vm.															
27	Alibunári j. ...	29292	26745	1111	21	985	106	324	11800	—	988	14982	1	755	588	178
28	Antalfalvi j. (Kovačica) ...	47044	29633	3361	89	13164	318	479	24899	—	8623	5442	1	1849	5957	273
29	Bánlaki (nagygyáji) j. (Vel. Gaj)	19018	6935	10152	37	1800	72	22	4119	—	1409	2725	1	5877	4733	154
30	Csenei j. (Čenej) ...	11703	5341	6207	23	59	72	1	4746	—	7	1084	—	3309	2348	209
31	Módosi-párdányi (felsőttebei) j. (Srpski Itebej) ...	20507	8864	9366	8	2106	83	80	8074	—	33	1504	—	6524	4154	218
32	Nagybecsker. j. (Vel. Bečkerek)	54715	24971	25488	258	3669	286	43	15037	—	3265	10581	—	16485	8573	774
33	Nagykikindai j. (Vel. Kikinda) ...	28972	15675	12676	66	272	219	64	15332	—	6	176	—	6100	7131	227
34	Pancsovai j. (Pančevo) ...	47877	25952	15082	24	6760	56	3	16208	—	1045	10735	—	15573	3148	1168
35	Törökbecsei j. (Novi Bečej) ...	48464	33187	14665	19	181	402	10	32942	—	11	110	—	1054	14136	211
36	Törökkanizsai j. (Nova Kanjiža)	35968	15464	18863	228	959	404	50	13515	—	293	1977	—	1750	18272	161
37	Zsombolyai j. (Džombolj) ...	38042	4443	33017	114	271	194	3	3638	—	36	864	—	21358	11657	489
38	Nagybecskerek v. (Vel. Bečkerek)	26006	9341	13838	93	1487	1232	15	9014	9	457	339	6	6811	9148	222
39	Nagykikinda v. (Vel. Kikinda) ...	26795	14721	10517	119	585	782	71	14165	2	53	436	1	5855	5968	315
	Torontál vm. összesen	434403	221272	174343	1099	32298	4226	1165	173489	11	16226	50955	10	93300	95813	4599
40	Pancsova v. (Pančevo) ... Baranya, Bácska, Bánság össz.	20808 1362020	9361 466421	7510 709650	225 14142	2972 146364	706 21676	34 3767	8850 454625	6 48	245 58134	769 81790	16 138	7467 312350	3364 443006	91 11929
	Végösszeg	1545662	466462	865480	14170	172031	23744	3775	539555	66880	58178	81808	168	314866	471601	12606

felekezeti és anyanyelvi megoszlása az 1910. és 1921. évi népszámlálások szerint járásokonként.

Croates-Slovènes, par culte et par langue maternelle, suivant les recensements de 1910 et de 1921, par arrondissement.

Folyószám Numéro d'ordre	Lélekszám Nombre des habit.	1 9 2 1							1							Provinces, comitats, arrondissements
		vallás szerint — culte							anyanyelv szerint — langue maternelle							
		gör. kel. grec oriental	róm. kath. cath. rom.	gör. kath. cath. grec	protestáns protestant	izraelita israélite	egyéb és fel. kiv. autres et sans conf.	szerb v. horvát serbe ou croate	szlovén slovène	egyéb szláv autre slave	román roumaine	olasz italienne	német allemande	magyar hongroise	egyéb — autres	
A) N o m b r e s a b s o l u s																
1	92416	447	66414	11	24754	642	148	763	74447	65	5	24	2081	14435	596	I. Muramellék (Prekomurje) Arr. Muraszomb. (Murska Sob.) Muramellék au total
2	48853	1022	47047	20	64	631	69	46919	481	60	3	19	251	1056	64	II. Muraköz (Medjomurje) Arr. Csáktornya (Čakovec)
3	48092	105	47460	7	410	105	5	47082	136	13	50	6	59	744	2	" Perlak (Prelog)
	96945	1127	94507	27	474	736	74	94001	617	73	53	25	310	1800	66	Muraköz au total
4	20466	1892	16398	23	1787	76	290	8157	38	103	2	12	4584	7484	86	III. Baranya, Bácska, Bánság a) Com. Baranya
5	28953	4910	18746	33	4813	291	160	7480	96	120	479	1	11678	9092	7	Arr. Kiskőszeg (Batina)
	49419	6802	35144	56	6600	367	450	15637	134	223	481	13	16262	16576	93	" Dárda Com. Baranya au total
6	46235	5871	39892	46	84	251	91	12770	37	135	506	—	20925	11854	8	b) Com. Bács-Bodrog Arr. Apatin
7	48351	6116	35124	279	6503	164	165	9840	73	8106	184	1	28454	1615	78	" Hódáság (Odžaci)
8	50645	5132	13042	8820	19109	478	4064	5174	136	9639	113	15	28413	7067	88	" Kula
9	56629	24698	29951	379	710	745	146	26358	907	396	14	8	1084	27801	61	" Óbecse (Stari Bečej)
10	41192	12127	23167	41	5311	407	139	12583	493	3481	8	1	23071	1478	77	" Palánka
11	21041	19045	5032	81	4265	204	414	19991	280	155	3	—	4974	3609	29	" Titel
12	57121	2508	34206	155	19082	742	428	3729	221	1477	23	1	7249	44382	39	" Topolya (Topola)
13	54603	11641	16289	66	25453	342	812	11640	819	16959	22	3	13968	11145	47	" Újvidék (Novi Sad)
14	49372	7302	41110	13	142	682	123	7615	944	116	40	—	129	40468	60	" Zenta (Senta)
15	64099	5235	53690	56	4369	460	289	12500	237	183	12	17	31350	19726	74	" Zombor (Sombor)
16	30073	20978	5943	1735	851	202	364	21203	32	2003	1	—	1863	4964	7	" Zsabya (Žabalj)
17	30697	3014	26218	6	75	1318	66	2859	58	232	10	—	209	26626	703	Ville Zenta (Senta)
18	18060	650	17133	24	24	163	66	701	21	41	90	—	82	17123	2	" Magyarkanizsa (Stara Kanjiža)
19	576118	124317	340797	11701	85978	6158	7167	146963	4258	42923	1026	46	161771	217858	1273	Com. Bács-Bodrog au total
20	39147	14976	14961	399	5628	2594	589	16288	923	1916	141	60	6479	12937	403	Ville Újvidék (Novi Sad)
21	31332	13602	15892	39	429	1155	215	22614	167	244	18	13	2901	5195	180	" Zombor (Sombor)
	101857	6818	89194	220	1403	3881	341	70671	267	599	56	15	2424	27730	95	" Szabadka (Subotica)
22	34247	27898	5754	25	167	31	372	20549	108	806	7374	2	4433	576	399	c) Com. Temes Arr. Fehértemp. (Bela Crkva)
23	33706	21406	8942	52	2763	52	491	16711	30	611	4726	15	6936	4420	257	" Kevevár (Kovin)
24	24514	16376	6843	831	368	6	90	5536	27	592	11722	3	4899	1625	110	" Versec (Vršac)
25	9642	3389	5824	23	204	130	72	2645	41	695	629	4	5247	338	43	Ville Fehértemp. (Bela Crkva)
26	102109	69069	27363	931	3502	219	1025	45441	206	2704	24451	24	21515	6959	809	Com. Temes au total
	26975	10280	15532	46	447	567	103	10050	154	505	450	6	13245	2402	163	Ville Versec (Vršac)
27	27955	25512	996	8	954	43	442	11512	66	1075	14009	3	726	323	241	d) Com. Torontál Arr. Alibunár
28	46001	28589	2710	45	9412	267	4978	24213	121	9410	5151	19	1569	5296	222	" Antalfalva (Kovačica)
29	18689	6581	10213	41	1695	36	123	4075	530	820	2552	—	6041	4465	206	" Bánlak (Nagyág) (Vel. Gaj)
30	12054	5309	6687	6	20	32	—	4896	10	18	995	—	3285	2838	12	" Csene (Čenej)
31	21522	8847	10229	32	2240	36	138	7977	21	34	1638	—	7106	4534	212	" Módos-Párdány (Felsőttebe)
32	53543	24539	25370	132	3309	68	125	15005	219	3566	10160	—	16876	7574	143	(Srpski Itebej) " Nagybecsk. (Vel. Bečker.)
33	29791	15955	13250	46	109	142	289	16059	13	60	121	—	6273	7236	29	" Nagykikinda (Vel. Kikinda)
34	46954	24044	14918	32	7331	21	608	15762	20	1786	9664	2	16545	2841	334	" Pancsova (Pančevo)
35	48412	34023	13759	19	115	244	252	33941	34	404	45	12	716	13226	34	" Törökbecse (Novi Bečej)
36	37780	15666	20468	217	909	337	183	13668	256	130	2002	—	1589	20011	124	" Törökkan. (Nova Kanjiža)
37	38041	4529	33057	101	178	155	21	4076	13	98	452	4	21940	11019	439	" Zsombolya (Džombolj)
38	27511	10753	14081	42	961	1328	346	10809	338	536	200	22	7852	7482	272	Ville Nagybecsk. (Vel. Bečker.)
39	25809	15406	9361	33	174	524	311	15140	51	59	225	3	5813	4048	470	" Nagykikinda (Vel. Kikinda)
40	434062	219753	175099	754	27407	3233	7816	177133	1692	17996	47214	65	96331	90893	2738	Com. Torontál au total
	19394	9868	6324	23	2492	603	84	9327	148	776	262	7	7245	1520	109	Ville Pancsova (Pančevo)
	1380413	475485	720306	14169	133886	18777	17790	514124	7949	67886	74099	249	328173	382070	5863	Baranya, Bácska, Bánság au total
	1569774	477059	681227	14207	159114	20155	18012	608888	83013	68024	74157	298	330564	398305	6525	Total général

(folytatás — suite)

Folyószám Numéro d'ordre	A tartomány, vármegye, járás neve	Lélekszám Nombre des habit.	1 9 1 0						anyanyelv szerint — langue maternelle							
			vallás szerint -- culte													
			gör. kel. grec oriental	róm. kath. cath. rom.	gör. kath. cath. grec	protestáns protestant	izraelita israélite	egyéb és fel. kiv. autres et sans confession	szerb v. horvát serbe ou croate	szlovén slovène	egyéb szláv autre slave	román roumaine	olasz italienne	német allemande	magyar hongroise	egyéb — autres
B) A n é p e s s é g s z á z a l é k á b a n																
I. Muramellék (Prekomurje)																
1	Muraszombati j. (Murska Sob.)															
	Muramellék összesen	90359	0-0	71-1	0-0	27-8	1-1	0-0	0-2	73-9	0-0	0-0	0-0	2-3	23-1	0-5
H. Muraköz (Medjomurje)																
2	Csáktornyai j. (Čakovec)	46471	0-1	98-0	0-0	0-3	1-6	0-0	88-7	0-2	0-1	0-0	0-0	0-7	10-1	0-2
3	Per. aki j. (Prelog)	46812	0-0	98-2	0-0	1-0	0-8	0-0	93-1	0-1	0-0	0-0	0-0	0-2	6-4	0-2
	Muraköz összesen	93283	0-0	98-2	0-0	0-6	1-2	0-0	90-9	0-1	0-0	0-0	0-0	0-5	8-3	0-2
III. Baranya, Bácska, Bánság																
a) Baranya vm.																
4	Kiskőszegi j. (Batina)	20709	7-0	81-2	0-1	10-1	0-8	0-8	40-8	—	0-1	0-0	0-0	16-5	42-0	0-6
5	Dárdai j.	29583	17-0	62-6	0-1	18-6	1-3	0-4	25-3	—	0-2	0-0	0-0	35-4	37-3	1-8
	Baranya vm. összesen	50292	12-9	70-2	0-1	15-1	1-1	0-6	31-7	—	0-1	0-0	0-0	27-7	39-2	1-3
b) Bács-Bodrog vm.																
6	Apatini j.	46317	11-8	86-7	0-1	0-4	0-9	0-1	26-1	0-0	0-1	0-0	0-0	41-3	31-2	1-3
7	Hódsági j. (Odžaci)	46664	13-2	71-6	0-4	14-0	0-6	0-2	17-8	0-0	16-0	0-0	—	56-6	8-6	1-0
8	Kulai j.	48165	9-5	25-3	18-0	45-7	1-1	0-4	9-7	—	18-2	0-2	0-0	54-4	17-3	0-2
9	Obecsei j. (Stari Bečej)	54275	42-1	53-6	0-1	1-7	2-3	0-2	42-1	—	0-1	0-0	0-0	1-4	56-2	0-2
10	Palánkai j.	42037	28-5	56-6	0-1	13-6	1-1	0-1	30-7	0-0	5-8	0-0	0-0	53-4	8-8	1-3
11	Titeli j.	28358	64-5	18-1	0-3	15-6	1-0	0-5	66-3	—	0-6	0-0	0-0	16-5	16-5	0-1
12	Topolyai j. (Topola)	53513	3-7	57-8	0-2	35-6	1-9	0-8	4-6	0-0	1-7	0-0	0-0	14-4	79-2	0-1
13	Újvidéki j. (Novi Sad)	55386	21-3	30-4	0-2	46-7	0-7	0-7	21-2	—	31-2	0-0	—	23-7	23-5	0-4
14	Zentai j. (Senta)	47377	14-6	83-2	0-0	0-5	1-6	0-1	14-5	0-0	0-0	0-0	—	0-3	85-0	0-2
15	Zombori j. (Sombor)	61636	7-9	83-8	0-0	7-0	1-2	0-1	17-8	—	0-1	0-0	0-0	47-5	34-5	0-1
16	Zsabyai j. (Žabalj)	29345	70-5	19-3	5-4	2-9	1-5	0-4	70-8	—	5-5	0-0	—	5-9	17-3	0-5
17	Zenta város (Senta)	29666	7-0	87-7	0-1	0-7	4-5	0-0	7-0	—	0-1	0-0	0-0	0-6	91-8	0-5
18	Magyarkanizsa v. (St. Kanjiža)	17018	2-2	95-7	0-1	0-4	1-6	0-0	1-9	—	0-0	—	—	0-2	97-9	0-0
	Bács-Bodrog vm. összesen	559757	21-1	59-1	1-9	16-1	1-5	0-3	24-1	0-0	6-9	0-0	0-0	27-1	41-4	0-5
19	Újvidék v. (Novi Sad)	33590	34-4	39-8	1-4	17-4	6-9	0-1	36-6	0-0	5-3	0-3	0-1	17-6	39-7	0-4
20	Zombor v. (Sombor)	30593	38-9	54-9	0-2	2-6	3-3	0-1	59-2	0-0	0-2	0-1	0-0	7-1	33-0	0-4
21	Szabadka v. (Subotica)	94610	3-7	90-3	0-2	2-0	3-7	0-1	38-9	0-0	0-1	0-1	0-0	2-0	58-8	0-1
c) Temes vm.																
22	Fehértemplomi j. (Bela Crkva)	36831	81-6	17-3	0-1	0-5	0-1	0-4	57-0	—	0-1	22-4	—	13-0	2-5	5-0
23	Kevevári j. (Kovin)	35482	64-6	26-8	0-1	7-8	0-1	0-6	47-4	—	0-1	16-1	0-0	18-6	15-1	2-7
24	Verseci j. (Vršac)	26760	67-5	26-6	3-5	2-0	0-1	0-3	21-6	—	2-0	48-9	0-0	18-3	8-4	0-8
25	Fehértemplom v. (Bela Crkva)	11524	33-4	60-0	0-5	3-7	2-2	0-2	17-5	—	0-4	15-7	0-0	52-6	10-5	3-3
	Temes vm. összesen	110597	67-2	27-1	0-9	3-5	0-4	0-4	41-2	—	0-6	26-1	0-0	20-2	8-8	3-1
26	Versec város (Vršac)	27370	34-9	59-7	0-3	2-4	2-7	0-0	31-6	0-0	0-5	3-2	0-1	49-5	14-2	0-9
d) Torontál vm.																
27	Alibunári j.	29292	91-2	3-8	0-1	3-4	0-4	1-1	40-3	—	3-4	51-1	0-0	2-6	2-0	0-6
28	Antallalvi j. (Kovačica)	47044	63-0	7-1	0-2	28-0	0-7	1-0	52-9	—	18-3	11-6	0-0	3-9	12-7	0-6
29	Bánlaki (nagyajai) j. (Vel. Gaj)	19018	36-5	53-3	0-2	9-5	0-4	0-1	21-6	—	7-4	14-3	0-0	31-0	24-9	0-8
30	Csenei j. (Čenej)	11703	45-7	53-0	0-2	0-5	0-6	0-0	40-6	—	0-1	9-2	—	28-3	20-1	1-7
31	Módosi- párdányi (felsőttebei) j. (Srpski Itebej)	20507	43-2	45-7	0-0	10-3	0-4	0-4	39-4	—	0-2	7-3	—	31-8	20-2	1-1
32	Nagybecsker. j. (Vel. Bečkerek)	54715	45-6	46-6	0-5	6-7	0-5	0-1	27-5	—	6-0	19-3	—	30-1	15-7	1-4
33	Nagykikindai j. (Vel. Kikinda)	28972	54-2	43-7	0-2	0-9	0-8	0-2	52-9	—	0-0	0-6	0-0	21-1	24-6	0-8
34	Pancsovai j. (Pančevo)	47877	54-2	31-5	0-1	14-1	0-1	0-0	33-9	—	2-2	22-4	—	32-5	6-6	2-4
35	Törökbecsei j. (Novi Bečej)	48464	68-5	30-3	0-0	0-4	0-8	0-0	68-0	—	0-0	0-2	—	2-2	29-2	0-4
36	Törökkanizsai j. (Nova Kanjiža)	35968	43-0	52-5	0-6	2-7	1-1	0-1	37-6	—	0-8	5-5	—	4-9	50-8	0-4
37	Zsombolyai j. (Džombolj)	38042	11-7	86-8	0-3	0-7	0-5	0-0	9-6	—	0-1	2-3	—	56-1	30-6	1-3
38	Nagybecskerek v. (Vel. Bečkerek)	26006	35-9	53-2	0-4	5-7	4-7	0-1	34-7	0-0	1-8	1-3	0-0	26-2	35-2	0-8
39	Nagykikinda város (Vel. Kikinda)	26795	54-9	39-3	0-4	2-2	2-9	0-3	52-8	0-0	0-2	1-6	0-0	21-9	22-3	1-2
	Torontál vm. összesen	434403	50-9	40-1	0-3	7-4	1-0	0-3	39-9	0-0	3-7	11-7	0-0	21-5	22-1	1-1
40	Pancsova v. (Pančevo)	20808	45-0	36-1	1-1	14-3	3-4	0-1	42-5	0-0	1-2	3-7	0-1	35-9	16-2	0-4
	Baranya, Bácska, Bánság össz.	1362020	34-3	52-1	1-0	10-7	1-6	0-3	33-4	0-0	4-3	6-0	0-0	22-9	32-5	0-9
	Végösszeg	1545662	30-2	56-0	0-9	11-1	1-5	0-3	34-9	4-3	3-8	5-3	0-0	20-4	30-5	0-8

(folytatás — suite)

Folyószám Numéro d'ordre	Lélekszám Nombre des habit.	1 9 2 1							1							Provinces, comitats, arrondissements
		vallás szerint — culte							anyanyelv szerint — langue maternelle							
		gör. kel. grec oriental	róm. kath. cath. rom.	gör. kath. cath. grec	protestáns protestant	izraelita israélite	egyéb és fel. kiv. autres et sans confession	szerb v. horvát serbe ou croate	szlovén slovene	egyéb szláv autre slave	román roumaine	olasz italienne	német allemande	magyar hongroise	egyéb — autres	
B) P o u r c e n t a g e d e l a p o p u l a t i o n																
1	92416	0.5	71.8	0.0	26.8	0.7	0.2	0.8	80.6	0.1	0.0	0.0	2.3	15.6	0.6	I. Muramellék (Prekomurje) Arr. Muraszomb. (Murska Sob.) Muramellék au total
2	48853	2.1	96.4	0.0	0.1	1.3	0.1	96.1	1.0	0.1	0.0	0.0	0.5	2.2	0.1	II. Muraköz (Medjomurje) Arr. Csáktornya (Čakovec)
3	48092	0.2	98.7	0.0	0.9	0.2	0.0	97.9	0.3	0.0	0.1	0.0	0.1	1.6	0.0	" Perlak (Prelog)
	96945	1.2	97.5	0.0	0.5	0.8	0.0	97.0	0.6	0.1	0.0	0.0	0.3	1.9	0.1	Muraköz au total
																III. Baranya, Bácska, Bánság a) Com. Baranya
4	20466	9.2	80.2	0.1	8.7	0.4	1.4	39.8	0.2	0.5	0.0	0.1	22.4	36.6	0.4	Arr. Kiskőszeg (Batina)
5	28953	17.0	64.7	0.1	16.6	1.0	0.6	25.8	0.3	0.4	1.7	0.0	40.4	31.4	0.0	" Dárda
	49419	13.8	71.1	0.1	13.4	0.7	0.9	31.6	0.3	0.5	1.0	0.0	32.9	33.5	0.2	Com. Baranya au total
																b) Com. Bács-Bodrog
6	46235	12.7	86.3	0.1	0.2	0.5	0.2	27.6	0.1	0.3	1.1	—	45.3	25.6	0.0	Arr. Apatin
7	48351	12.7	72.6	0.6	13.5	0.4	0.2	20.4	0.1	16.8	0.4	0.0	58.8	3.3	0.2	" Hódcsák (Ožaci)
8	50645	10.1	25.8	17.4	37.7	0.9	8.1	10.2	0.3	19.0	0.2	0.0	56.1	14.0	0.2	" Kula
9	56629	43.6	52.9	0.7	1.3	1.3	0.2	46.6	1.6	0.7	0.0	0.0	1.9	49.1	0.1	" Óbecse (Stari Bečej)
10	41192	29.5	56.2	0.1	12.9	1.0	0.3	30.5	1.2	8.5	0.0	0.0	56.0	3.6	0.2	" Palánka
11	29041	65.6	17.3	0.3	14.7	0.7	1.4	68.9	1.0	0.5	0.0	—	17.1	12.4	0.1	" Titel
12	57121	4.4	59.8	0.3	33.4	1.3	0.8	6.5	0.4	2.6	0.0	0.0	12.7	77.7	0.1	" Topolya (Topola)
13	54603	21.3	29.9	0.1	46.6	0.6	1.5	21.3	1.5	31.1	0.0	0.0	25.6	20.4	0.1	" Ujvidék (Novi Sad)
14	49372	14.8	83.3	0.0	0.3	1.4	0.2	15.4	1.9	0.2	0.1	—	0.3	82.0	0.1	" Zenta (Senta)
15	64099	8.2	83.8	0.1	6.8	0.7	0.4	19.5	0.4	0.3	0.0	0.0	48.9	30.8	0.1	" Zombor (Sombor)
16	30073	69.8	19.8	5.7	2.8	0.7	1.2	70.5	0.1	6.7	0.0	—	6.2	16.5	0.0	" Zsablja (Žabalj)
17	30697	9.8	85.4	0.0	0.3	4.3	0.2	9.3	0.2	0.8	0.0	—	0.7	86.7	2.3	Ville Zenta (Senta)
18	18060	3.6	94.9	0.1	0.1	0.9	0.4	3.9	0.1	0.2	0.5	—	0.4	94.9	0.0	" Magyarkanizsa (Stara Kanjiza)
	576118	21.6	59.2	2.0	14.8	1.1	1.3	25.5	0.7	7.5	0.2	0.0	28.1	37.8	0.2	Com. Bács-Bodrog Au total
19	39147	38.3	38.2	1.0	14.4	6.6	1.5	41.6	2.4	4.9	0.4	0.2	16.5	33.0	1.0	Ville Ujvidék (Novi Sad)
20	31332	43.4	50.7	0.1	1.4	3.7	0.7	72.2	0.5	0.8	0.1	0.0	9.3	16.6	0.5	" Zombor (Sombor)
21	101857	6.7	87.6	0.2	1.4	3.8	0.3	69.4	0.3	0.6	0.0	0.0	2.4	27.2	0.1	" Szabadka (Subotica)
																c) Com. Temes
22	34247	81.5	16.8	0.1	0.5	0.1	1.0	60.0	0.3	2.4	21.5	0.0	12.9	1.7	1.2	Arr. Fehértemp. (Bela Crkva)
23	33706	63.5	26.5	0.2	8.2	0.2	1.4	49.6	0.1	1.8	14.0	0.0	20.6	13.1	0.8	" Kevevár (Kovin)
24	24514	66.9	27.9	3.4	1.5	0.0	0.3	22.6	0.1	2.4	47.8	0.0	20.0	6.6	0.5	" Versec (Vršac)
25	9642	35.1	60.4	0.3	2.1	1.4	0.7	27.4	0.4	7.2	6.5	0.0	54.5	3.5	0.5	Ville Fehértemp. (Bela Crkva)
	102109	67.7	26.8	0.9	3.4	0.2	1.0	44.5	0.2	2.6	24.0	0.0	21.1	6.8	0.8	Com. Temes au total
26	26975	38.1	57.5	0.2	1.7	2.1	0.4	37.3	0.6	1.9	1.7	0.0	49.1	8.8	0.6	Ville Versec (Vršac)
																d) Com. Torontál
27	27955	91.2	3.6	0.0	3.4	0.2	1.6	41.2	0.2	3.9	50.0	0.0	2.6	1.2	0.9	Arr. Alibunár
28	46001	62.1	5.9	0.1	20.5	0.6	10.8	52.6	0.3	20.5	11.2	0.0	3.4	11.5	0.5	" Antalfalva (Kovačica)
29	18689	35.2	54.6	0.2	9.1	0.2	0.7	21.8	2.8	4.4	13.7	—	32.3	23.9	1.1	" Bánlak (Nagyágaj) (V. Gaj)
30	12054	44.1	55.5	0.0	0.2	0.2	—	40.6	0.1	0.1	8.3	—	27.2	23.6	0.1	" Csene (Cenej)
																" Módos-Párdány (Felső- ittebe) (Srpski Itebej)
31	21522	41.1	47.5	0.2	10.4	0.1	0.7	37.0	0.1	0.2	7.6	—	33.0	21.1	1.0	" Nagybecsk. (Vel. Bečker.)
32	53543	45.8	47.4	0.3	6.2	0.1	0.2	28.0	0.4	6.7	19.0	—	31.5	14.1	0.3	" Nagykikinda (Vel. Kikinda)
33	29791	53.6	44.5	0.1	0.4	0.5	0.9	53.9	0.0	0.2	0.4	—	21.1	24.3	0.1	" Pancsova (Pančevo)
34	46954	51.2	31.8	0.1	15.6	0.0	1.3	33.6	0.0	3.8	20.6	0.0	35.2	6.1	0.7	" Törökbecse (Novi Bečej)
35	48412	70.3	28.4	0.0	0.3	0.5	0.5	70.1	0.1	0.8	0.1	0.0	1.5	27.3	0.1	" Törökkan. (Nova Kanjiza)
36	37780	41.5	54.2	0.6	2.4	0.9	0.4	36.2	0.7	0.3	5.3	—	4.2	53.0	0.3	" Zsombolya (Džombolj)
37	38041	11.9	86.9	0.3	0.5	0.4	0.0	10.7	0.0	0.3	1.2	0.0	57.7	29.0	1.1	Ville Nagybecsk. (Vel. Bečker.)
38	27511	39.1	51.2	0.1	3.5	4.8	1.3	39.3	1.2	2.0	0.7	0.1	28.5	27.2	1.0	" Nagykikinda (Vel. Kikinda)
39	25809	59.7	36.3	0.1	0.7	2.0	1.2	58.7	0.2	0.2	0.9	0.0	22.5	15.7	1.8	
	434062	50.7	40.3	0.2	6.3	0.8	1.7	40.8	0.4	4.2	10.9	0.0	22.2	20.9	0.6	Com. Torontál au total
40	19394	50.9	32.6	0.1	12.9	3.1	0.4	48.0	0.8	4.0	1.4	0.0	37.4	7.8	0.6	Ville Pancsova (Pančevo)
	1380413	34.4	52.2	1.0	9.7	1.4	1.3	37.2	0.6	4.9	5.4	0.0	23.8	27.7	0.4	Baranya, Bácska, Bánság au total
	1569774	30.4	56.2	0.9	10.1	1.3	1.1	38.8	5.3	4.3	4.7	0.0	21.1	25.4	0.4	Total général

lálás idején ugyanis még nagyobb terület volt szerb megszállás alatt, mint amennyi azután tényleg a Sz. H. Sz. államhoz került a békeszerződés, illetőleg a határmegállapítás folytán. Nem lehetetlen tehát, hogy a szerb-horvát-szlovén népszámlálás erre nem volt figyelemmel s az illető községek egész megszámlált lakosságát állította be. A kisebb területi eltérések azonban a végszámokat kevésbé befolyásolják, csupán két helyen okozhat jelentékenyebb különbséget a szóbanforgó területrészek adatainak ide vagy oda számítása.

Szabadka város határának tudvalevőleg egy kis része (jelenleg Tompa, Kelebia és Felsőcsikéria községek) magyar fennhatóság alatt maradt. Ezeknek a részeknek, amelyek az 1921. évi népszámlálás idején szerb megszállás alatt voltak, adatai Szabadka város adataiban valószínűleg bentfoglaltatnak, különben Szabadka város lakosságánál olyan szaporodás mutatkoznék, aminek aligha lehetne okát adni. Egyébként maga a népszámlálási közlemény is Szabadka 1910. évi egész lakosságát állítja szembe az 1921. évi adattal s említést sem tesz arról, hogy az 1921. évi adat más területre vonatkoznék, mint az 1910. évi. Szabadka városnál tehát az 1910. évi adatoknál a város egész lélekszámát állítottuk be.

A másik adat, amely igazításra szorul, a zentai járásra, illetőleg Horgos csongrádmegyei községre vonatkozik, melyet a szerb-horvát-szlovén népszámlálás a zentai járáshoz csatolt. Horgos községnek az 1921. évi népszámlálás szerint 18.410 lakosa volt, holott a község 1910-ben csupán 8.037 lakost számlált. Ezt a nagy népnövekvést nem lehet mással magyarázni, minthogy a szerb-horvát-szlovén népszámlálás Szeged város megszállva volt alsótanyáit is Horgoshoz vette. A mi számításunk szerint ennek az alsótanyai területnek lélekszáma 1910-ben 10.275 volt; ha ezt Horgos 1910. évi lélekszáma (8.037) hozzáadjuk, 18.312-t kapunk, amely szám meg is felel a Sz. H. Sz. népszámlálás által megállapított számnak (18.410). Egyébként a zentai járás felekezeti és nemzetiségi adatai is bizonyítják, hogy Szeged megszállva volt területe ide van számítva. Ez okokból e terület lakosságát az 1910. évi adatoknál is a zentai járáshoz vesszük.

Ami a felekezetek és nemzetiségek felsorolását és sorrendjét illeti, ebben a tekintetben alkalmazkodtunk a szerb népszámlálás megnevezéseihez és sorrendjéhez, minthogy a magyar népszámlálás részletezése lehetővé

tette, hogy a felekezeteket és nemzetiségeket 1910-ről ugyanolyan csoportosításban állítsuk be, ahogy azokat a Sz. H. Sz. állam népszámlálási kiadványa közli. A felekezeteknél tehát összevontuk a protestánsokat, a nemzetiségeknél pedig a horvátokhoz és szerbekhez hozzászámítottuk a szerb népszámlálás rendszere szerint a bunyevácokat, sokácokat, dalmátokat, illireket és bosnyákokat, kiket a magyar statisztika, minthogy a horvátokat és szerbeket külön mutatta ki, sem egyikhez, sem másikhoz nem számíthatott, hanem kénytelen volt külön rovatban kimutatni. A magyar statisztika ezzel nem tagadta meg ezeknek az elemeknek délszláv voltát és nem is iparkodott azokat elrejteni, hanem annál az elvnel fogva, hogy a horvátokat és szerbeket két külön nemzetiségnek tartotta, a bunyevácok, sokácok, stb. pedig magukat sem horvátoknak sem szerbeknek nem tekintik, a szóbanforgó délszláv nemzetiségeket külön kellett kimutatnia. Mily helyt a horvátokat és a szerbeket egy rovatba vesszük, természetesen elesik annak a szükségé, hogy a bunyevácokat, sokácokat stb. külön mutassuk ki, mert hiszen azt a magyar statisztika mindenkor elismerte, hogy a bunyevácok és sokácok nyelve azonos a horvátokéval és szerbekével s ez kitűnik a magyar statisztika mindazon táblázataiból is, ahol az anyanyelvet nem mint a nemzetiség kritériumát vettük, hanem ahol a horvát-szerb-bunyevác stb. nyelv, mint beszélt nyelv szerepel. A bunyevác nyelvet beszélő magyarokat, németeket stb. tehát mint horvát-szerb nyelvet tudó magyarokat, németeket stb. mutattuk ki.

Az „egyéb szláv” rovatba vettük a magyar statisztika által külön kimutatott tótokat, ruthéneket és az „egyéb” rovatban szereplő többi szlávokat (lengyel, cseh-morva, orosz, bolgár, krassován) akikre vonatkozó adatok községenként megvannak, csak a közleményekben helyszűke miatt nem közöltettek. Ugyancsak az „egyéb” anyanyelvűek rovatából vétettek ki a szlovénekre (vendékre) vonatkozó adatok, amely nemzetiségnek a Sz. H. Sz. állam népszámlálásának rovatában természetesen külön rovata van. Mődunkban volt azonfelül az olaszok számát is kimutatni az „egyéb” rovatból, ellenben az albánokat, amely nemzetiségnek az elszakított magyar területen nincs nagyobb jelentősége, úgy 1910-ben, mint 1921-ben az „egyéb” rovatba olvasztottuk be.

Az ilyen módon összehasonlításra alkalmassá vált 1910. és 1921. évi adatokat a 3. számú táblán mutatjuk be a magyar anyasországtól elszakított területekre vonatkozólag.

4. Az egyes vallásfelekezetek és nemzetiségek szaporodása és fogyása 1910-től 1921-ig a Magyarországtól (az anyaországtól) a Sz. H. Sz. államhoz csatolt területen.

Accroissement et diminution des différents cultes et nationalités de 1910 à 1921 dans le territoire détaché de la Hongrie proprement dite et transféré au Royaume des Serbes-Croates-Slovènes.

Vallás- felekezet, nemzetiség <i>Culte, nationalité</i>	Év — Année		Szaporodás v. fogyás (—) — Accroissem. ou diminut. (—)	
	1910	1921	szám szer. chiffre abs.	‰
Lélekszám — <i>Nombre des habitants</i> . .	1,545.662	1,569.774	24.112	1.6
Görög keleti <i>Grec-orient.</i>	466.462	477.059	10.597	2.3
Róm. kath. — <i>Cath. rom.</i>	865.480	881.227	15.747	1.8
Görög kath. <i>Cath.-grecs</i> .	14.170	14.207	37	0.3
Protestáns — <i>Protestants</i> .	172.031	159.114	— 12.917	— 7.5
Izraelita — <i>Israélites</i> . .	23.744	20.155	— 3.589	— 15.1
Egyéb és fele- kezeten kiv. <i>Autres et sans confession</i> . .	3.775	18.012	14.237	477.1
Szerb-horvát <i>Serbo-croate.</i>	539.555	608.888	69.333	12.9
Szlovén — <i>Slovène</i> . . .	66.880	83.013	16.133	24.1
Egyéb szláv <i>Autres n. sla- ves</i>	58.178	68.024	9.846	16.9
Római — <i>Roumaine</i> . .	81.808	74.157	— 7.651	— 9.4
Olasz — Ita- lienne	168	298	130	77.4
Német — Alle- mande	314.866	330.564	15.698	5.0
Magyar — <i>Hongroise</i> . .	471.601	398.305	— 73.296	— 15.5
Egyéb — <i>Autres</i>	12.606	6.525	— 6.081	— 48.2

Ami magát a nyers lélekszámot illeti, az csupán 24.112 lélekkel, vagyis 1.6‰-kal növekedett. A lélekszám növekedése azonban járasonként igen különböző. A baranyai és temesirészekben — különösen az utóbbin — erős fogyás mutatkozik. Torontálban a lélekszám alig változott, az egész népszaporodás úgyszólván Bácskára esik, de itt is van három járás, amelynek 1921-ben kevesebb volt a lélekszáma, mint 1910-ben. Eléggé jól fejlődött Újvidék városa, 33.590-ről 39.147-re s abszolút szám szerint Szabadka is, amelynek lakossága 94.610-ről 101.857-re, tehát 7.247 lélekkel növekedett.

Összehasonlítva a két népszámlálás felekezeti és nemzetiségi adatait, a 4. sz. táblában közölt képet kapjuk.

Látjuk, hogy a felekezetek közül csak a görög keletiek és róm. katolikusok száma növekedett, a görög katolikusoké változatlan maradt, a protestánsoké, még inkább a zsidóké pedig erősen megcsökkent. A protestánsok fogyásának magyarázatát részben megtaláljuk abban, hogy viszont az „egyéb“ alatt kimutatott felekezetek feltűnően nagy szaporodást mutatnak, különösen a kulai és antalfalvi járásban. Valószínű, hogy itt az evangélikusok között tömeges áttérések történtek a baptista felekezetre. Az a körülmény, hogy a görög keletiek szaporodása aránylag nagyobb volt, mint a római katolikusoké, arra enged következtetni, hogy erős szerb bevándorlásnak kellett történni Szerbiából, mert a görög keletiek több helyen erősen szaporodtak ott is, ahol azelőtt évtizedeken át vagy stagnált a számuk vagy egyenesen fogytak. (Szabadka, Zenta, Magyarkanizsa). Tudjuk, hogy a görög keletiek 74.000 román kivételével kizárólag szerbek, viszont a római katolikusoknak csak igen kis része bunyevác, horvát, vagy szlovén s bár a római katolikusok szaporodása abszolút számban nagyobb volt, mint a görög keletieké, a nemzetiségi adatokból mégis azt látjuk, hogy a szerbek-horvátok, a szlovének s az egyéb szlávok szaporodtak feltűnő nagy arányokban, azonkívül mérsékelten szaporodtak a németek, de erősen fogytak a románok, még inkább a túlnyomólag katolikus magyarok, kiknél a fogyás több mint 15.5‰-ra rúg. Az „egyéb“ alatt összefoglalt kisebb nemzetiségeknek, kik leginkább a cigányokból rekrutálódnak, fogyása még nagyobb ugyan, mert majdnem felenyire csökkent a számuk, de ennek éppen számuk alacsonysága folytán nincs nagyobb jelentősége, legföljebb annyiban, hogy a cigányoknak ily módon csökkentett száma is minden valószínűség szerint a szerb-horvát elem növekedésének javára szolgál. Végeredményben tehát a magyarság szenvedte abszolút számban a legnagyobb veszteséget, és szinte úgy látszik, hogy a népszámlálás egyenesen a magyarság számának minél nagyobb mértékben való lecsökkentését tűzte ki célul. A felsorolt 39 járásból és városból mindössze 6 járásban (Kula, Zenta, Csene, Módos-Párdány, Nagyikinda, Törökkanizsa) és egy városban (Magyarkanizsa) mutatkozik a magyarság számának néminövekedése, a többi járásban és városban a magyarság száma mindenütt megfogyatkozott. Különösen nagy volt a magyarság fogyása azokban a járásokban, amelyekben magyar többségű

5. A természetes szaporodás vagy fogyás (—) megoszlása a fő nemzetiségek szerint Bács-Bodrog és Torontál vármegyében 1900-tól 1918-ig évenként.

Répartition de l'accroissement ou du décroissement (—) naturels de la population dans les comitats Bács-Bodrog et Torontál, suivant les principales nationalités, de 1900 à 1918, par an.

É v A n n é e	Összes szám Nombre total	Ebből Part afférente aux			É v A n n é e	Összes szám Nombre total	Ebből Part afférente aux				
		a magya- rokra Hongrois	a néme- tekre Allemands	a szerb- horvátokra Serbo- Groates			a magya- rokra Hongrois	a néme- tekre Allemands	a szerb- horvátokra Serbo- Croates	a romá- nokra Roumai- ns	
		e s e t t					e s e t t				
A) Bács-Bodrog vm. — (Comitat de —)					B) Torontál vm. — (Comitat de —)						
a) Abszolut számokban — Chiffres absolus					a) Abszolut számokban — Chiffres absolus						
Összes lakosság a népszámlálások szerint Population totale d'après les recensements					Összes lakosság a népszámlálások szerint Population totale d'après les recensements						
1900	603.920	244.920	179.509	141.120	1900	590318	111836	176582	187941	87662	
1910	632.560	267.714	178.950	146.806	1910	594343	125041	158312	195104	86168	
Természetes szaporodás a népmozgalmi adatok szerint ¹⁾ Accroissement naturel d'après les données du mouvement de la population					Természetes szaporodás a népmozgalmi adatok szerint ¹⁾ Accroissement naturel d'après les données du mouvement de la population						
1900	8.375	3.968	2.626	1.225	1900	6.361	1.670	2.155	1.555	537	
1901	8.673	4.031	2.519	1.634	1901	7.789	2.001	2.344	2.022	871	
1902	8.650	3.730	2.951	1.353	1902	7.009	1.954	2.043	1.948	770	
1903	8.255	3.916	2.797	1.035	1903	5.308	1.606	1.654	1.557	344	
1904	8.623	3.904	2.713	1.596	1904	6.100	1.694	1.629	1.730	650	
1905	6.952	3.188	2.321	943	1905	2.711	1.095	1.108	236	42	
1906	8.138	3.781	2.354	1.384	1906	6.057	1.908	1.736	1.570	510	
1907	6.186	3.646	1.460	648	1907	5.032	1.769	1.140	1.611	194	
1908	6.826	3.550	1.940	942	1908	3.014	1.648	866	401	— 128	
1909	7.047	3.498	1.872	969	1909	5.409	1.636	1.277	1.645	551	
1910	8.372	3.642	2.386	1.807	1910	5.950	2.110	1.562	1.701	211	
1911	7.235	3.504	1.965	1.236	1911	4.771	1.783	986	1.626	67	
1912	8.892	4.246	2.296	1.713	1912	6.538	2.161	1.379	2.204	282	
1913	7.279	3.656	1.804	1.278	1913	5.506	1.790	1.087	1.920	414	
1914	8.377	3.973	2.094	1.568	1914	5.651	2.224	1.313	1.716	2	
1915	— 1.489	13	— 145	— 1.126	1915	— 2.860	— 112	— 699	— 1.266	— 839	
1916	— 2.882	— 767	— 878	— 1.154	1916	— 4.656	— 472	— 1.064	— 1.989	— 937	
1917	— 3.313	— 1.016	— 1.065	— 1.109	1917	— 4.667	— 419	— 1.146	— 1.956	— 1005	
1918	— 5.171	— 1.852	— 1.414	— 1.615	1918	— 7.020	— 1.117	— 1.707	— 2.526	— 1342	
b) Százalékokban — Pourcentage					b) Százalékokban — Pourcentage						
Összes lakosság a népszámlálások szerint Population totale d'après les recensements					Összes lakosság a népszámlálások szerint Population totale d'après les recensements						
1900	100.0	40.6	29.7	23.4	1900	100.0	18.9	29.9	31.8	14.8	
1910	100.0	42.3	28.3	23.2	1910	100.0	21.0	26.6	32.8	14.5	
A természetes szaporodás megoszlása Répartition de l'accroissement naturel					A természetes szaporodás megoszlása Répartition de l'accroissement naturel						
1900	100.0	47.4	31.4	14.6	1900	100.0	26.3	33.9	24.4	8.4	
1901	100.0	46.5	29.0	18.8	1901	100.0	25.7	30.1	26.0	11.2	
1902	100.0	43.1	34.1	15.6	1902	100.0	27.9	29.1	27.8	11.0	
1903	100.0	47.4	33.9	12.5	1903	100.0	30.3	31.2	29.3	6.5	
1904	100.0	45.3	31.5	18.5	1904	100.0	27.8	26.7	28.4	10.7	
1905	100.0	45.9	33.4	13.6	1905	100.0	40.4	40.9	8.7	1.6	
1906	100.0	46.5	28.9	17.0	1906	100.0	31.5	28.7	25.9	8.4	
1907	100.0	58.9	23.6	10.5	1907	100.0	35.2	22.7	32.0	3.9	
1908	100.0	52.0	28.4	13.8	1908	100.0	54.7	28.7	13.3	— 4.3	
1909	100.0	49.6	26.6	13.8	1909	100.0	30.2	23.6	30.4	10.2	
1910	100.0	43.5	28.5	21.6	1910	100.0	35.5	26.3	28.6	3.6	
1911	100.0	48.4	27.2	17.1	1911	100.0	37.4	20.7	34.1	1.4	
1912	100.0	47.8	25.8	19.3	1912	100.0	33.1	21.1	33.7	4.3	
1913	100.0	50.2	24.8	17.6	1913	100.0	32.5	19.7	34.9	7.5	
1914	100.0	47.4	25.0	18.7	1914	100.0	39.4	23.2	30.4	0.0	
1915	— 100.0	0.9	— 9.7	— 75.6	1915	— 100.0	— 3.9	— 24.4	— 44.3	— 29.3	
1916	— 100.0	— 26.6	— 30.5	— 40.0	1916	— 100.0	— 10.1	— 22.9	— 42.7	— 20.1	
1917	— 100.0	— 30.7	— 32.1	— 33.5	1917	— 100.0	— 9.0	— 24.6	— 41.9	— 21.5	
1918	— 100.0	— 35.8	— 27.3	— 31.2	1918	— 100.0	— 15.9	— 24.3	— 36.0	— 19.1	

¹⁾ 1900-tól 1912-ig l. az illető népmozgalmi köteteket (7., 22., 32., 50.). Az 1913—1918. évi adatok csak kéziratban vannak meg. — Pour les années 1900—1912, voir les volumes respectifs du mouvement de la population (7, 22, 32, 50). Les données de 1913—1918 ne sont qu'en manuscrit.

községek nincsenek, ahol a magyarságot főképp az értelmiség alkotta. Ezeken a területeken a menekülések folytán némileg érthető a magyarság számának csökkenése, amit egyébként pl. a protestánsok számának fogyása is mutat, de a fogyás semmiesetre sem lehetett olyan nagymértékű, hogy a lélekszám néhol az addiginak felére, harmadára, sőt negyedére (csáktornyai, perlaki járás, Fehértemplom rtv.) süllyedt volna.

A románoknál a fogyás némi magyarázatát találjuk abban, hogy azokon a területeken, amelyek az Sz. H. Sz. államnak jutottak, a népmozgalmi adatok tanúsága szerint a románok évtizedek óta rendkívül szaporátlanok voltak. Ez a szaporátlanság párosulva a háborús veszteséggel, részben érthetővé tette a románok fogyását, amihez azonban még hozzájárult a szerb népszámlálásnak az a tendenciája, hogy a szerbek és horvátok számát igyekezett növelni más nemzetiségek rovására. Ezt világosan látni azokban a járásokban és városokban, ahol szerbek és románok vegyesen laknak. Pl. Fehértemplomban a görög keletiek száma 3.847-ről 3.389-re fogyott, ennek dacára a szerbek száma 2.015-ről 2.645-re nőtt meg, a románoké pedig 1.806-ról 629-re csökkent. (Igaz, hogy itt 1910-ben több mint 800 főnyi oláhnyelvű katona állomásozott!). Ugyanitt a magyarok száma 1.213-ról 338-ra esett.

A régebbi magyar népszámlálások adataiból és a népmozgalomnak most már 30 évre visszamenő adataiból tudjuk, hogy az elszakított déli területeken minden adat egybehangzó tanúsága szerint a magyarság volt a legszaporább elem. Elég legyen erre vonatkozólag csak Bács-Bodrog és Torontál vármegye adatait idézni 1900-tól kezdve.

Ezek az adatok világosan mutatják, hogy abban a két vármegyében, amely legnagyobb részben a Sz. H. Sz. államhoz került, a magyarság a legszaporább elem a természetes szaporodást tekintve. Éppen ez a nagyobb propagatív erő okozta, hogy viszont a háború alatt a születések megcsappanása következtében a magyarság szenvedte — ismét csak a természetes népmozgalmat tekintve — a legkisebb veszteséget. Ennek dacára azt látjuk, hogy a magyarság száma fogyott meg legjobban. E jelenség magyarázatául két feltevés kínálkozik. Vagy az 1910. évi népszámlálás adatai voltak rosszak, vagy a mostani szerb népszámlálás volt tendenciózus. A szóbanforgó népszámlálási kiadvány szöveges részében a magyarság fogyásának s a szerbek, horvátok és szlovének szaporodásának azt a magyarázatát adja, hogy „a felszabadítás a lakosság

nemzeti öntudatát megnövelte, úgy, hogy a lakosság az idegen uralom alól megszabadulva, szabadon vallhatta be anyanyelvét“. Ebben a magyarázatban az a vád foglaltatik, hogy a magyar uralom alatt a lakosság nem vallhatta anyanyelvét, azt, amit magáénak tartott, holott magán a magyar népszámlálás által használt számlálólapon is rajta volt az anyanyelvi kérdés magyarázatánál, hogy az anyanyelv, „amelyet ki-ki magáénak vall s legjobban és legszívesebben beszél“, a számlálóbiztosoknak szóló utasításokban pedig szigorú intézkedések voltak arra nézve, hogy az anyanyelvre vonatkozó adatokat minden befolyásolástól menten kell bejegyezni. A számlálóbiztosok nem állami alkalmazottak, hanem helybeli lakosok, többnyire tanítók, tehát rendszerint abból a nemzetiségből valók voltak, amilyen nemzetiségből a község lakossága állt. Az anyanyelvi adatok ellenőrzése községről-községre az előző népszámlálás adataival és egyéb rendelkezésre álló adatokkal történt. Ebben a tekintetben tehát semmiféle tendencia nem nyilvánulhatott meg, annál kevésbé, mert éppen a Délvidéken kialakult nemzeti öntudattal bíró nemzetiségek laktak, másrészt pedig a népszámlálás nemzetiségi adatait községenként ellenőrizni lehet a népmozgalom hasonló adataival, továbbá az iskolai adatokkal is, amelyek mind megerősítették a népszámlálás eredményeit. Egyébként maga az a körülmény, hogy négy egymásután következő népszámlálás nemzetiségi adatai a legtöbb községben teljesen egybevágnak s ott, ahol változás van egyik vagy másik nemzetiség javára, az a természetes szaporodás és a belső- és külső-vándorlások alakulásában megtalálja a természetes magyarázatát, legjobban bizonyítja a magyar népszámlálás nemzetiségi adatainak hitelességét. A magyar népszámlálásnak ezeken kívül még egy erős kritérium áll rendelkezésére, hogy a nemzetiségi adatok hitelességét bizonyítsa: az, hogy közli nemcsak a nemzetiségi megoszlást, hanem a lakosság nyelvtudását is s ez már magában megcáfolja azt a legtöbbször hangoztatott vádat, hogy a magyar népszámlálások a magyarul tudó egyéneket magyar anyanyelvűeknek mutatták volna ki. Bács-Bodrog vármegyében pl. 1910-ben a magyar anyanyelvűek közül 31.809-en beszéltek horvát-szerb nyelven, a horvátok és szerbek közül pedig (ideszámítva a bunyevácokat, sokácokat is) 28.791-en tudtak magyarul.¹⁾

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Közlemények 61. kötet, 121. és 125. lap.

6. A magyar anyaországtól a Sz. H. Sz. államhoz csatolt városokban a magyar, német és szerb-horvát anyanyelvűek száma és aránya az 1880–1921. évi népszámlálások adatai szerint.¹⁾

Nombre et proportion des habitants de langue maternelle hongroise, allemande et serbo-croate dans les villes transférées de la Hongrie proprement dite au Royaume des Serbes-Croates-Slovenes, suivant les données des recensements de la période 1880–1921.¹⁾

Város, év Villes, années	Összes népesség Population totale	Magyar Hongrois		Német Allemands		Szerb-horvát (bunjevác, sokác stb.) Serbo-Croates (Bounié- vatzes, Chokatzes etc.)	
		absz. sz. chiffr. abs.	%	absz. sz. chiffr. abs.	%	absz. sz. chiffr. abs.	%
Magyarkanizsa . . 1880	13.069	12.481	95.5	86	0.7	460	3.5
1890	15.494	14.983	96.7	74	0.5	371	2.4
1900	16.532	16.057	97.2	67	0.4	397	2.4
1910	17.018	16.655	97.9	28	0.2	330	1.9
1921	18.060	17.123	94.9	82	0.4	701	3.9
Zenta 1880	21.200	18.706	88.2	468	2.2	1.963	9.3
1890	25.725	23.013	89.4	362	1.4	2.228	8.7
1900	28.588	25.731	90.0	245	0.9	2.386	8.3
1910	29.666	27.221	91.8	177	0.6	2.073	7.0
1921	30.697	26.626	86.7	209	0.7	2.859	9.3
Újvidék 1880	21.325	5.702	26.7	5.332	25.0	9.085	42.6
1890	24.717	7.804	31.6	5.996	24.3	9.608	38.9
1900	29.296	10.321	35.2	6.483	22.1	10.562	36.0
1910	33.590	13.343	39.7	5.918	17.6	12.305	36.7
1921	39.147	12.937	33.0	6.479	16.5	16.288	41.6
Szabadka 1880	62.556	31.582	50.5	1.832	2.9	28.681	45.9
1890	74.250	38.525	51.9	2.214	3.0	32.842	44.3
1900	83.593	46.262	55.4	2.140	2.6	34.865	41.7
1910	94.610	55.587	58.8	1.913	2.0	36.786	38.9
1921	101.857	27.730	27.3	2.424	2.4	70.671	69.4
Zombor 1880	24.693	5.318	21.6	2.798	11.3	16.425	66.5
1890	26.435	6.176	23.4	2.676	10.1	17.431	65.9
1900	29.609	9.297	31.4	2.564	8.7	17.667	59.7
1910	30.593	10.078	32.9	2.181	7.1	18.116	59.2
1921	31.332	5.195	16.6	2.901	9.3	22.614	72.2
Nagybecskerek . . 1880	19.529	3.776	19.3	6.597	33.8	8.166	41.8
1890	21.934	5.116	23.3	7.874	35.9	8.020	36.5
1900	23.322	6.348	27.2	7.947	34.1	8.142	34.9
1910	26.006	9.148	35.2	6.811	26.2	9.014	34.7
1921	27.511	7.482	27.2	7.852	28.5	10.809	39.3
Nagykikinda . . . 1880	19.845	3.092	15.6	4.732	23.9	11.512	58.0
1890	22.768	3.519	15.4	5.719	25.1	12.870	56.6
1900	24.843	4.364	17.6	6.442	25.9	13.119	52.8
1910	26.795	5.968	22.3	5.855	21.8	14.165	52.8
1921	25.809	4.048	15.7	5.813	22.5	15.140	58.7
Pancsova 1880	17.127	1.170	6.9	6.571	38.4	8.502	49.6
1890	17.948	2.055	11.4	7.284	40.6	7.872	43.9
1900	19.044	2.924	15.4	7.434	39.0	8.016	42.1
1910	20.808	3.364	16.2	7.467	35.9	8.850	40.6
1921	19.394	1.520	7.8	7.245	37.4	9.327	48.0
Fehértemplom . . . 1880	9.845	470	4.8	6.825	69.2	1.602	16.3
1890	9.041	574	6.3	6.040	66.8	1.507	16.7
1900	10.849	1.571	14.5	6.245	57.6	1.642	15.1
1910	11.524	1.213	10.5	6.062	52.6	2.015	17.5
1921	9.642	338	3.5	5.247	54.5	2.645	27.4
Versec 1880	22.329	1.006	4.5	12.845	57.6	7.676	34.4
1890	21.859	1.254	5.7	12.154	55.6	7.719	35.3
1900	25.199	2.635	10.5	13.387	53.1	8.138	32.3
1910	27.370	3.890	14.2	13.556	49.5	8.641	31.6
1921	26.975	2.402	8.9	13.245	49.1	10.050	37.3

¹⁾ L. az illető évi népszámlálási köteteket. Nagybecskereknél és Szabadkánál az elcsatolás (Felső-muzslya), illetőleg odacsatolás (Sándor) figyelembe van véve.

¹⁾ V. volumes respect. du recensement. Pour Nagybecskerek et Szabadka il est tenu compte de la dés-annexion (Felsőmuzsolya), resp. de l'annexion (Sándor).

A két szám tehát egymást kb. kiegyenlíti, emellett nem szabad feledni, hogy a magyarok száma jóval több, mint a horvát szerbeké (bunjevácoké).

A magyar népszámlálás adatainak hitelességéhez ezek szerint nem fér kétség, az adatokat bármely fórum előtt bármikor igazolni tudjuk, amint azt a béketárgyalások idején a magyar statisztikai hivatal az erre legilletékesebb fórumnak, a Nemzetközi Statisztikai Intézetnek fel is ajánlotta.

Ha tehát az a feltevés, hogy a magyar népszámlálás adatai nem hitelesek, nem állhat meg, a második feltevés valószínű, t. i. az, hogy a Sz. H. Sz. állam népszámlálási adatai nem felelnek meg a valóságnak. Ennek a feltevésnek pontos és hiánytalan bizonyítását megnehezíti az, hogy a nemzetiségi adatok csak járásokban vannak közzétéve, az egyes községeknél előfordulható nagyobb szabású eltolódások tehát jórészt eltűnnek a járások nagyobb összegében. Figyelemmel kísérhetjük azonban a városok nemzetiségi megoszlásában beállott változásokat, amelyek a muraközi és muramelléki területeken kívül legnagyobb mértékben mutatják a magyarság számának csökkenését. A városokban, ahol nagyszámú értelmiség volt a magyar uralom alatt koncentráva, akik szintén jelentékeny számú magyar települőket: iparosokat, kereskedőket vonzottak, lehetségesnek tartjuk, hogy a magyarság száma a menekülés következtében csökkent, s viszont a szerbeké a betelepült hivatalnokokkal, vasutasokkal és a nyomukban járó üzletemberekkel megnövekedett. Azt is valószínűnek kell tartanunk, hogy egyesek, akik a magyar uralom alatt opportunizmusból magyaroknak vallották magukat, minthogy a magyar és szerb-horvát nyelvet egyaránt beszélik, a megváltozott uralom alatt most magukat szerbeknek vallották be. Ezek azonban csak szórványos esetek lehettek, a nemzetiségi bevallás olyan tömeges módosulásáról, amelyeket a népszámlálás adatai mutatnak, semmiestre sem lehet szó.

Arra nézve, hogy a magyarság, a németek, továbbá a szerbek és horvátok száma absolute és relative hogyan fejlődött a magyar anyországtól a Sz. H. Sz. államhoz csatolt városokban 1880 óta, a 6. számú táblázat tájékoztat.

E táblázatban 1880-tól 1910-ig a magyar, 1921-ről pedig a szerb-horvát-szlovén népszámlálás adatai vannak beállítva. Kétségtelen, hogy a magyar uralom alatt valamennyi városban a magyarság majdnem fokozatos térfoglalását, a szerb-horvát elemnek pedig majdnem fokozatos térfoglalását látjuk. Látszik azonban

az is az adatokból, hogy a magyarság térfoglalása csak kisebb mértékben történt a szerb-horvát elem rovására, a németiségnek relatív vesztesége mindenütt nagyobb, mint a szerb-horvátoké. Ennek a fejlődési folyamatnak megvoltak a maga természetes okai. Elsősorban oka volt a magyarság nagyobb természetes szaporodása és a magyarságnak az alföldről dél felé való folytonos áramlása, amely a délvidéki városok magyarságát is folytonosan növelte. A magyar népességnek ezt a délfelé való áramlását statisztikailag is ki lehet mutatni, a születési helyre vonatkozó adatok alapján¹⁾. Nyelvi beolvadásról ennél a folyamatnál csak igen kismértékben lehet szó, s ha volt is némi nyelvi beolvadás a városokban, ez itt semmiestre sem ment a szerbek rovására, mert hiszen igazolni lehet, hogy e városokban kimutatott szerbek (horvátok) száma (Szabadka és Zombor kivételével, ahol bunjevácok és sokácok is vannak nagyobb számmal) körülbelül megegyezik a görög keleti vallásúak számával. Hogy e tekintetben is tisztán lássunk, közöljük e városok népességének felekezeti megoszlását 1880-tól kezdve.

Látható ebből a táblából, hogy azokban a városokban, amelyekben a szerb-horvát nemzetiséget csak a szerbek képviselik, tehát Szabadka és Zombor kivételével úgyszólván valamennyiben, a görög keletiek arányszáma majdnem pontosan ugyanazt a tendenciát követi, mint az előbbi táblán kimutatott szerb-horvát népességé. Nem volt tehát szó e városokban a szerbek magyarosításáról és arról, hogy a szerbek az idegen elnyomás folytán nem vallhatták a szerbet anyanyelvükül, mert hiszen számuk mindenütt majdnem megegyezik a görög keletiek számával. A magyarság térfoglalásának a városokban egyedüli oka az volt, hogy a szerbek, illetőleg a görög keletiek sem természetes szaporodás, sem a bevándorlás tekintetében nem tudtak lépést tartani a magyarokkal, illetőleg a magyar felekezetekkel.

Ha most az 1921. évi szerb népszámlálás adatait tekintjük szemben az előző négy magyar népszámlálás szerint megnyilvánuló folyamattal, úgy tűnik fel, mintha a szerbeknek sikerült volna rövid egy év alatt ezt a negyven év alatt mutatkozó fejlődési folyamatot éppen az ellenkező irányba visszafordítani. Aki ismeri a népesség fejlődési szabályait s aki tudja, hogy egy város népességösszetételének megváltozásához évtizedek természetes folyamata, vagy céltudatos munkája szükséges, az előtt

¹⁾ L. a Magyar Statisztikai Közlemények új sorozat 5. 27. 61. és 64. sz. kötetét.

7. A főbb felekezetek lélekszáma és aránya a magyar anyaországtól a Sz. H. Sz. államhoz csatolt városokban az 1880—1921. évi népszámlálások adatai szerint¹⁾.

Nombre et proportion des fidèles des principaux cultes dans les villes transférées de la Hongrie proprement dite au Royaume des Serbes-Croates-Slovènes, suivant les données des recensements de la période 1880—1921¹⁾.

Város, év Villes, années	Összes népesség Population totale	Róm. kath. Cath. rom.		Protestáns Protestants		Görög keleti Grec.-orient.		Izraelita Israélites	
		sz. sz. chiffr. abs.	%	sz. sz. chiffr. abs.	%	sz. sz. chiffr. abs.	%	sz. sz. chiffr. abs.	%
Magyarkanizsa 1880	13.069	12.164	93.0	24	0.2	466	3.6	371	2.8
1890	15.494	14.520	93.7	41	0.3	523	3.4	385	2.5
1900	16.532	15.570	94.2	61	0.4	483	2.9	375	2.3
1910	17.018	16.277	95.7	73	0.4	378	2.2	266	1.6
1921	18.060	17.133	94.8	24	0.1	650	3.6	163	0.9
Zenta . . . 1880	21.200	18.097	85.4	79	0.4	1.915	9.0	1.082	5.1
1890	25.725	22.142	86.0	166	0.7	2.168	8.4	1.225	4.8
1900	28.588	24.683	86.3	171	0.6	2.350	8.2	1.264	4.4
1910	29.666	26.023	87.7	197	0.7	2.076	7.0	1.328	4.5
1921	30.697	26.218	85.4	75	0.2	3.014	9.8	1.318	4.3
Újvidék. . . 1880	21.325	8.093	38.0	3.442	16.1	8.424	39.5	1.141	5.3
1890	24.717	9.581	38.8	4.368	17.7	8.908	36.0	1.507	6.1
1900	29.296	11.503	39.3	5.439	18.6	9.895	33.8	2.079	7.1
1910	33.590	13.383	39.8	5.840	17.4	11.553	34.4	2.326	6.9
1921	39.147	14.961	38.2	5.628	14.4	14.976	38.3	2.594	6.6
Szabadka . . 1880	62.556	57.311	91.6	517	0.8	2.905	4.6	1.647	2.6
1890	74.250	67.319	90.7	927	1.3	3.291	4.4	2.545	3.4
1900	83.593	75.541	90.4	1.401	1.7	3.273	3.9	3.026	3.6
1910	94.610	85.445	90.3	1.931	2.0	3.486	3.7	3.539	3.7
1921	101.857	89.194	87.6	1.403	1.4	6.818	6.7	3.881	3.8
Zombor. . . 1880	24.693	12.932	52.4	472	1.9	10.567	42.8	637	2.6
1890	26.435	13.900	52.6	581	2.2	11.274	42.6	644	2.4
1900	29.609	16.338	55.2	673	2.3	11.666	39.4	882	3.0
1910	30.593	16.796	54.9	800	2.6	11.880	38.8	1.017	3.3
1921	31.332	15.892	50.7	429	1.4	13.602	43.4	1.155	3.7
Nagybecskerek 1880	19.529	8.620	44.1	1.098	5.6	8.480	43.4	1.281	6.6
1890	21.934	11.323	51.6	1.038	4.7	8.279	37.7	1.210	5.5
1900	23.322	12.357	53.0	1.149	4.9	8.410	36.1	1.335	5.7
1910	26.006	13.838	53.2	1.487	5.7	9.341	35.9	1.232	4.7
1921	27.511	14.081	51.2	961	3.5	10.753	39.1	1.328	4.8
Nagykikinda . 1880	19.845	7.122	35.9	210	1.1	11.858	59.8	653	3.3
1890	22.768	8.484	37.3	261	1.2	13.207	58.0	670	2.9
1900	24.843	9.664	38.9	474	1.9	13.808	55.6	777	3.1
1910	26.795	10.517	39.3	585	2.2	14.721	54.9	782	2.9
1921	25.809	9.361	36.3	174	0.7	15.406	59.7	524	2.0
Pancsova . . 1880	17.127	5.788	33.8	1.988	11.6	8.683	50.7	589	3.4
1890	17.948	6.844	38.1	2.329	13.0	7.959	44.3	711	4.0
1900	19.044	7.429	39.0	2.591	13.6	8.173	42.9	751	3.9
1910	20.808	7.510	36.1	2.972	14.3	9.361	45.0	706	3.4
1921	19.394	6.324	32.6	2.492	12.9	9.868	50.9	603	3.1
Fehértemplom 1880	9.845	7.063	71.7	231	2.4	2.256	22.9	232	2.4
1890	9.041	6.337	70.1	263	2.9	2.187	24.2	203	2.3
1900	10.849	7.148	65.9	874	8.1	2.514	23.2	243	2.2
1910	11.524	6.916	60.0	428	3.7	3.847	33.4	250	2.2
1921	9.642	5.824	60.4	204	2.1	3.389	35.2	130	1.4
Versec . . . 1880	22.329	13.193	59.1	295	1.3	8.045	36.0	624	2.8
1890	21.859	12.622	57.7	249	1.1	8.271	37.8	695	3.2
1900	25.199	14.838	58.9	506	2.0	8.862	35.2	878	3.5
1910	27.370	16.336	59.7	647	2.4	9.544	34.9	743	2.7
1921	26.975	15.532	57.6	447	1.7	10.280	38.1	567	2.1

¹⁾ L. a 6. táblán. — Voir tableau 6.

hihetetlennek fog feltűnni az a hirtelen változás, amit a szerb népszámlálások adatai az előző magyar népszámlálások adataival szemben mutatnak. A magyarság abszolút száma *három városban kevesebb lett, mint amennyi 1880-ban volt*, arányszám tekintetében pedig 5 városban sülyedt a negyven év előtti arányszám alá.

Már fentebb említettük, hogy a magyarság számának az új uralom alá került városokban bizonyos mérsékelt csökkenését feltételezzük, mert hiszen az uralomváltozás következtében először is a magyar tisztviselők, vasutasok és egyéb állami alkalmazottak nagy része elmenekült e városokból, azonkívül az ott állomásozó katonaság összetétele is teljesen megváltozott. Ott maradt azonban az iparosok és kereskedők legnagyobb része és a földműves elem úgyszólván teljes egészében. Az is bizonyos, hogy a szerb anyaországból már az első évben sok szerb hivatalnok stb. tódult az újonnan szerzett városokba, ami a görög keletiek számának a legtöbb helyen való megnövekedésében is (különösen pl. Szabadkán) megnyilatkozik. Ez azonban mind nem indokolja a nemzetiségi viszonyoknak ilyen nagymértékű megváltozását. Különösen két város az, amelyben a számlálás tendenciózus volta nyilvánvaló, Zombor és még inkább Szabadka. Zomborban a nagyobb számú szerb görög keletiekén kívül katolikus bunyevác lakosság is lakik, Szabadkán pedig a görög keleti szerb lakosság a legutóbbi időig a város lakosságához képest igen kisszámú volt, ellenben igen tekintélyes volt e városnak a katolikus bunyevác lakossága. A legnagyobb mérvű s a valóságnak semmiesetre sem megfelelő változás Szabadka városnál mutatkozik, amelynek a magyar népszámlálások szerint kétségtelenül magyar többségét érdeke volt a szerb-horvát-szlovén népszámlálásnak szerb-horvát többségű gyanánt kimutatni.

Kétségtelen s nem is tagadjuk, hogy volt olyan idő, amikor Szabadka városnak lakossága majdnem kizárólag bunyevácokból és szerbekből, később pedig bunyevác többségből állott. Ismert történeti tény, hogy a Nagy-Magyar-Alföld le egészen az Aldunáig, sőt a Szávaig tiszta magyar volt közvetlenül a török uralom előtt. A török uralom alatt az egész délvidék elpusztult és csak a felszabadulás után népesedett be újra, délről a törökök által felszorított szerbek és katolikus délszlávok, azután a bécsi kormány által betelepített németek és az Alföld északi részeiről természetes úton új, a leszivárgó magyarság által. Az Alföld keleti részeire pedig a hegyekről leszivárgó oláhság bocsátott ki rajokat. Így alakult ki

az Alföld déli részének kaleidoszkopszerű nemzetiségi képe. Szabadkára a bunyevácok történetileg kimutathatólag a XVII. század végén telepedtek le, mindjárt Budavár visszafoglalása után¹⁾. Szabadka eleinte katonailag szervezett város volt, amelyben szerb határőrök is tanyáztak. 1743-ban mezővárossá lett, a szerb katonák azonban a polgári hatóságot nem akarták elismerni, sokáig egyenetlenkedtek a bunyevácokkal, míg 1746-ban kiköltözködtek a városból. De négy év alatt újra ide szállingóztak s ettől kezdve a tanács engedelmevel magyar lakosok is jöttek a városba és néhány német iparos is költözött ide. A bunyevácok később sem voltak jó viszonyban a szerbekkel, így az 1749. évi kamarai szerződés, a már tényleg itt lakó szerbeket kívül újabb jövevényeket nem engedte a városba befogadni s a szerbek a belső tanácsba sem juthattak be s a város főterén nem vehettek házakat. A szerbek emiatt több ízben panaszt tettek Mária Terézia királynőnél, aki 1779-ben a várost Maria-Teresiopolis néven szabad királyi várossá emelte²⁾. A privilegium azonban nem engedte a szerbeket az új város polgárai közé felvenni, csak városi lakosok maradhattak. A magyarság bevándorlása a XVIII. század közepétől folytonosan tartott s minthogy a bunyevácok újabb települöket nem kaptak s csak természetes szaporodásukra voltak utalva, arányszámuk a város lakosságában fokozatosan csökkent. 1839-től kezdve már az egész ügykezelés magyar nyelven folyt a városházán s 1845 óta a város újra az ősi Szabadka nevét használta. Az 1848-49-iki szabadságharcban a város bunyevác lakossága szívvel-lélekkel a magyarság mellett harcolt még a várost megtámadó szerb seregellen is.

Addig, míg a városban rendszeres népszámlálást nem tartottak, nem lehet pontosan megállapítani, hogy ebben az időben a magyarság vagy bunyevácok voltak-e a városban többségben. A legrégebbi adat a város nemzetiségi jellegére az 1772. évi „Lexicon Universorum Regni Hungaria Locorum Populosorum” című hivatalos helységnévtárban található, ahol a „Principaliter in eodem viget lingua” című rovatban Szabadkánál „Hungarica, Germanica, Illirica” van jelezve. A sorrend azonban itt valószínűleg nem mutatja az egyes nyelvek akkori elterjedtségét, ami abból is látszik, hogy a német nyelv is a szerb (illir) nyelv elé van helyezve.

Hübner-Fejér 1817-ben megjelent Lexikona szerint Szabadka lakosai „magyarok,

¹⁾ L. Magyarország vármegyéi és városai. Bács-Bodrog vármegye, 183. l.

²⁾ L. idézett munka 184. lap.

8. A magyarok, továbbá a szerbek és horvátok (bunyevacok) részesedése Szabadkán a házasságkötések, élveszületések és halálozások között 1897-től 1918-ig.

Participation des Hongrois, des Serbes et des Croates (Bouniévatzes) aux mariages, naissances vivantes et décès (de 1897 à 1918) dans la ville de Szabadka.

a) Házasságkötések¹⁾ — Mariages¹⁾

É v Année	Házasság- kötések száma Nombre des mariages	Vőlegény — Fiancés				Menyasszony — Fiancées			
		magyar — hongrois		szerb-horvát (bunyevac) serbo-croates (bouniévatzes)		magyar — hongroises		szerb-horvát (bunyevac) serbo-croates (bouniévatzes)	
		szám szerint chiffr. abs.	%	szám szerint chiffr. abs.	%	szám szerint chiffr. abs.	%	szám szerint chiffr. abs.	%
1897	604	317	52.5	274	45.4	319	52.8	274	45.4
1900	723	373	51.6	332	45.9	372	51.5	337	46.6
1901	751	425	56.6	314	41.8	433	57.7	309	41.1
1902	725	407	56.1	303	41.8	413	57.0	306	42.2
1903	780	397	50.9	366	46.9	407	52.2	367	47.1
1904	808	412	51.0	372	46.0	417	51.6	377	46.7
1905	805	414	51.4	355	44.1	425	52.8	351	43.6
1906	833	400	48.0	409	49.1	405	48.6	399	47.9
1907	1005	501	49.9	470	46.8	496	49.4	484	48.2
1908	813	446	54.9	332	40.8	457	56.2	330	40.6
1909	750	364	48.5	341	45.5	363	48.4	347	46.3
1910	856	419	48.9	405	47.3	430	50.2	399	46.6
1911	878	427	48.6	404	46.0	443	50.5	392	44.6
1912	829	434	52.4	339	40.9	450	54.3	334	40.3
1913	880	431	49.0	387	44.0	437	49.7	388	44.1
1914	677	384	56.7	242	35.7	394	58.2	231	34.1
1915	406	245	60.3	135	33.3	252	62.1	120	29.6
1916	396	252	63.6	119	30.1	257	64.9	122	30.8
1917	464	269	58.0	158	34.1	277	59.7	156	33.6
1918	554	354	63.9	174	31.4	356	64.3	177	32.0

b) Élve születések és halálozások.¹⁾ — Naissances vivantes et décès.¹⁾

É v Années	Élve született — Naissances-vivantes					Elhalt — Décès				
	Összesen Total	magyar — Hongrois		szerb-horvát (bunyevac) Serbo-croates (bouniévatzes)		Összesen Total	magyar — Hongrois		szerb-horvát (bunyevac) Serbo-croates (bouniévatzes)	
		szám szerint chiffr. abs.	%	szám szerint chiffr. abs.	%		szám szerint chiffr. abs.	%	szám szerint chiffr. abs.	%
1897	3424	1769	51.7	1518	44.3	2177	1015	46.6	1067	49.0
1900	3479	1933	55.6	1514	43.5	2595	1261	48.6	1150	44.3
1901	3533	2096	59.3	1415	40.1	2326	1123	48.3	1091	46.9
1902	3630	2041	56.2	1549	42.7	2836	1414	49.9	1287	45.4
1903	3562	2063	57.9	1474	41.4	2716	1540	56.7	1126	41.5
1904	3660	1992	54.4	1635	44.7	2740	1646	60.1	1054	38.5
1905	3476	1872	53.9	1552	44.7	3240	1784	55.1	1362	42.0
1906	3850	2143	55.7	1632	42.4	3222	1619	50.2	1454	45.1
1907	3796	2036	53.6	1707	45.0	3282	1724	52.5	1497	45.6
1908	3899	2094	53.7	1736	44.5	3087	1688	54.7	1349	43.7
1909	3952	2117	53.6	1776	44.9	3179	1667	52.4	1472	46.3
1910	3927	2149	54.7	1734	44.2	2914	1537	52.7	1329	45.6
1911	3930	2169	55.2	1713	43.6	2786	1351	48.5	1390	49.9
1912	3828	2122	55.4	1671	43.7	2625	1321	50.3	1174	44.7
1913	3760	2108	56.1	1598	42.5	2965	1483	50.0	1394	47.0
1914	3888	2165	55.7	1657	42.6	2738	1337	48.8	1330	48.6
1915	2947	1690	57.3	1208	41.0	2860	1464	51.2	1350	47.2
1916	2125	1265	59.5	835	39.3	2622	1434	54.7	1150	43.9
1917	1944	1224	63.0	689	35.4	2556	1495	58.5	1025	40.1
1918	1676	1058	63.1	595	35.5	2766	1529	55.3	1214	43.9

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Közlemények új sorozat 7., 22., 32. és 50. köteteit.

¹⁾ Voir Publications Statistiques Hongroises. Nette série, vol. 7, 22, 32 et 50.

bunyevacok és rácok". Az 1825. évi kalocsai egyházi sematizmus szerint a szabadkai római katolikus egyházban a nyelv „illiryca, hungarica”. Fényes Elek első nagy statisztikai munkájában Szabadkáról azt írja, hogy „két-harmadrésze rác, egyharmadrésze magyar, kevés némettel keverve”. Geografiai szótárában pedig már (II. köt. 46. lap) így közli a város nemzetiségi jellegét: „A többség dalmaták, kevesebb magyarok, még kevesebb szerbek”, de ugyanezen kötet 345. lapján pótlásban közli az utolsó katonai összeírás (1850. évi) számszerű adatait, ezek szerint a város összes lakossága 48.823, ebből magyar 29.787, német 826, dalmát 13.831, szerb 2.676, horvát 14, tót 1.494, a többi apróbb nemzetiségek között oszlik meg. E népszámlálás szerint tehát, amelyet már az osztrák abszolút kormány közegei hajtottak végre Szabadkán 29.787 magyarral szemben csak 16.521 szerb-horvát (bunyevac) áll szemben. Nem valószínű, hogy a magyarság ekkor már ilyen nagy többségben lett volna, lehet, hogy az osztrákokkal szemben mutatkozó nagy nemzeti felbuzdulás növelte meg így a magyarok számát. Az 1854. évi kalocsai sematizmus még nem tud ilyen gyökeres változásról, ebben még a nyelv a központi plébánián „illiryca, hungarica”-nak, a Kér külvárosi plébánián csak „illiryca”-nak, a Zenta külvárosin „illiryca, hungarica”-nak van jelezve. 1880 óta azonban kétségtelen a város magyar többsége, amit a népszámlálási adatokon kívül egyéb adatokkal is lehet igazolni. Az állami anyakönyveknek 1895-ben történt behozatala óta népmozgalmi statisztikánk a bejelentést tevők egyenkinti megkérdezése útján megállapítja az egyes nemzetiségek részesedését a házasságkötéseknél, a születéseknél és a halálozásoknál. Ezek a nem egy alkalommal és tömegesen, hanem éveken át napról-napra gyűjtött adatok mind azt igazolják, hogy Szabadkán a magyarok száma jóval nagyobb, mint a bunyevacoké és szerbeké. Álljanak itt az adatok bizonyításul 1897-ig visszamenőleg. (1895-ről, 1898-ról és 1899-ről az adatok nem közöltettek.) L. 8. sz. táblát.

A népmozgalom végeredménye: a természetes szaporodás, azt is mutatja, hogy a magyarság szaporodása aránylag is jobb, mint a bunyevac-szerb lakosságé, ami részben indokolja azt a térfoglalást is, amit a népszámlálások adatainál látunk.

Az elemi iskolai tanulók anyanyelvéről gyűjtött adatok szerint az 1907—1908. tanévben pl.¹⁾ a mindennapi iskolák 7.752 főnyi

ifjúságából 4.776 volt magyar és csak 2.862 bunyevac és szerb. De még erősebb bizonyíték amellet, hogy a szabadkai iskolás gyermekek közt több a magyar, mint a bunyevac és szerb, az az adat, hogy az 1919/1920 iskolai évben, tehát már a szerb uralom alatt Szabadkán az elemi iskolákban 23 tanteremben tanítottak magyarul, 20-ban bunyevacul (szerbül) és 13-ban két nyelven, az utóbbiakban azonban alig volt bunyevac tanuló.²⁾

Addig, míg a tanköteles gyermekeket évről évre összeírták, a tanköteles gyermekek között is mindig a magyarok voltak többségben, amint ezt a következő összeállítás mutatja:

9. A tankötelesek száma és közülök a magyar anyanyelvűek száma Szabadkán az 1894—1907 években.¹⁾

Nombre des enfants soumis à l'enseignement obligatoire et de ceux d'entre elles dont la langue maternelle est le hongrois, de 1894 à 1907, à Szabadka.¹⁾

Év <i>Année</i>	A tankötelesek összes száma <i>Nombre total des pers. soum. à l'ens. obligat.</i>	A tankötelesek közül magyar anyanyelvű <i>Des p. soumises à l'enseignement obl. étaient Hongr:</i>	
		szám szerint <i>chiff. abs.</i>	%
1894 . .	13.434	6.984	52.0
1895 . .	14.498	8.175	56.4
1896 . .	15.493	8.297	53.5
1897 . .	16.078	8.565	53.3
1898 . .	16.078	8.585	53.4
1899 . .	13.953	8.497	60.9
1900 . .	14.186	8.071	56.9
1901 . .	14.277	7.753	54.3
1902 . .	14.099	8.324	59.0
1903 . .	14.109	7.906	56.0
1904 . .	13.841	8.205	59.3
1905 . .	15.264	9.126	59.7
1906 . .	15.626	9.092	58.2
1907 . .	16.633	9.697	58.3

¹⁾ L. az illető Statisztikai Évkönyveket.

²⁾ V. *Annuaire Statistique respectifs.*

Végül legerősebb bizonyíték amellet, hogy a magyar nyelv jóval erősebben volt elterjedve Szabadkán, mint a szerb-horvát nyelv, az a statisztikai adat, hogy 1910-ben Szabadka 94.610 lakosából az anyanyelvre való tekintet nélkül magyarul tudott 76.112, vagyis 80.5%, míg szerb-horvát nyelven csak 47.647 lélek, vagyis csak 50.4%. A magyar nyelv elterjedtsége tehát Szabadkán több, mint másfélszer nagyobb, mint a szerb-horvát nyelvé. Még rikítóbb a két nyelv elterjedtsége közti különbség, ha azt nézzük, hogy hányan *nem tudtak* beszélni a két nyelv egyikén. Az ösz-

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Közlemények 31. kötet, 207. lap.

²⁾ L. „Neven” c. szabadkai bunyevac újság 1920 február 27.

10. A magyar és szerb-horvát nyelv elterjedése Szabadkán az 1880—1910. évi népszámlálások szerint.

Extension des langues hongroise et serbo-croate à Szabadka suivant les recensements de 1880 à 1910.

É v Années	Magyar anyanyelvű Personnes de langue maternelle hongroise	A magyarok közül szerb-horvát nyelv- ven is tud Hongrois parlant aussi serbo- croate		Szerb-horvát anya- nyelvű — Person. de langue mat. Serbo-Croate	A szerb-horvát anyanyelvűek közül magyarul is tud Pers. de langue mat. Serbo Croate parlant hongrois		A magyarok és szerb-horvátok együttes Hongrois et Serbo-Croates					
		számszerint chiffr. abs.	o/o		számszerint chiffr. abs.	o/o	száma Nombre global	számából				
								magyarul tud parlant hongr.		szerb-horvát nyelv- ven tud — parlant serbo-croate		
		számszerint chiffr. abs.	o/o		számszerint chiffr. abs.	o/o		számszerint chiffr. abs.	o/o	számszerint chiffr. abs.	o/o	
1880	} ^{1) 2)}	31.481	6.466	20.5	27.861	5.846	21.0	59.342	37.327	62.9	34.327	57.9
1890		38.327	5.827	15.2	31.843	9.058	28.4	70.170	47.385	67.5	37.670	53.7
1900	³⁾	46.050	6.755	14.7	33.927	13.046	38.5	79.977	59.096	73.9	40.682	50.9
1910		55.587	10.156	18.3	36.791	18.831	51.2	92.378	74.418	80.6	46.947	50.8

1) Csak polgári népesség. — *Population civile.* — 2) Sándor nélkül. — *Non compris Sándor.*

szes lélekszámból való levonás útján kiderül, hogy magyarul csak 18.498 lélek nem tudott beszélni, szerb-horvát nyelven ellenben 46.963, ami azt jelenti, hogy Szabadkán a lakosság-nak fele egyáltalában nem is tud szerb-horvát nyelven. Hogy ezek az adatok nemcsak a legutolsó magyar népszámlálás megállapításai, hanem azok már az előző népszámlálás eredményeivel is igazolva vannak, s így egy fokozatos fejlődés eredményei, a 10. és 11. tábla táblázat igazolja.

Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy már 1880-ban többen tudtak Szabadkán magyarul, mint szerb-horvát nyelven, másrészt pedig azt is igazolják, hogy a népességben nemcsak a magyarok aránya növekedett, hanem azoké is, akik egyéb nyelven nem is tudtak, csak magyarul. 1880-ban ezeknek a száma még csak 36·1%-ra rúgott, 1910-ben már 43·8%-ra. Abszolút számban 41.448 ember volt Szabadkán olyan, aki nem is tudott más nyelven csak magyarul. Ez a szám, valamint az, hogy általában szerb-horvát nyelven Szabadka összes lakosságából csak 47.647 ember beszél, a legerősebb bizonyíték amellett, hogy az 1921. évi szerb népszámlálás adatai nem felelhetnek meg a valóságos helyzetnek. Hogyan lehetséges az, hogy egy városban, amelyben 1910-ben még 41.448 olyan ember volt, aki nem is beszélt más nyelven, mint magyarul, 1921-ben csak 27.730 magyar anyanyelvű legyen, s viszont 70.671 szerb-horvát anyanyelvű legyen ott, ahol 10 év előtt anyanyelvűre való tekintet nélkül csak 47.647-en tudtak egyáltalán szerb-horvát nyelven beszélni? Nem lehet ez másként, mint hogy az 1921. évi szerb-horvát-szlovén népszámlálás szerb-horvátnak minősített kb. 10.000 szerb-horvátul beszélni tudó magyart s ezenkívül legalább 20.000 olyan magyart, aki egyáltalán nem is tud szerb-horvát nyelven.

Ezek után a szakkörök ítélete alá bocsátjuk azt a kérdést, hogy mely adatok állják ki jobban a kritikát, a magyar adatok-e, amelyek különböző helyen és időben gyűjtve, egymást kiegészítik és támogatják, vagy a szerb-horvát-szlovén népszámlálás adatai-e, amelyek csak odavetett számoknak látszanak, de nincsenek kellőképpen indokolva, sőt a magyar statisztika minden részletre kiterjedő adatainak világánál egyenesen abszurd számoknak tűnnek fel. A tendencia világos, Szabadkát a szerbeknek érdekük volt minden áron szerb többségűnek kimutatni, hogy ezzel utólag indokolhassák azt, hogy a békekötésben mért követelték ezt a várost maguknak, amellyel egyúttal egy nagy magyar lakosságú területet is csatoltak államukhoz. Szabadka fiktív szerb volta miatt még a szerb-horvát-szlovén statisztika szerint is a szabadkai magyarságon kívül több mint 150.000 magyar embernek kellett idegen uralom alá kerülnie (topolyai-, zentai- óbecsei járás, Magyakanizsa, Zenta város.)

Ugyancsak nyilvánvaló az adatok meghamisítása az ú. n. Muramelléken, vagyis Vas és Zala megyéknek vend-lakta részein. Itt, amint a 3. számú táblából kitűnik, a vendek (szlovének) száma 66.715-ről 74.447-re nőtt 10 év alatt, a magyaroké pedig ugyanakkor 20.889-ről 14.435-re fogyott. Ezen a területen a vendeken kívül tiszta magyar falvakat is csatoltak a Sz. H. Sz. államhoz, amelyek a vend nyelvterületbe nincsenek is beékelve. Hogy ezt a nagy igazságtalanságot némileg kisebbnek tűntessék fel, itt minden vendül is tudó magyar embert vendnek mutattak ki. Kitűnik ez a következő adatokból: 1910-ben Vas és Zala magyar lakosságából 7.045-en tudtak vendül is beszélni¹⁾, akik túlnyomó

1) L. Magyar Statisztikai Közlemények 61. kötet, 121. lap.

11. A nem magyar anyanyelvűek magyar nyelv-tudásának és a magyarok egynyelvűségének terjedése Szabadkán az 1880—1910. évi népszámlálások szerint.

Extension de la connaissance de la langue hongroise parmi les personnes d'une autre langue maternelle. Extension, parmi la population de langue maternelle hongroise, de la connaissance d'une seule langue à Szabadka, suivant les recensements des années 1880—1910.

É v Années	e n % - b a n				
	A népességből magyar anyanyelvű — Population de langue maternelle hongroise	A nem magyar anyanyelvűek közül magyarul tudó — Connaissance de la langue hongroise parmi les pers. d'une autre langue mat.	Az egész népességből magyarul tudó — Pers. parlant hongrois parmi la population totale	A magyarok közül csak magyarul tudó — Hongrois ne parlant que hongrois	Az egész népességből csak magyarul tudó — Pers. ne parlant que hongrois parmi la pop. totale
1880 } ¹⁾	50·5	22·7	61·7	70·5	36·1
1890 }	51·9	30·0	66·3	74·4	38·6
1900	55·3	40·1	73·2	73·9	41·4
1910	58·8	52·6	80·4	74·6	43·8

¹⁾ Polgári népesség. — *Population civile.*

többségükben természetesen a vendek szomszédságában, azon a területen laktak, amely most a Sz. H. Sz. államhoz tartozik. A szerb-horvát-szlovén statisztika szerint körülbelül ennyivel növekedett a vendek s ennyivel fogyott a magyarok száma.

A szerb statisztikának ilyen nyilvánvalóan tendenciózus eljárása mellett is figyelemre méltó, hogy azon az egész területen, amely a békeszerződésben a magyar anyaországból a Sz. H. Sz. államnak jutott, a szerb-horvát elemnek csak relatív többsége van még a szerb-horvát-szlovén hivatalos számlálás szerint is. Ha pedig csak a délvidéki összefüggő területet (Baranya, Bácska, Bánság) tekintjük, amelyet a szerbség jogán követelt az új állam magának, ezen a területen a szerbek, horvátok, bunyevácok stb. együtes aránya csupán 37·3%, maguk a szerbek pedig (a görög keletiekből leszámítva a románokat és a cigányokat) mindössze 400.000 lelket, vagyis 29·0%-ot képviselnek. Kiderül tehát, hogy ezen a területen még ma is, a szerb hivatalos statisztika szerint is, a szerbeknek csak igen gyenge relatív többsége (29·0%) van a magyarsággal (28·0%) szemben. Ha pedig az adatokat Szabadkánál és egyebütt a valóságnak megfelelőleg kiigazítanók (csak magánál Szabadkánál 30.000 lélekkel kellene a magyarság-számát emelni), világos, hogy ezen a területen a magyarságnak van relatív többsége,

ha talán — a megváltozott viszonyok folytán — valamivel kisebb is, mint ahogy az 1910. évi magyar népszámlálás kimutatta. Hol van tehát az a nemzetiségi elv, amelynek alapján a szerbek ezt a területet maguknak követelték? Nem is szólva arról a történeti tényről, hogy a szerbek erre a területre mint a török elől menekülők fogadtattak be és befogadásukkor ma is meglevő okiratok tanúsága szerint ígéretet kellett tenniök, hogy *hazájuknak a török uralom alól való felszabadulásakor vissza fognak költözni eredeti lakóhelyükre.*¹⁾

Ha még ezek után is azt állítaná valaki, hogy a magyar statisztika hamisította meg a valóságot és a szerb statisztika adatai mutatják a való helyzetet, újabb bizonyítékul felhozzuk Magyarországot volt társországainak, Horvát-Szlavonországnak a két népszámlálás szerint megállapított adatait. Horvát-Szlavonországnak amint ismeretes, Magyarországhoz való tartozása idején autonóm kormányzata volt, kizárólagosan horvát hivatalos nyelvvel. A magyar államnyelv csupán az államvasutak s néhány igen csekély számú közös állami hivatal belső adminisztrációjában érvényesült. A népszámlálásokat Horvát-Szlavonországban az autonóm közigazgatási szervek hajtották végre, s a zágrábi országos statisztikai hivatal dolgozta fel, amely csak a kész eredményeket közölte a magyar központi statisztikai hivattal. A horvát-szlavonországi adatokra tehát nem lehet azt mondani, hogy azok a magyarság érdekében meg voltak hamisítva, mert hiszen ezekre az adatokra és eredményekre a magyar kormányzatnak semmi befolyása nem lehetett és nem is volt. Legfeljebb azt lehet állítani és ez igaz is, hogy a magyar központi statisztikai hivatal az adatok fölött bizonyos ellenőrzést gyakorolt. De dicséretül szolgáljon a zágrábi országos statisztikai hivatalnak, hogy a Horvát-Szlavonországra vonatkozó adatokat s ezek között a nemzetiségi megoszlásra vonatkozókat is, mindenkor tudományos tárgyilagossággal, tendenciától mentesen igyekezett megállapítani s így a magyarság számát is, amely a délre irányuló vándormozgalom folytán erőteljesen növekedett (1880-ban 41.417, 1890-ben 68.794, 1900-ban 90.781, 1910-ben 105.948 lélek) mindig a valósághoz híven igyekezett kimutatni. Annál meglepőbb, hogy most az imperiumváltozással Horvát-Szlavonország adatainál is azt

¹⁾ Okiratok közölve Czoernig: *Ethnographie der oesterreichischen Monarchie*. III. kötet 71. és 94. lapon.

12. A lakosság megoszlása anyanyelvenként Horvát-Szlavonországban az 1910. és 1921. évi népszámlálások szerint.

Répartition de la population par langues maternelles en Croatie-Slavonie suivant les recensements de 1910 et de 1921.

Anyanyelv <i>Langue maternelle</i>	Év — Années		Különbség <i>Différence</i>	
	1910	1921	szám sz. <i>chiff. arbs.</i>	%
Lélekszám — <i>Population. .</i>	2,621.954	2,613.938	— 8.016	— 0.3
Szerb-horvát — <i>Serbo-Croate</i>	2,283.309	2,323.952	+ 40.643	+ 1.8
Szlovén — <i>Slovène . . .</i>	15.776	21.134	+ 5.358	+ 34.0
Egyéb szláv — <i>Autres slaves</i>	65.037	66.868	+ 1.831	+ 2.8
Román — <i>Roumaine . .</i>	846	1.939	+ 1.093	+ 129.2
Olasz — <i>Italienne</i>	4.138	4.013	— 125	— 3.0
Német — <i>Allemande</i>	134.078	122.514	— 11.564	— 8.6
Magyar — <i>Hongroise</i>	105.948	68.753	— 37.195	— 35.1
Egyéb — <i>Autres</i>	12.822	4.765	— 8.057	— 62.9

látjuk, amit az anyaországtól elszakított területeken, hogy az új hódítók által készített statisztika kegyetlen irtást végzett nemcsak a magyarokon, kiknek számát nem kevesebb mint 35.1%-kal csökkentette, hanem itt már a németeken is.

Majdnem az egész veszteség, amely a magyarságot és a németiséget érte, a szerb-horvátoknál és a szlovéneknekél van elkönyvelve, kiknek száma 40.643-mal, ill. 5.358-cal növekedett, annak dacára, hogy az összes lélekszám 8.016-tal lett kevesebb. Horvát-Szlavonországnál azt sem lehet állítani, hogy a magyarság száma azért csökkent meg ilyen nagy mértékben, mert a tisztviselők és egyéb állami alkalmazottak elmenekültek. Horvát-Szlavonország autonóm ország lévén, ott csak néhány állami hatóságnál voltak magyar hivatalnokok, azonkívül a vasutasok egy része volt magyar. Ezek azonban az összes magyar lakosnak olyan csekély részét alkották, hogy teljes számban való eltávozásuk esetén sem módosíthatták ilyen nagy mértékben a magyarság számát. Horvát-Szlavonországban az összes magyar értelmiség száma, kik között azonban megtelepedett orvosok, mérnökök és ügyvédek, stb. voltak, mindössze 1295-öt tett a családtagokkal együtt. Az egész magyar vasúti személyzet pedig, ideértve a tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat családtagjaikkal együtt, 9.927 lélekre rúgott s ha még de számítjuk a véderőhöz tartozó 2.707 ma-

gyar anyanyelvű egyént, körülbelül 14.000 főre lehet becsülni azt a magyarságot, amelynek eltávozásáról szó lehet, de valószínű, hogy ezeknek jó része is ott maradt. A magyarság többi és túlnyomó része pedig vagy őslakó, vagy odavándorolt, nem telepített földműves lakosságból s jóval kisebb részben iparosokból és kereskedőkből állott, akiknek túlnyomó nagy többsége annyira meggyökeresedett Horvát-Szlavonországban, hogy aligha cserélte el lakóhelyét. Ugyanez áll a németiségre is.

A magyarságnak és németiségnek ez a katasztrofális fogyása minden vármegyében következetesen mutatkozik, jelölül annak, hogy ki volt adva a jelszó, hogy ennek a két legveszedelmesebb nem szláv nemzetiségnek a számát kell minden áron lecsökkenteni. A valóság meghamisítását itt nem lehet olyan eklatáns példákkal megvilágítani, mint a magyar anyaországtól elszakított területen, különösen azért, mert a horvátszlavonországi magyarság és németiség is többnyire kétnyelvű volt, amennyiben a magyarságnak 60, a németiségnek 62.9%-a anyanyelvén kívül horvát-szerb nyelven is beszélt. Viszont a horvátok és szerbek közül — a magyar nyelv tanítása ott nem lévén kötelező — alig tudott valaki magyarul (horvátok közül 1.9, a szerbek közül csupán 1%). Kézenfekvő tehát, hogy a horvátul vagy szerbül tudó magyarok és németek egy részét a népszámlálóbiztosok, mint szerb-horvátokat mutatták ki.

Azt hiszem e felsorolt adatok tömege elegendő bizonyíték amelle, hogy a Sz. H. Sz. állam népszámlálásának a nemzetiségre vonatkozó adatai nem felelnek meg a valóságnak. Ha ez csupán csak a számokkal való játék volna, ha csupán csak a megduzzadt nemzeti önérték és becsvágy kielégítését, vagy a nemzeti hiuság legyezgetését szolgálná, úgy ügyet sem vetnénk rá, azonban a helyzet, az, hogy az így meghamisított adatok okul és ürügyül szolgálnak arra, hogy a kisebbségek jogait, amelyeket az ú. n. utódállamok a békeszerződés intencióival ellentétben bizonyos százalékos arányszámhoz (pl. %) kötnek, kijátszassák azon az alapon, hogy az illető kisebbség egy bizonyos területen nem éri el a lakosság megfelelő 20%-át. Ez okból és elszakított véreink iránt tartozó parancsoló kötelességérzetünkől kifolyólag *élesen kell tiltakoznunk minden olyan népszámlálási mesterkedés ellen, amely a kisebbségek számának leszállítására irányul, különösen ha ez olyan statisztikai eszközökkel történik, amelyek a szakszerű és tárgyilagos tudományosság előtt sem állják ki a kritikát.*

Kovács Alajos dr.

Néhány adat az 1921. és 1922. év bűnügyi statisztikájából.

Quelques données de la statistique criminelle de 1921—22.

A háború, s még inkább a forradalmak, s később az igazságügyi személyzetnek munkával való túlterheltsége a bűnügyi statisztikai adatgyűjtésre oly súlyos csapást mértek, hogy csak megfeszített munkával lehetett az 1919. és 1920. években szünetelő adatgyűjtést feltámasztani. Ma is még csak az 1921/22. évekről tudunk néhány adatot bemutatni, de valószínű, hogy még az év folyamán, az 1925. évig bezárólag, közreadhatjuk adatainkat egy ötéves periodusban, mely időszak az eredmények elbírálására is több módot fog nyújtani.

Jogerősen befejezett ügyek száma.

Nombre des procès définitivement terminés.

Bíróság — Tribunaux	1913	1921	1922
Járásbíróságok — Tribunaux de prem. degré	311.637	97.982	118.836
Törvényszékek — Tribunaux de deux. degré	85.400	68.215	83.448

Tehát 1922-ben a királyi törvényszékeknél befejezett ügyek száma a mai Magyarországon csaknem annyi, mint a régi Magyarországon az utolsó békeévben.

Ugyanezt a képet mutatja a feljelentett személyek számáról készített kimutatásunk azzal a csekély eltéréssel, hogy az 1922. évben a feljelentett személyek száma — a törvényszékeknél — már meg is haladja az 1913. évben büntető eljárás alá vont személyek számát.

A jogerősen befejezett büntetőügyekben szereplő személyek száma.

Répartition des accusés figurant dans les procès criminels définitivement jugés.

Bíróság — Tribunaux	1913	1921	1922
Járásbíróságok — Tribunaux de prem. degré	394.106	131.576	161.282
Törvényszékek — Tribunaux de deux. degré	120.480	86.760	122.435

Az elítéltek személyi viszonyaiból különös érdeklődésre a két nem közötti megoszlás, majd a fiatalok bűnözése tarthat számot. A háború alatt az 1917. évben (1918-tól nincsenek adataink) a nők az összes elítéltek 43·1%-át tették, míg 1913-ban ez az arány 16·1% volt. Az 1921. és 1922. években 29·3, illetve 27·1%. Tehát a nők bűnözése, ha nem is

A jogerősen elítélt személyek.

Nombre des personnes définitivement condamnés.

Bíróság Tribunaux	A jogerősen elítéltek Nombre et pourcentage des personnes définitivement condamnés			
	s z á m a		%-a	
	1921	1922	1921	1922
Járásbíróságok — Tribunaux de prem. degré	31.039	38.315	23·5	23·7
Törvényszékek — Tribunaux de deux. degré	10.792	19.455	12·4	15·9

éri el a háborús arányokat, még mindig messze túlhaladja a békeévek arányát. Az 1922. évi arány már mutat némi csökkenést, ezt azonban biztató jelnek csak az esetben vehetnénk, ha tudnók, hogy gazdasági és társadalmi viszonyaink megváltoztak.

A fiatalok elítéltek.

Adolescents condamnés.

É v Année	Összes száma Nombre total	Ebből — Dont	
		fiú garçons	leány filles
1921-ben	7.197	5.748	1.449
1922-ben	7.078	5.548	1.530

A fiatalok bíróságai az 1921. és 1922. években 12.298, illetőleg 12.224 fiatalok ellen tett feljelentést fejeztek be jogerősen. Az ügyekben szereplő személyek száma a tárgyaló első évben 17.222, a másodikban 17.099 volt.

A bűncselekmények megoszlása a városi és vidéki lakosság között.

Répartition des crimes entre les populations urbaines et rurales.

Év — Année	Budapest Budapest		Más t.j. Autres villes municip.		Rend. tanácsú városokban Villes à conseil mun. organisé		10,000-nél népesebb községekben Communes de plus de 10.000 habitants		Más helyen Ailleurs	
	szám szerint nombre	%	szám szerint nombre	%	szám szerint nombre	%	szám szerint nombre	%	szám szerint nombre	%
1921	5.987	12·3	4.276	8·8	7.386	15·2	4.232	8·7	26.742	55·0
1922	8.509	13·2	6.404	10·0	9.327	14·5	6.549	10·2	33.509	52·1
100.000 lélekre számítva — calculé sur 100.000. habitants										
1921	644		700		758		629		558	
1922	916		1.049		957		973		699	

Míg a békeévekben a 100.000 lélekre számított bűnözés Budapesten és a törvényhatósági jogú városokban volt kifejezetten maga-

sabb, az 1922. évben megváltozik a kép és a 10.000-nél népesebb községek bűnözése meghaladja a főváros bűnözését, de meghaladja a többi törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városok bűnözése is. Ha a vidék-

hez a 10.000-nél népesebb községeket is hozzászámítjuk, amint hozzá is kell számítanunk, mutatkozik ugyan a vidék javára különbség, ez azonban korántsem oly éles, amint az a békeévekben volt. Sz. B. dr.

◎ SZOCIÁLIS STATISZTIKA ◎

Munkanélküliség és munkapiac Magyarországon.

Chômage et marché du travail en Hongrie.

Résumé. A la fin de juin 1926, les organisations ouvrières de Hongrie ont relevé 27.048 chômeurs; le nombre de ceux-ci a diminué de 6·8% par rapport au mois précédent. L'indice des chômeurs était de 83 en juin, par rapport à la moyenne de 1925. 17.572 chômeurs (65·0%) habitaient Budapest et 9476 (35·0%) la province.

Les Offices publics de placement ont relevé 5.802 offres d'emploi et 12.273 demandes, de sorte que sur 100 offres d'emploi, il y avait 212 personnes cherchant du travail, dont 27·7% ont été placées.

A munkanélküliek száma Magyarországon a munkásérdekképviselések adatai szerint 1926 június havában összesen 27.048 volt. 6·8%-kal kevesebb, mint az előző hónapban és 23·2%-kal kevesebb, mint 1925 június havában. A javulás mértéke április óta igen lassan, de állandóan nőtt. A tavaszi hónapok közül ezúttal először jelentkezett Budapesten is számbavehető (7·0%-os) csökkenés. A munkanélküliek összes számából ilymódon 17.572 (65·0) a székesfővárosban, 9.476 (35·0%) pedig a vidéken tartózkodott. A munkahiányban szenvedő nők arányszáma az előző havi 11·2%-ról 10·8%-ra csökkent.

A munkanélküliség június havi jelzőszáma az 1925. évi átlaghoz viszonyítva 83, az 1926. január havi állapothoz mérve pedig 90 volt.

A különböző foglalkozási ágak közül föltűnő és örvendetes változás történt június hó folyamán a faiparban, ahol a munka nélkül maradt famunkások száma — 2927 — még mindig kivételesen magas, de már 22·9%-os apadást mutat. A tartósan kedvezőtlen időjárás dacára jelentkezik az idényszerű munka-

alkalmak kibontakozása is, amennyiben az élelmezési iparban 13·5%-os, az építőiparban 13·0%-os javulást tapasztalunk. A rendkívül makacsul tartó vasipari válság folytán a munkahiányban szenvedő vasmunkások száma (8.556) elenyésző mértékű (1·5%-os) visszaesést mutat. A szellemi munkások helyzete változatlanul súlyos, az alkalmazás nélkül álló pénzügyi, kereskedelmi és egyéb magánalkalmazottak száma a hó végén 4.402 volt, vagyis 0·6%-kal több mint május havában.

Az állami munkaközvetítő hivatal jelentése szerint a munkapiacra a kereslet és kínálat arányszámai nem változtak jelentékeny mértékben, de az egész forgalom megcsappant. Az egész országban a hatósági munkaközvetítők júniusban 5.802 munkahelyet és 12.273 munkakeresőt tartottak nyilván, végül 3.396 sikertelen közvetítést könyveltek el. A csökkenés a munkaalkalmaknál egy hónap alatt 9·1%-os, a munkáért jelentkezőknél 6·5%-os, az elhelyezéseknél 8·5%-os volt. Ennek következtében száz munkahelyre 212 (májusban 206) munkakereső jutott s a munkaadó kívánsága 58·5 májusban 58·2% erejéig nyert kielégítést. Kedvezőtlen tünet, hogy a munkakeresők közül májusban 28·3%, júniusban már csak 27·7% kapott munkát.

A munkapiac jelenségeinek területi módosulását vizsgálva azt látjuk, hogy Budapesten száz munkahelyre 257, a vidéken 162 munkakereső jutott és a munkakeresők közül a fővárosban 22·2%, a vidéken 37·2% volt elhelyezhető.

Dacára tehát annak, hogy a munkanélküliek összes száma végre Budapesten is megfogható mértékben apadt, mégis itt a munkapiacra jóval mostohább viszonyok uralkodnak, mint a vidéken, pedig ott is lényeges javulásra volna szükség. A vidéki városok

I. A magyarországi szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek számának megoszlása foglalkozás szerint 1925 és 1926 június havában.

I. Nombre et répartition par profession des chômeurs relevés, par les syndicats professionnels socialistes-démocrates de Hongrie, en juin 1925 et 1926.

Foglalkozás <i>Profession</i>	1925	1 9 2 6		
	j ú n i u s — j u n .			
	Össz. <i>Total</i>	Férfi <i>Homme</i>	Nő <i>Femme</i>	Össz. <i>Total</i>
Aranyműves <i>Orfèvres</i>	150	182	42	224
Borbély <i>Coiffeurs</i>	32	25	8	33
Bőrmunkás <i>Ouvriers en cuir . .</i>	156	66	103	169
Bőröndös <i>Faiseurs de malles .</i>	82	106	17	123
Cipész <i>Cordonniers</i>	1244	448	91	539
Élelmezési munkás <i>Ouvr. d'alimentation</i>	713	737	4	741
Építőmunkás <i>Ouvr. de bâtiment .</i>	8246	4746	—	4746
Famunkás <i>Ouvriers en bois . .</i>	4036	2797	88	2885
Fényképész <i>Photographes . . .</i>	9	10	12	22
Grafikus <i>Ouvriers graphiques</i>	67	84	70	154
Húsipari munkás <i>Ouvr. d'ind. de la viande</i>	781	685	—	685
Kalapos <i>Chapeliers</i>	66	53	22	75
Kereskedelmi alk. <i>Empl. de commerce</i>	263	196	29	225
Keztyűs <i>Gantiers</i>	—	6	2	8
Könyvkötő <i>Relieurs</i>	420	157	374	531
Magántisztviselő <i>Employés privés . .</i>	1209	787	526	1313
Mintakészítő <i>Faiseurs de modèles</i>	117	101	—	101
Nyomdász <i>Typographes</i>	524	332	129	461
Pénzügyi tisztv. <i>Empl. d'établ. de crédit</i>	4204	1721	837	2558
Pénzügyi segédm. <i>Ouvr. auxil. d'établ. de crédit</i>	172	69	—	69
Segédmunkás <i>Ouvriers auxiliaires</i>	135	21	—	21
Szabó <i>Tailleurs</i>	329	236	63	299
Szállítási munkás <i>Ouvriers de transport</i>	146	189	—	189
Szállodai, éttermim. <i>Ouvr. d'hôtel et de rest.</i>	740	517	122	639
Szobrász <i>Sculpteurs</i>	106	51	—	51
Textilmunkás <i>Ouvr. d'industr. textile</i>	13	9	10	19
Üveges <i>Vitriers</i>	99	87	—	87
Vasmunkás <i>Ouvriers en fer . .</i>	9734	8109	92	8201
Vegyész <i>Chimistes</i>	200	297	67	364
Zenész <i>Musiciens</i>	22	21	5	26
Összesen — Total:	34015	22845	2713	25558
Ebből Budapest Dont à Budapest:	21441	—	—	16082

II. A keresztényszocialista szakszervezetek országos szövetsége által kimutatott munkanélküliek száma foglalkozás szerint Budapesten 1925 és 1926 június havában.

II. Nombre et répartition par profession des chômeurs de Budapest relevés, en juin 1925 et 1926, par l'Association nationale des syndicats socialistes-chrétiens.

F o g l a l k o z á s P r o f e s s i o n	1925	1 9 2 6		
	június—juin			
	Összesen Total	Férfi Hommes	Nő Femmes	Összesen Total
Cipészek és bőrmunkások — Cordonniers et ouvriers en cuir	16	13	2	15
Egészségügyi alkalmazottak — Employés d'hygiène	96	22	54	76
Élelmezési munkások — Ouv- riers d'alimentation	7	25	—	25
Építőmunkások — Ouvriers de bâtiment	67	19	—	19
Éttermi alkalmazottak — Em- ployés de restaurant	401	33	8	41
Famunkások — Ouvr. en bois	27	40	2	42
Festőmunkások — Peintres en bâtiment	1	7	—	7
Húsipari munkások — Ouvriers d'industrie de la viande . .	27	14	—	14
Kereskedelmi alkalmazottak — Employés de commerce . .	67	68	12	80
Könyvkötőmunkások — Ouv- riers relieurs	54	22	26	48
Magántisztv. — Employés priv.	177	138	88	226
Molnárak és malommunkások — Meuniers et ouv. de moulin	1	4	—	4
Pénzünt. altisztek — Garçons de bureau d'établiss. de créd.	—	483	—	483
Segédmunkások — Ouvriers auxiliaires	30	14	3	17
Szabómunk. — Ouvr. tailleurs	32	16	10	26
Textilmunkások — Ouvriers d'industr. textile	17	3	9	12
Vas- és fémmunkások — Ouvr. en fer et en métaux . . .	175	355	—	355
Összesen — Total . .	1195	1276	214	1490

közül a száz munkahelyre eső munkakeresők száma legmagasabb Sopronban (276), a többi helyen mind az országos átlag alatt marad és legalacsonyabb Szombathelyen (115).

A magyar munkaadók központjában képviselt vállalatok június havában 152.757 munkást foglalkoztattak, 0.1%-kal többet mint május havában.

K. N. dr.

Munkanélküliség a külföldön.¹⁾*Chômage à l'Etranger.¹⁾*

Állam <i>Etat</i>	A munkanélküliek száma ²⁾ — <i>Nombre de chômeurs²⁾</i>											
	1924				1925				1926			
	március <i>mars</i>	június <i>juin</i>	szept. <i>sept.</i>	december <i>décembre</i>	március <i>mars</i>	június <i>juin</i>	szeptemb. <i>septemb.</i>	december <i>décembre</i>	január <i>janvier</i>	február <i>février</i>	március <i>mars</i>	április <i>avril</i>
Németország — <i>Allemagne</i>	674.606	340.774	362.997	282.645	211.259	130.116	168.657	706.189	815.434	786.263	727.312	655.537
Ausztria — <i>Autriche</i>	106.908	63.556	77.550	154.491	175.581	118.315	119.004	207.832	231.361	228.763	202.394	173.116
Belgium — <i>Belgique</i>	4.060	6.659	4.597	9.344	9.414	6.483	4.758	16.897	16.159	9.616	8.489	—
Kanada — <i>Canada</i>	10.051	9.250	9.156	18.373	13.631	9.578	8.274	11.716	11.907	12.000	10.800	—
Dánia — <i>Danemark</i>	43.184	13.116	15.121	45.206	39.475	24.146	26.489	83.500	83.700	73.895	62.394	47.516
Finnország — <i>Fin- lande</i>	1.620	672	1.186	2.234	3.502	1.155	2.011	2.176	3.832	3.462	2.222	1.961
Franciaország — <i>France</i>	1.022	547	447	509	1.016	626	618	645	534	775	543	432
Nagybritannia — <i>Grande-Bretagne</i>	1.137.683	1.084.517	1.240.045	1.260.465	1.307.937	1.406.155	1.423.566	1.243.087	1.317.535	1.247.823	1.171.136	1.093.829
Olaszország — <i>Italie</i>	218.740	130.793	115.590	150.449	142.552	85.532	82.764	122.200	156.139	125.803	109.471	98.216
Norvégia — <i>Norvège</i>	4.101	1.714	1.830	4.386	4.018	3.256	4.934	—	—	—	—	—
Hollandia — <i>Pays-Bas</i>	29.320	15.843	22.716	34.910	25.718	18.243	21.182	44.660	49.633	28.999	22.578	—
Lengyelország — <i>Pologne</i>	109.531	137.830	156.110	161.940	185.400	171.340	195.044	313.709	359.119	358.002	346.431	320.512
Svédország — <i>Suède</i>	28.133	14.033	13.911	32.650	25.824	17.709	19.802	44.128	34.601	32.695	34.712	—
Svájc — <i>Suisse</i>	21.380	10.938	8.718	11.419	10.185	8.084	10.356	17.027	20.525	18.138	14.307	11.320
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	—	71.127	—	65.213	60.710	40.200	42.440	48.384	61.876	—	—	—

¹⁾ L. Bull. Mens. de Stat. 1926. 5. sz. — Voir Bull. Mens. de Stat. 1926. Num. 5.²⁾ Az adatok csak a teljes munkanélküliekre vonatkoznak. — Ces données ne se rapportent qu'aux ouvriers manquant tout à fait de travail.

A munkaalkalmak, munkalehetőségek nagyobb száma a tavaszi hónapokban általános-
ságban csökkentőleg hatott az 1925/6 telén
súlyos munkanélküliségre. 1926 március és
április hónapjaiban az előzőleg emelkedő irány-
zatot fokozatos apadás váltotta fel, úgyhogy
a nemzetközi munkapiac tavaszi helyzete ada-
taink szerint általában lényegesen kedvezőbb
a télinél. Kedvezőtlenebb a külföldi munka-
nélküliségről alkotott kép, hogyha az előző
évi márciusi adatokkal vetjük egybe az 1926
márciusi számokat. Így pl. Németországban
1926 márciusban 727.312 munkanélküli volt
az 1925 márciusi 211.259-cel szemben, Dániá-
ban 62.394 (1925 márciusban 39.475), Svéd-
országban 34.712 (25.824), Ausztriában 202.394
(175.581), Lengyelországban 346.431 (185.400)
stb. Megjegyzendő azonban, hogy 1926 már-

ciusról áprilisra erősebben megfogyott (fő-
leg Németországban, Dániában, Ausztriában,
valamint Lengyelországban és Nagybritanniá-
ban is) a munkanélküliek száma. Az előző év
megfelelő időszakával szemben lényegesen
kedvezőbb helyzetről számol be Olaszország
1926 márciusi adata.

Az elmúlt télen magasra felszökött német
munkanélküliség újabb adataink szerint a
tavaszi hónapokban fokozatosan és elég jelen-
tekenyen enyhült. Elsősorban a mezőgazda-
ság és kertészet, valamint az építő- és rész-
ben a ruházati iparban mutatkozott nagyobb
javulás, viszont változatlanul magas maradt,
— sőt néhol emelkedett is — március folya-
mán a munkanélkül lévők száma az élel-
mezési-, fém-, papír-, és sokszorosítóipar
körében.

A szántógépek elterjedése Magyarországon.

Extension de la motoculture en Hongrie.

Résumé. L'Office central royal hongrois de statistique a fait de nouveau relever, à la fin de 1925, les machines à labourer des exploitations rurales et des entreprises de labourage.

Les principaux résultats de ce relèvement sont, suivant les locomotives-treuil, les tracteurs-treuil et les tracteurs, les suivants:

1° Locomotives-treuil et tracteurs-treuil. (Voir tableaux I—IV).

A la fin de 1925, le nombre en était de 549. La plupart étaient des locomotives-treuil (536); il y avait 518 charrues à vapeur.

En 1914, il n'y avait que 245 locomotives-treuil et tracteurs-treuil en exploitation, soit 44.6%; c'est à partir de cette époque, et surtout, depuis la fin de la guerre, que ces machines se sont répandues dans le pays. Dans les grandes exploitations, on en a relevé 470 à la fin de 1925; dans les principales moyennes exploitations, 51; les autres appartenaient à des moyennes exploitations de moindre étendue.

Dans la moyenne du pays, sur 100.000 arp. cad. de terres labourables, il y avait 6 locomotives-treuil et tracteurs treuil, et il revenait 17.400 arp. cad. sur une machine de ce genre. C'est dans les régions de collines du Nord et de la Transdanubie qu'elles étaient le plus répandues (7 machines, respectivement 14—15.000 arp. cad.); dans l'Alföld on en trouvait moins (5, respectivement 21.000 arp. cad.)

La plupart des locomotives-treuil et des tracteurs-treuil travaillaient dans l'exploitation des propriétaires de machine. 95.8% des terres labourées par ces appareils (560.000 arp. cad.) appartenaient à ceux-là.

La plupart de la superficie labourée à la machine (78.9%) n'était labourée qu'une fois. La majeure partie (43.2%) des labours était moyenne profonde; il y avait 36.1% de labour profond.

Parmi les autres travaux faits à la machine, seul le hersage avait une importance considérable.

En 1925, une locomotive-treuil ou un tracteur-treuil labourait en moyenne 1021 arp. cad. et travaillait 313 arp. cad. d'autre façon. Ces machines étaient le mieux exploitées dans la Transdanubie, où il revenait 1205 arp.

cad. de labour et 435 arp. cad. d'autre travail à une machine.

2° Tracteurs. (Voir tableaux V—VIII). Au moment du relèvement, il y avait 1.183 tracteurs en exploitation, dont 824 étaient mûs par des moteurs à pétrole, 268 par des moteurs à benzine et 91 par des moteurs à huile brute.

Les tracteurs ne se répandaient en Hongrie que depuis la guerre mondiale, et surtout, depuis 1924. C'est à présent que ces appareils se répandent le plus.

29.0% des tracteurs appartenaient aux grandes exploitations; 45.6%, aux moyennes exploitations et 24.4%, aux petites exploitations. La plupart se trouvaient dans les petites propriétés de l'Alföld et le moins, dans les grandes propriétés de l'Alföld.

Actuellement, les tracteurs sont le plus répandus dans la région de collines du Nord, où sur 100.000 arp. cad., il y a 19 tracteurs, et sur 1 tracteur, 5.331 arp. cad. C'est dans l'Alföld qu'on en trouve le moins (11 tracteurs, respectivement 9.200 arp. cad.); il en est de même pour les locomotives-treuil et les tracteurs-treuil.

90.4% des terres labourées par les tracteurs (232.840 arp. cad.) appartenaient à la propriété des possesseurs de machine.

La plupart de la superficie labourée à la machine (80.6%) n'était labourée qu'une fois. C'est le moyen profond labour qui était le plus fréquent (51.8%); venait ensuite le labour superficiel (26.9%).

Parmi les autres travaux, c'est également le hersage qui avait le plus d'importance. Le rendement extraordinaire des tracteurs était également remarquable: en 1925, sur un tracteur, il revenait, en moyenne, 6 journées de battage et 20 kilomètres de traction.

En moyenne, les tracteurs labouraient 197 arp. cad. par an; ils faisaient annuellement 32 arp. cad. d'autre travaux. C'est également dans la Transdanubie qu'ils étaient exploités le plus (231 arp. cad., respectivement 45 tracteurs.)

3° Importance de l'extension des machines à labourer. (Voir tableaux IX—XI, cartes I—III). Comme les machines à labourer et, en particulier, les tracteurs ne se répandent que depuis peu de temps en Hongrie,

on ne peut encore tirer des conclusions définitives quant à l'importance de leur extension. Toutefois, on peut indiquer, dès maintenant, dans quelle mesure elles augmentent l'intensité de la production.

En 1914, 2·6% des terres labourables de la Hongrie étaient labourées à la machine, et 8·3% en 1925, de sorte qu'en 1925 la superficie ainsi labourée était plus de trois fois supérieure à celle de 1914. Donc l'extension de ces instruments augmenta beaucoup la superficie labourée à la machine, agrandissant considérablement la culture intensive.

C'est surtout dans les grandes et dans les moyennes exploitations que la motoculture accuse une progression accentuée. Près le tiers des terres labourées des grandes exploitations (contre 11·5% en 1914) et 10·5% de celles des moyennes propriétés (en 1914, 1·9%) sont cultivées à l'aide de moteurs mécaniques. Donc on en peut supposer que, tandis que la différence entre les rendements moyens des grandes et des petites exploitations est due en partie à l'extension de la motoculture, le fait que la production du pays a atteint son niveau d'avant-guerre ait été amené, sans contredit, par la progression de la motoculture.

Si l'on examine encore l'extension de la motoculture par régions culturelles, on peut établir que c'est surtout dans les régions où la motoculture est le plus répandue que l'écart est le plus grand entre les moyennes de récolte des différentes exploitations. Cela permet de conclure non seulement à titre hypothétique, mais de façon toute catégorique que, déjà, l'efficacité de la motoculture se manifeste dans les moyennes de récolte, et surtout dans celles des grandes exploitations.

A gazdaságok és bérszántóvállalatok tulajdonában lévő, vagyis az üzemben levőknek tekinthető szántógépeket, amelyek legutoljára az 1895. évi általános mezőgazdasági statisztikai felvétel alkalmával irattak össze, a m. kir. központi statisztikai hivatal csak az elmúlt év végén tudta ismét összeírni. Az összeírás a mezőgazdasági termelési statisztika kimélyítése érdekében és ezenfelül az országos mezőgazdasági üzemi intézetnek — az országos mezőgazdasági kamara által támogatott — kérelmére, abból a célból történt, hogy a mezőgazdasági üzemi intézet a szántógépek használatának jelentőségét üzemi szempontból, részletes adatok alapján is elbírálhassa.

Az adatgyűjtést a statisztikai hivatal az elmúlt év december havának második felében

kérdőívek segítségével hajtotta végre. Ez alkalommal a gazdaságok és bérszántóvállalatok tulajdonában levő minden szántógépről, vagyis minden szántógépszerelvényről és traktorról (járvaszántógépről) külön kérdőívet kellett kiállítani. A kérdőívek részletkérdésekre tagolt 6 kérdőpontot tartalmaztak. Ezeket a kérdőpontokat a statisztikai hivatal a mezőgazdasági üzemi intézettel egyetértőleg állapította meg, s azok a következő adatokat tudakolták: a szántógép tulajdonosának személyi adatait, a szántógépet előállító gyár megnevezését, a szántógép beszerzésének időpontját, a szántógép jellegzetes adatait (rendszer, gyártási év, erőforrás, löerő, súly), a szántógép 1925. évi hivatásos (sekély-, középmély- és mélyszántás, grubberezés, boronálás és hengerelés), valamint különleges munkateljesítményét (cséplés és vontatás).

Az összeírás teljes eredménnyel végződött. Legfeljebb néhány, többnyire bérszántóvállalat tulajdonában lévő szántógépről nem érkezett be adat: ez az elkerülhetetlen hiány azonban az összeírás teljességét alig befolyásolja. A beérkezett kérdőívek pedig annyira kielégítő módon állítottak ki, hogy azok részletes feldolgozásra teljesen megfelelőeknek bizonyultak.

A begyűlt adatok közül a statisztikai hivatal csupán azokat az adatokat dolgozta fel, amelyeket a mezőgazdasági termelési statisztika kimélyítése érdekében, nevezetesen a mezőgazdasági termelés belterjességére vonatkozó kutatás szempontjából tartott szükségesnek. Így megállapította járásonként, törvényhatóságonként és országos összegben a rendszer és az erőforrás szerint megkülönböztetett szántógépszerelvények és traktorok számát, továbbá a gépek beszerzésének időpontját és munkanemek szerint részletezett munkateljesítményét.

Az összeírásnak szántógépszerelvények és traktorok szerint megkülönböztetett legfontosabb eredményei, valamint az eredményekből vont legjellegzetesebb következtetések a következők:

1. *Szántógépszerelvények.* A szántógépszerelvények száma az 1925. év végén 549 volt. (L. I. sz. táblázatot.) Ebből 536 a kettősrendszerű, 13 pedig az egygépesrendszerű szántógépszerelvények száma. Eszerint tehát a majdnem kizárólag régebben beszerzett egygépes-szerelvényeknek Magyarországon jelentősége nincsen.

Aszerelvények legnagyobb hányada (94·4%-a) gőzkeszerelvény volt. Szívógázmotoros szerelvény csupán 30, nyersolajmotoros pedig csakis 1 állott üzemben.

Gazdaságaink a szerelvényeknek egyharmadát a világháború után szerezték be, körülbelül egyötödét a világháború folyamán vásárolták, úgyhogy a világháború előtt, 1914-ben az országnak trianoni határain belül fekvő területén még csak mindössze 245 szántógépszerelvény, a szerelvények mai számának csupán 44·6%-a volt üzemben, Mindez arra mutat, hogy a magyar gazdaságok a termelés belterjességének fejlesztése érdekében főként újabban teszik meg a megkívánt lépéseket.

A szántógépszerelvények legnagyobbbrészt a nagygazdaságok tulajdonában voltak. (L. II. számú táblázatot.) A nagyüzemekben 470 szántógépszerelvény iratott össze, a többi 79

100.000 kat. holdra csupán 5 szerelvény, illetőleg 1 szerelvényre már mintegy 21.000 kat. hold jut. Eszerint tehát a szántógépszerelvények legkevesebbé az Alföldön vannak elterjedve. A törvényhatóságok közül — azok szántóföldterületéhez viszonyítva — a legtöbb szántógép Fejér vármegyében található, ahol 100.000 kat. hold szántóföldre 15 szerelvény, illetőleg 1 efféle gépre 6800 kat. hold szántóföld esik. Utána Zemplén, továbbá Csanád, Arad és Torontál (11 szerelvény, illetőleg 9—10.000 kat. hold), majd Nógrád és Hont, valamint Somogy, Heves és Békés vármegye (8—9 szerelvény, illetőleg 11—13.000 kat. hold) szántógépszerelvényeinek száma emel-

I. A szántógépek száma a gépek rendszere, erőforrása és beszerzési időpontja szerint.

Nombre des locomotives-treuil et des tracteurs-treuil suivant la force motrice et l'époque de l'acquisition des appareils.

R e n d s z e r S y s t è m e s	A gépek összes száma Nombre total des appareils	A gépek erőforrása Force motrice des appareils			A gépek beszerzési időpontja Époque de l'acquisition des appareils					
		gőz — vapeur	szívógáz — gaz	nyersolaj — huile brute	1914. évig — jusqu'en 1914	1915—1919	1920—1922	1923	1924	1925
1. Kétegéses szerelvények <i>Locomotives-treuil</i>	536	505	30	1	239	118	68	46	31	34
2. Egyégéses szerelvények <i>Tracteurs-treuil</i>	13	13	—	—	6	2	4	—	1	—
Összesen — <i>Au total</i>	549	518	30	1	245	120	72	46	32	34

szántógépszerelvényt pedig a középgazdaságok, egyrészt főleg a nagyobb középgazdaságok (51), másrészt különösen az alföldi középgazdaságok (41) tulajdonában találtuk. (A szántógépeknek gazdaságnagyságcsoporthoz szerinti csoportosítása alkalmával a bérszántóvállalatok gépeit ahhoz a gazdasághoz tartozónak tekintettük, amelyben legtöbbet dolgozott.)

Országos átlagban 100.000 kat. hold szántóföldre 6 szántógépszerelvény, illetőleg 1 szerelvényre 17.400 kat. hold szántóföld esik. Országrészek, de még inkább törvényhatóságok szerint azonban az országos átlagoktól való eltérés nagyon különböző és majdnem szélsőséges. A szántógépszerelvények ugyanis főként a dunántúli és az északi dombosvidéken vannak elterjedve. Itt 100.000 kat. hold szántóföldre 7 darab efféle szántógép, illetőleg 1—1 szerelvényre átlagosan 14—15.000 kat. hold szántóföld esik. Az Alföldön ellenben

kedik még ki. Viszonylagosan legkevesebb szántógép pedig Szatmár és Bereg (1 szerelvény, illetőleg 132.000 kat. hold), Abauj-Torna (1 szerelvény, illetőleg 72.000 kat. hold), Bács-Bodrog, valamint Komárom és Esztergom vármegyében (2 szerelvény, illetőleg 46—49.000 kat. hold) találtatott.

A legtöbb szántógépszerelvény csakis a szántógéptulajdonos gazdaságában dolgozott. (L. III. sz. táblázatot.) A szántógépszerelvényekkel felszántott 560.000 kat. holdból mindössze 31.071 kat. holdat (4·2%) szántottak fel idegen gazdaságban.

Az egynél többször szántott szántók kiterjedése szintén csak 118.814 kat. holdat (21·1%-ot) tett, vagyis a földeket szántógépekkel leginkább csak egyszer szántják.

A szántásnak legnagyobb hányada közepély szántás (43·2%), azután pedig mélyszántás (36·1%) volt, a sekélyszántás átlago-

II. A szántógépszerelvények száma törvényhatóságok és gazdaságnagyságcsoportok szerint.

Nombre des locomotives-treuids et tracteurs-treuids suivant les comitats et villes municipales et les catégories de contenance d'exploitation.

Törvényhatóság Comitats et villes municipales	A gépek összes száma Nombre total des appareils	A gépek száma a Nombre des appareils dans les exploitations de			A szántóföld összes területe kat. hold Superficie totale des terres labourables, arp. c.	100.000 kat. hold szántóföldre esik gép Prop. des appareils pour 100.000 arp. cad. de terres labourables	Egy gépre esik szántóföld kat. hold Prop. en arp. cad. des terres lab. sur un appareil
		100—500	500—1000	1000 kat. holdnál nagyobb			
		kat. holdas arpents cadastraux		plus de 1000 arpents c.			
		gazdaságokban					

a) Dunántúli dombosvidék — Transdanubie.							
Baranya vm. (Pécs tjv. is) . . .	22	2	—	20	403.707	5	18.350
Fejér vm. (Székesfehérvártjv.is)	70	—	3	67	476.183	15	6.802
Győr, Moson és Pozsony vm. (Győr tjv. is)	16	—	—	16	263.045	6	16.440
Komárom és Esztergom vm. . .	4	—	1	3	185.952	2	46.500
Somogy vm.	52	1	3	48	623.899	8	11.998
Sopron vm. (Sopron tjv. is) . .	12	—	1	11	200.418	6	16.700
Tolna vm.	19	—	—	19	400.773	5	21.092
Vas vm.	11	—	1	10	337.922	3	30.722
Veszprém vm.	22	—	1	21	367.096	6	16.686
Zala vm.	13	—	—	13	336.777	4	25.906
Együtt — Total:	241	3	10	228	3,595.772	7	14.922

b) Alföld — Grande plaine.							
Bács-Bodrog vm. (Baja tjv. is)	4	—	—	4	195.754	2	48.939
Békés vm.	38	3	1	34	498.922	8	13.129
Bihar vm.	19	—	1	18	320.391	6	16.862
Csanád, Arad és Torontál vm.	30	2	6	22	286.630	11	9 554
Csongrád vm. (Hódmezővásár- hely és Szeged tjv. is) . . .	17	3	—	14	397.175	4	23.365
Hajdu vm. (Debrecen tjv. is) . .	11	2	3	6	225.535	5	20.500
Jász-Nagykun-Szolnok vm. . . .	41	9	6	26	661.422	6	16.132
Pest-P.-S.-Kiskun vm. (Budapest sz.-főv. és Kecskemét tjv. is)	39	—	2	37	1,280.114	3	32.820
Szabolcs és Ung vm.	23	—	3	20	604.703	4	26 290
Szatmár és Bereg vm.	2	—	—	2	263.704	1	131.852
Együtt — Total:	224	19	22	183	4,734.350	5	21.136

c) Északi dombosvidék — Nord.							
Abaúj-Torna vm.	2	—	1	1	143.538	1	71.769
Borsod, Gömör és Kishont vm. (Miskolc tjv. is)	17	1	2	14	323.763	5	19.046
Heves vm.	27	3	8	16	342.239	8	12.674
Nógrád és Hont vm.	21	1	7	13	246.031	9	11.713
Zemplén vm.	17	1	1	15	154.978	11	9.117
Együtt — Total:	84	6	19	59	1,210.549	7	14.418

Magyarország összesen: Hongrie au total:	549	28	51	470	9,540.671	6	17.378
---	-----	----	----	-----	-----------	---	--------

III. A szántógépszerelvények munkateljesítménye munkanemek szerint.
Rendement de travail des locomotives-treuids et tracteurs-treuids par genres de travail.

A munkanem megnevezése Désignation des genres de travail	Dans les exploitations rurales				Általában egyszer Terres arables en général une fois	Általában egynél többször — Terres arables en général plus d'une fois	Az összes — Superf. des terres arables totales
	A saját des proprié- taires d'ap- pareil	Az idegen autres	A saját des proprié- taires d'ap- pareil	Az idegen autres			
	g a z d a s á g b a n Superficie des terres arables						
	e g y s z e r u n e f o i s		egynél többször plus d'une fois				
	megművelt szántóföld területe, kat. hold — labourées, en arpents cadastraux						
Szántás — Labourage :							
sekélyszántás (—10 cm) — labour superficiel	82.730	3.641	28.816	177	86.371	28.993	115.364
középmélyszántás (10—20 cm) labour moyen	176.545	10.796	54.585	540	187.341	55.125	242.466
mélyszántás (+ 20 cm) labour profond	155.863	12.211	30.990	3.706	168.074	34.696	202.770
Szántás összesen Labourage au total	415.138	26.648	114.391	4.423	441.786	118.814	560.600
Grubberezés — Déchaumage .	27.942	100	9.217	120	28.042	9.337	37.379
Boronálás — Hersage . . .	73.012	2.107	30.352	120	75.119	30.472	105.591
Hengerelés — Aplanissement .	20.105	1.060	7.817	—	21.165	7.817	28.982
Cséplés — Battage	629 nap — jours						
Vontatás — Remorquage	204 km						

san már csak mintegy 20%-a a szántógépszerelvénnyel felszántott összes területnek. A szántáson kívül végzett munkálatok közül legnagyobb jelentősége a boronálásnak van; 75.119 kat. holdat egyszer, 30.472 kat. holdat pedig egynél többször boronáltak. A grubberezésnek és hengerelésnek jelentősége már jóval kisebb s csakis a géptulajdonos gazdaságában végzett efféle munka nagysága figyelemreméltó. A különleges munkateljesítmények pedig említésre általában alig érdekesek.

Országrészek, de még inkább törvényhatóságok szerint a szántógépszerelvények munkateljesítménye, valamint annak alapján a szerelvények kihasználása is meglehetősen szélsőséges. (L. IV. sz. táblázat). Az országos átlag szerint egy-egy szántógépszerelvény 1.021 kat. hold szántóföldet szántott fel és 313 kat. holdat munkált meg másféle módon. A dunántúli dombosvidéken ellenben egy-egy szerelvényre már átlagosan 1.205 kat. hold szántás és 435 kat. hold másféle földmunka esett, holott az ország többi részében egy-egy szerelvény már mintegy 25%-kal kevesebbet szánt, másféle földmunkát pedig az északi dombosvidéken egyharmadrésszel, míg az Alföldön több mint felével kevesebbet végez. S mert a szántógépszerelvények által felszán-

tott terület a dunántúli törvényhatóságokban Vas, valamint Komárom és Esztergom vármegye kivételével mindenütt több, mint az országos átlag, továbbá mert a törvényhatósági átlag az ország többi törvényhatóságai közül csupán Csongrád és Heves vármegyében haladja meg az országos átlagot, joggal mondható, hogy a dunántúli belterjesebb gazdálkodás még a szántógépszerelvények kihasználásában is megnyilvánul.

2. *Traktorok.* A traktorok száma az összeírás időpontjában 1.183 volt (L. V. sz. táblázat). Ezek közül 824-et petróleum-, 268-at benzin-, 91-et pedig nyersolajmotor hajtott.

A traktorok csak a világháborút közvetlenül megelőző esztendőkből kezdtek elterjedni. Tulajdonképeni elterjedésük azonban csak a világháború befejeztével, főként az 1924. évben kezdődött és most van leginkább folyamatban.

1922-ig a gazdaságok a traktoroknak csupán 16.6%-át szerezték be, a többit már az utolsó három év alatt vásárolták. De míg 1923-ban csupán 63, 1924-ben pedig 220 traktor szereztetett be, addig 1925-ben a traktorok száma 704 darabbal, az 1925. évvégi állomány 59.5%-ával szaporodott. S előreláthatólag a traktorok száma a jövőben is nagyon emelkedni fog, mert jutányosságuknál, kezel-

IV. A szántógépszerelvények munkateljesítménye főbb munkanemek szerint, törvényhatóságokint.

Rendement de travail des locomotives-treuils et tracteurs-treuils par principaux genres de travail et par comitats et villes municipales.

Törvényhatóság Comitats et villes municipales	Superficie des terres arables							
	Az egyszer une fois		Az egynél többször plus d'une fois		Általában en général		Az egy gépre eső Part afférente à un appareil	
	felszántott labourées	másféle módon megmunkált autrement ameublies	felszántott labourées	másféle módon megmunkált autrement ameublies	felszántott labourées	másféle módon megmunkált autrement ameublies	felszántott terres labourées	másféle módon megmunkált terres autrement ameublies
szántóföld területe, kat. hold — en arpents cadastraux								
a) Dunántúli dombosvidék — Transdanubie.								
Baranya vm. (Pécs tjv. is)	17.689	10.187	8.796	6.773	26.485	16.960	1.204	771
Fejér vm. (Székesfehérvár tjv. is)	73.664	20.905	23.983	6.004	97.647	26.909	1.395	384
Győr, Moson és Pozsony vm. (Győr tjv. is)	12.154	974	5.023	2.562	17.177	3.536	1.074	221
Komárom és Esztergom vm.	1.952	—	198	—	2.150	—	538	—
Somogy vm.	41.085	13.649	13.894	5.082	54.979	18.731	1.057	360
Sopron vm. (Sopron tjv. is)	11.373	2.172	2.469	—	13.842	2.172	1.154	181
Tolna vm.	15.015	7.537	9.528	2.597	24.543	10.134	1.292	533
Vas vm.	6.389	1.640	3.573	2.928	9.962	4.568	906	415
Veszprém vm.	24.130	11.083	4.521	1.000	28.651	12.083	1.302	549
Zala vm.	9.097	3.130	5.765	6.548	14.862	9.678	1.143	744
Együtt — Total:	212.548	71.277	77.750	33.494	290.298	104.771	1.205	435
b) Alföld — Grande plaine.								
Bács-Bodrog vm. (Baja tjv. is)	2.760	—	225	—	2.985	—	746	—
Békés vm.	28.499	7.766	4.618	726	33.117	8.492	872	223
Bihar vm.	16.625	3.708	540	—	17.165	3.708	903	195
Csanád, Arad és Torontál vm.	24.806	1.410	1.199	190	26.005	1.600	867	53
Csongrád vm. (Hódmezővásárhely és Szeged tjv. is)	15.936	2.762	2.068	524	18.004	3.286	1.059	193
Hajdu vm. (Debrecen tjv. is)	8.989	2.100	1.975	—	10.964	2.100	997	191
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	24.745	4.967	7.657	156	32.402	5.123	790	125
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. (Budapest sz.-főv. és Kecskemét tjv. is)	30.617	11.134	6.451	1.970	37.068	13.104	950	336
Szabolcs és Ung vm.	14.687	4.245	4.270	1.041	18.957	5.286	824	230
Szatmár és Bereg vm.	1.376	350	—	—	1.376	350	688	175
Együtt — Total:	169.040	38.442	29 003	4.607	198.043	43.049	884	192
c) Északi dombosvidék — Nord.								
Abauj-Torna vm.	1.224	—	100	—	1.324	—	662	—
Borsod, Gömör és Kishont vm. (Miskolc tjv. is)	9.460	2 200	3.628	2.122	13.088	4.322	770	254
Heves vm.	25.169	4.720	3.928	7.200	29.097	11.920	1.078	441
Nógrád és Hont vm.	13.034	4.406	1.683	—	14.717	4.406	701	210
Zemplén vm.	11.311	3.281	2.722	203	14.033	3.484	825	205
Együtt — Total:	60.198	14.607	12.061	9.525	72.259	24.132	860	287
Magyarország összesen — Hongrie au total:	441.786	124.326	118.814	47.626	560.600	171.952	1.021	313

V. A traktorok (járvaszántógépek) száma a gépek erőforrása és beszerzési időpontja szerint.

Nombre des tracteurs, suivant la force motrice et l'époque de l'acquisition des appareils.

A gépek összes száma — Nombre total des appareils	A gépek erőforrása <i>Force motrice des appareils</i>			A gépek beszerzési időpontja <i>Époque de l'acquisition des appareils</i>					
	petroleum <i>pétrole</i>	benzin <i>benzine</i>	nyersolaj <i>huile brute</i>	1914 évig <i>jusqu'en 1914</i>	1915—1919	1920—1922	1923	1924	1925
1.183	824	268	91	13	115	68	63	220	704

hetőségüknel és a magyar talajhoz való alkalmatosságuknál fogva megfelelőbbnek látszanak, mint a szántógépszerelvények.

Az eddigelé üzemben levő traktoroknak majdnem felét (45·6%-át) a középgazdaságok szerezték be, másik fele pedig majdnem egyenlő arányban a kis- (24·4%) és a nagygazdaságok (29·0%) között oszlott meg (L. VI. sz. táblázatot). A kisgazdaságok közül főleg az alföldi kisgazdaságok vásároltak traktorokat (60·5%), ezek sorából is különösen Jász-Nagykun-Szolnok, Békés, továbbá Csanád, Arad és Torontál vármegyék kisgazdaságai. A középgazdaságok az ország különböző részeiben meglehetősen egyformán vásároltak traktorokat; legkevesebb traktort pedig az alföldi nagygazdaságok szerezték be.

A traktorok egyelőre leginkább az északi dombosvidéken vannak elterjedve, ahol 100 ezer kat. hold szántóföldre 19 traktor és 1 traktorra 5.331 kat. hold szántóföld esik. A traktorok száma éppúgy, mint a szántógépszerelvényeké, legkevesebb az Alföldön (11 traktor illetőleg 9.200 kat. hold), a dunántúli dombosvidék középhelyen álló átlaga pedig mondhatni egyforma az országos átlaggal (12 traktor, illetőleg 8.100 kat. hold).

Törvényhatóságok szerint tekintve a traktorok elterjedését; a legtöbb traktor Nógrád és Hont vármegyében található, ahol 100.000 kat. hold szántóföldre 24 traktor, illetőleg 1 traktorra 4.200 kat. hold szántóföld jut. Azután még Abaúj-Torna, Borsod és Gömör, valamint Csanád, Arad és Torontál (20—21 traktor, illetőleg mintegy 5.000 kat. hold), továbbá Somogy, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok és Vas (16—17 traktor, illetőleg 6—7.000 kat. hold) vármegyében magaslik ki a traktorok száma.

Legkevésbé viszont Csongrád vármegyében vannak a traktorok elterjedve, ahol eddigelé 100.000 kat. hold szántóföldre még csak 6 traktor, illetőleg 1 traktorra még mindig 18.053 kat. hold esik. Azután még Pest-Pilis-Solt-Kiskun, továbbá Komárom és Esztergom (7 traktor, illetőleg 15—16.000 kat.

hold), végül Sopron, Tolna, valamint Szatmár és Bereg vármegyében (9—10 traktor, illetőleg 10—11.000 kat. hold) alacsony a traktorok viszonylagos száma.

A traktorokat tulajdonosaik ugyancsak túlnyomórészt saját gazdaságaikban használják. (L. VII. sz. táblázatot.) A traktorokkal felszántott 232.840 kat. holdból mindössze 22.412 kat. hold (9·6%) volt idegen szántóföld. Az idegen gazdaságokban felszántott szántóföldek aránya azonban mégis kétszerese a szántógépszerelvényeknél észlelhető arányszámnál. Ez a körülmény a traktoroknak bérszántásra való nagyobb alkalmatosságára utal.

A traktorokkal 187,728 kat. holdat (80·6%) egyszer, 45.112 kat. holdat (19·4%) pedig egynél többször szántottak fel. A traktorokkal tehát éppúgy mint a szántógépszerelvényekkel a felszántott területnek mintegy 20%-át szántották egynél többször.

Leggyakoribb a középmély- és sekélyszántás. A felszántott területnek általában mintegy fele (51·8%) középmélyen, körülbelül negyede (26·9%) sekélyen szántatott fel. Így tehát úgy a középmély-, mint a sekélyszántás valamivel nagyobb arányú, mint a szántógépszerelvényeknél; viszont a mélyszántás arányszáma 36·1% helyett csupán 21·3%. A szántáson kívül a boronálásnak van legnagyobb jelentősége. Traktorokkal 14.921 kat. holdat egyszer, 5.033 kat. holdat pedig kétszer boronáltak. A grubberezés mértéke szintén közel jár a boronálás mértékéhez, a traktorokkal végzett hengerelésnek azonban, éppúgy mint az idegen gazdaságokban végzett efféle munkálatoknak ma még különösebb jelentősége nincsen.

A traktorok különleges munkateljesítményének jelentősége már szintén kimagasló. Traktorokkal a múlt év folyamán 6.747 napon át csépeltek, vagyis 1 traktor átlagosan 6 napon át végzett cséplési munkát. Vontatásra pedig 21.592 kilométeren át használtak traktorokat, vagyis egy-egy traktor átlagosan mintegy 20 kilométernyi vontatási munkát végzett.

VI. A traktorok száma törvényhatóságok és gazdaságnagyságcsoportok szerint.

Nombre des tracteurs par comitats et villes municipales et par catégories de contenance d'exploitation.

Törvényhatóság Comitats et villes municipales	A gépek összes száma Nombre total des appareils	A gépek száma Nombre des appareils dans les exploitations			A szántóföld összes területe, kat. hold Superficie totale des terres labourables, arp. c.	100.000 kat. hold szántó- földre esik gép Prop. des appareils pour 100.000 arp. c. de ter. lab.	Egy gépre esik szántó- föld kat. hold Prop. des terres lab. revenant à un appa- reil, en arp. cad.
		100 kat. holdnál kisebb inférieures à 100	100—1000 kat. holdas de 100 à 1000	1000 kat. holdnál nagyobb de plus de 1000			
		g a z d a s á g o k b a n arpents cadastraux					

a) Dunántúli dombosvidék — Transdanubie.							
Baranya vm. (Pécs tjv. is)	45	18	17	10	403.707	11	8.971
Fejér vm. (Székesfehérvár tjv. is)	59	7	26	26	476.183	12	8 072
Győr, Moson és Pozsony vm. (Győr tjv. is)	33	3	19	11	263.045	13	7.970
Komárom és Esztergom vm.	12	1	4	7	185.952	7	15.500
Somogy vm.	104	17	38	49	623.899	17	5.998
Sopron vm. (Sopron tjv. is)	19	4	9	6	200.418	9	10.548
Tolna vm.	40	6	21	13	400.773	10	10.019
Vas vm.	49	1	33	15	337.922	15	6.896
Veszprém vm.	43	4	14	25	367.096	12	8.537
Zala vm.	38	1	23	14	336.777	11	8.863
Együtt — Total:	442	62	204	176	3,595.772	12	8.136

b) Alföld — Grande plaine.							
Bács-Bodrog vm. (Baja tjv. is)	21	1	8	12	195.754	11	9.325
Békés vm.	58	36	19	3	498.922	12	8.605
Bihar vm.	36	8	13	15	320.391	11	8.900
Csanád, Arad és Torontál vm.	58	38	13	7	286.630	20	4.942
Csongrád vm. (Hódmezővásárhely és Szeged tjv. is)	22	13	9	—	397.175	6	18.053
Hajdu vm. (Debrecen tjv. is)	31	13	14	4	225.535	14	7.274
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	103	45	49	9	661.422	16	6.422
Pest-P.-S.-Kk. vm. (Budapest sz. főv. és Kecskemét tjv. is)	85	13	47	25	1,280.114	7	15.057
Szabolcs és Ung vm.	76	11	34	31	604.703	13	7.960
Szatmár és Bereg vm.	24	3	11	10	263.704	9	10 988
Együtt — Total:	514	181	217	116	4,734.350	11	9.212

c) Északi dombosvidék — Nord.							
Abauj-Torna vm.	30	2	20	8	143.538	21	4.784
Borsod, Gömör és Kishont vm. (Mis- kolec tjv. is)	66	21	35	10	323.763	20	4.904
Heves vm.	56	19	29	8	342.239	16	6.111
Nógrád és Hont vm.	59	7	32	20	246.031	24	4.170
Zemplén vm.	16	7	3	6	154.978	11	9.685
Együtt — Total:	227	56	119	52	1,210.549	19	5.331

Magyarország összesen : Hongrie au total:	1.183	299	540	344	9,540.671	12	8.065
--	-------	-----	-----	-----	-----------	----	-------

VII. A traktorok munkateljesítménye munkanemek szerint.

Rendement de travail des tracteurs par genres de travail.

A munkanem megnevezése Désignation des genres de travail	Dans les exploitations rurales				Altalában egyszer Terres arables en général une fois	Altalában egynél több- ször — Terres ara- bles en général plus d'une fois	Az összes — Super- ficie des terres ara- bles totales
	A saját des proprié- taires d'ap- pareil	Az idegen autres	A saját des proprié- taires d'ap- pareil	Az idegen autres			
	g a z d a s á g b a n Superficie des terres arables						
	e g y s z e r une fois		egynél többször plus d'une fois				
	megművelt szántóföld területe, kat. hold labourées, en arpents cadastraux						
Szántás — <i>Labourage</i>							
Sekélyszántás (— 10 cm) — <i>labour su- perficiei</i>	42.276	5.711	14.164	365	47.987	14.529	62.516
Középmélyszántás (10—20 cm) — <i>la- bour moyen</i>	89.693	10.013	20.332	572	99.706	20.904	120.610
Mélyszántás (+ 20 cm) — <i>labour pro- fond</i>	34.636	5.399	9.327	352	40.035	9.679	49.714
Szántás összesen — <i>Labourage au total</i>	166.605	21.123	43.823	1.289	187.728	45.112	232.840
Grubberezés — <i>Déchaumage</i>	11.371	40	2.807	—	11.411	2.807	14.218
Boronálás — <i>Hersage</i>	14.033	888	4.742	291	14.921	5.033	19.954
Hengerelés — <i>Aplanissement</i>	2.961	38	1.120	—	2.999	1.120	4.119
Cséplés — <i>Battage</i>							
Vontatás — <i>Remorquage</i>							
					6.747 nap — <i>journées</i>		
					21.592 km		

A traktorok munkateljesítménye ország-
részek és törvényhatóságok szerint még szél-
sőségebb, mint a szántógépszerelvényeké.
(L. VIII. sz. táblázatot). Az országos átlag
szerint egy traktorra 197 kat. hold szántás
és 32 kat hold másféle földmunka esett. Ezzel
szemben a Dunántúl 1 traktorral már átlag-
osan 231 kat. holdat szántottak fel s már
átlagosan 45 kat. hold másféle földmunkát
végeztek, holott ez arányszámokhoz képest
egy traktor az Alföldön mintegy 20, az északi
dombosvidéken körülbelül 30%-kal keveseb-
bet szánt, míg egyéb földmunkát az északi
dombosvidéken mintegy 30, az Alföldön pedig
valamivel több mint 50%-kal kevesebbet végez.
A törvényhatóságok arányszámai pedig már
annyira szélsőségesek, hogy azok meszebb
menő következtetésre alapot egyáltalán nem
nyújtanak. E szélsőségeség okát főleg abban
találjuk, hogy a traktorok tulajdonképen alig két
éve kezdenek meghonosodni, s így elterjedé-
sük megállapodottnak még nem tekinthető.

3. A szántógépek elterjedésének jelentősége.
Tekintettel arra, hogy a szántógépeknek s
ezek sorából különösen a traktoroknak elter-
jedése csak most van folyamatban, a szántó-
gépek vázolt elterjedéséből végleges követ-
keztetéseket még aligha vonhatunk. De mégis
szükségesnek tartjuk már most rámutatni
arra, hogy a szántógépeknek 1925. év végi

száma miként befolyásolta a termőterület meg-
művelését és hogy a szántógéppel való műve-
lés mily mértékben segíti elő magának a
termelésnek belterjességét.

Ha a szántógépekkel felszántott szántó-
földek kiterjedését a szántógépek most szám-
bavett munkateljesítménye alapján az előző
évekre vonatkozólag is kiszámítjuk, olymódon,
hogy egy szántógépszerelvényre átlagosan
1.021, egy traktorra pedig átlagosan 197 kat.
hold szántást számítunk, megállapítható, hogy
amíg 1925-ben a szántóföldeknek 83%-át
szántották géppel, addig 1914-ben az ország
szántóföldjeinek még csak 26%-a volt gép-
pel szántva. (L. IX. sz. táblázatot) Vagyis
1925-ben már háromszor akkora területet
szántottak fel géppel, mint közvetlenül a
világháború előtt. Sőt az 1925. évben géppel
szántott terület még az 1919. évnek is két-
szerese, az 1922. évben géppel szántott terü-
letnek pedig több mint másfélszerese volt. A
szántógépszerelvényeknek fokozatos, ujabban
pedig a traktoroknak rohamos elterjedése
tehát a géppel szántott területek nagyarányú
emelkedését és ezzel a belterjesebb művelés
lényeges fokozódását idézte elő. Ez az ered-
mény máris kiváló és egyáltalán nem kicsi-
nyelhető. Nem kicsinyelhető pedig főleg akkor,
ha a szántógépek elterjedését gazdaságnagy-
sághatóságok szerint is figyelembe vesszük.

VIII. A traktorok munkateljesítménye főbb munkanemek szerint, törvényhatóságokint.
Rendement de travail des tracteurs par principaux genres de travail et par comitats et villes municipales.

Törvényhatóság Comitats et villes municipales	Superficie des terres arables							
	Az egyszer une fois		Az egynél többször plus d'une fois		Általában en général		Az egy gépre eső Part afférente à un appareil	
	felszántott labourées	másféle mó- don meg- munkált autrement ameublées	felszántott labourées	másféle mó- don meg- munkált autrement ameublées	felszántott labourées	másféle mó- don meg- munkált autrement ameublées	felszántott des terres labourées	másféle mó- don megm. des terres autrement ameublées
	szántóföld területe, kat. hold — en arpents cadastraux							
a) Dunántúli dombosvidék — Transdanubie.								
Baranya vm. (Pécs tjv. is) .	5.125	910	969	230	6.094	1.140	135	25
Fejér vm. (Székesfehérvár tjv. is)	12.293	1.432	2.531	63	14.824	1.495	251	25
Győr, Moson és Pozsony vm. (Győr tjv. is)	4.939	196	2.401	1.860	7.340	2.056	222	62
Komárom és Esztergom vm.	1.950	855	37	—	1.987	855	166	71
Somogy vm.	20.004	5.542	5.850	1.015	25.854	6.557	249	63
Sopron vm. (Sopron tjv. is)	2.262	425	1.521	280	3.783	705	199	37
Tolna vm.	9.059	1.806	1.826	—	10.885	1.806	272	45
Vás vm.	8.824	3.076	2.949	110	11.773	3.186	240	65
Veszprém vm.	10.029	1.079	1.735	645	11.764	1.724	274	40
Zala vm.	5.881	320	2.105	38	7.986	358	210	9
Együtt — Total .	80.366	15.641	21 924	4.241	102.290	19.882	231	45
b) Alföld — Grande plaine.								
Bács-Bodrog vm. (Baja tjv. is)	5.546	1.030	385	—	5.931	1.030	282	49
Békés vm.	5.667	75	675	—	6.342	75	109	1
Bihar vm.	4.501	410	268	—	4.769	410	132	11
Csanád, Arad és Torontál vm.	4.862	69	111	316	4.973	385	86	7
Csongrád vm. (Hódmező- vásárhely és Szeged tjv. is)	2.668	570	272	—	2.940	570	134	26
Hajdu vm. (Debrecen tjv. is)	3.182	262	497	7	3.679	269	119	9
Jász-Nagykun-Szolnok vm.) .	15.413	2.665	2.153	960	17.566	3.625	171	35
Pest-P.-S.-Kk. vm. (Budapest sz.-főv. és Kecskemét tjv. is)	15.929	1.317	7.390	887	23.319	2.204	274	26
Szabolcs és Ung vm. . . .	15.040	964	2.269	—	17.309	964	228	13
Szatmár és Bereg vm. . . .	4.738	630	2.194	1.180	6.932	1.810	289	75
Együtt — Total .	77.546	7.992	16 214	3.350	93.760	11.342	182	22
c) Északi dombosvidék — Nord.								
Abauj-Torna vm.	3.708	1.483	2.993	650	6.701	2.133	223	71
Borsod, Gömör és Kishont vm. (Miskolc tjv. is) . .	7.713	1.263	1.088	689	8.801	1.952	133	30
Heves vm.	6.001	516	1.515	—	7.516	516	134	9
Nógrád és Hont vm. . . .	9.978	2.168	1.285	30	11.263	2.198	191	37
Zemplén vm.	2.416	268	93	—	2.509	268	157	17
Együtt — Total .	29.816	5.698	6.974	1.369	36 790	7.067	162	31
Magyarország összesen — Hongrie au total. . . .	187.728	29.331	45.112	8.960	232.840	38.291	197	32

IX. A gépszántás fejlődése az 1914—1925. évek folyamán.

Développement de la motoculture au cours des années 1914—1925.

É v A n é e s	A szántógép- szerelvények Locomotives- treuils et trac- teurs-treuils	A trak- torok Tracteurs	A szántóföld összes terü- lete kat. hold Superficie totale des terres arables arp. c.	A szántógép- szerelvények Locomotives- treuils et trac- teurs-treuils	A trak- torok Tracteurs	A szántóföld géppel szántott területe Superficie labourée avec moteurs mécan.	
	s z á m a n o m b r e			által felszántott szántó- föld területe kat. hold Superficie labourée par eux en arp. c.		általában kat. hold en général, arp. cad.	az összes szántóföld %-ában Pourcen- tage des ter- res arabl. totales
1914	245	13	9,540.671	250.145	2.561	252.706	2.6
1919	365	128		372.665	25 217	397.882	4.2
1922	437	196		446.177	38.612	484.789	5.1
1925	549	1.183		560.600	232.840	793.440	8.3

Gazdaságnagyságcsoportok szerint is ki-számítva a géppel szántott szántók területét (L. X. sz. táblázatot), már arra utalhatunk, hogy ma a nagygazdaságok 2.5-szer, a közép-gazdaságok pedig 5-ször többet szántanak géppel, mint 1914-ben, s már a kisgazda-ságok szántóföldjeinek kis részét is géppel művelik meg. A szántógépszerelvények foko-

zatos elterjedése következtében tehát az 1925. évi adatok szerint a nagygazdaságok szántó-földjeinek már mintegy harmadát szántják géppel (1914-ben 11.5%-át), a traktorok leg-ujabb rohamos térhódítása folytán pedig már a középgazdaságok szántóinak is 10.5%-a (1914-ben 1.9%-a) műveltetik géppel, sőt a kisgazdaságokban is találhatók már géppel

X. A gépszántás jelentősége gazdaságnagyságcsoportok szerint az 1914. és az 1925. évben.

Importance de la motoculture par catégories de contenance d'exploitation en 1914 et en 1925.

Gazdaságnagyságcsoport Catégories de contenance d'exploitation	A szántó- gépszerel- vények Locomoti- ves-treuils et tracteurs- treuils	A traktorok Tracteurs	A szántó- föld összes területe kat. hold Superficie totale des terres ara- bles en arp. cad.	A szántó- gépszerel- vények Locomoti- ves-treuils et tracteurs- treuils	A traktorok Tracteurs	A szántóföld géppel szántott területe Superficie la- bourée avec moteurs mécaniques	
	s z á m a n o m b r e			által felszántott szántó- föld területe, kat. hold Superficie labourée par eux, en arp. cad.		általában kat. hold en général, arp. cad.	az összes szántóföld %-ában Pourcen- tage des ter- res arabl. totales
1 9 1 4 .							
Kisgazdaság — Petites exploi- tations	—	—	5,690.198	—	—	—	—
Középgazdaság — Exploitations moyennes	35	8	1,982 945	35.771	1.576	37.347	1.9
Nagygazdaság — Grandes ex- ploitations	210	5	1,867.528	214.374	985	215.359	11.5
Általában : — En général : .	245	13	9,540.671	250.145	2.561	252.706	2.6
1 9 2 5 .							
Kisgazdaság — Petites exploi- tations	—	299	6,086.798	—	58.909	58.909	1.0
Középgazdaság — Exploitations moyennes	79	540	1,786.437	80.726	106.175	186.901	10.5
Nagygazdaság — Grandes ex- ploitations	470	344	1,667.436	479.874	67.756	547.630	32.8
Általában : — En général : .	549	1.183	9,540.671	560.600	232.840	793.440	8.3

XI. A szántógépek munkateljesítménye vidékek szerint.¹⁾*Rendement de travail des appareils de labourage par régions.¹⁾*

A vidék sorszáma Numéros d'ordre des régions	A szántóföld területe kat. hold Superficie des terres arables	A szántógép szerelvénnel Locomotives-treuils et tracteurs-treuils	A traktorral Tracteurs	Általában szántógéppel Appareils de labourage en général	A szántógép szerelvénnel Locomotives-treuils et tracteurs-treuils	A traktorral Tracteurs	Általában szántógéppel Appareils de labourage en général
		felszántott szántóföld területe, kat. hold Superficie labourée par eux en arp. cad.			felszántott szántóföld területe az összes szántóföld területének %ában — superficie des terres ainsi labourées en pourcentage de la superficie arable totale		
a) Dunántúli dombosvidék. — Transdanubie.							
I.	283.819	25.883	8.335	34.218	9.1	2.9	12.0
II.	191.906	4.363	2.999	7.362	2.3	1.5	3.8
III.	230.871	11.138	9.161	20.299	4.8	4.0	8.8
IV.	253.209	12.890	5.482	18.372	5.1	2.2	7.3
V.	360.978	12.873	6.927	19.800	3.6	1.9	5.5
VI.	200.927	6.624	8.199	14.823	3.3	4.1	7.4
VII.	203.581	9.015	1.179	10.194	4.4	0.6	5.0
VIII.	506.403	91.460	19.480	110.940	18.1	3.8	21.9
IX.	165.199	14.328	2.384	16.712	8.7	1.4	10.1
X.	132.180	12.148	3.325	15.473	9.2	2.5	11.7
XI.	317.840	20.000	15.159	35.159	6.3	4.8	11.1
XII.	703.310	68.793	19.251	88.044	9.8	2.7	12.5
XIII.	109.181	2.905	894	3.799	2.7	0.8	3.5
Együtt — En tout	3,659.404	292.420	102.775	395.195	8.0	2.8	10.8
b) Alföld. — Grande plaine.							
XIV.	195.754	2.985	5.931	8.916	1.5	3.0	4.5
XV.	243.781	8.118	12.188	20.306	3.3	5.0	8.3
XVI.	605.760	4.414	4.422	8.836	0.7	0.7	1.4
XVII.	240.396	16.054	1.380	17.434	6.6	0.6	7.3
XVIII.	210.123	19.357	2.911	22.268	9.2	1.4	10.6
XIX.	358.249	15.707	4.901	20.608	4.4	1.4	5.8
XX.	307.211	23.916	5.396	29.306	7.8	1.7	9.5
XXI.	619.530	39.146	14.281	53.427	6.3	2.3	8.6
XXII.	490.351	27.501	14.852	42.353	5.6	3.0	8.6
XXIII.	693.340	28.893	11.650	40.543	4.2	1.4	5.9
XXIV.	512.834	14.484	12.448	26.932	2.8	2.4	5.2
XXV.	292.660	3.216	6.932	10.148	1.1	2.4	3.5
Együtt — Entout	4,769.989	203.785	97.292	301.077	4.3	2.0	6.3
c) Északi dombosvidék. — Nord.							
XXVI.	564.939	41.528	19.088	60.616	7.4	3.4	10.8
XXVII.	116.551	12.193	2.210	14.403	10.5	1.9	12.4
XXVIII.	429.788	10.674	11.475	22.149	2.5	2.7	5.2
Együtt — Entout	1,111.278	64.395	32.773	97.168	5.8	2.9	8.7
Összesen Total	9,540.671	560.600	232.840	793.440	5.9	2.4	8.3

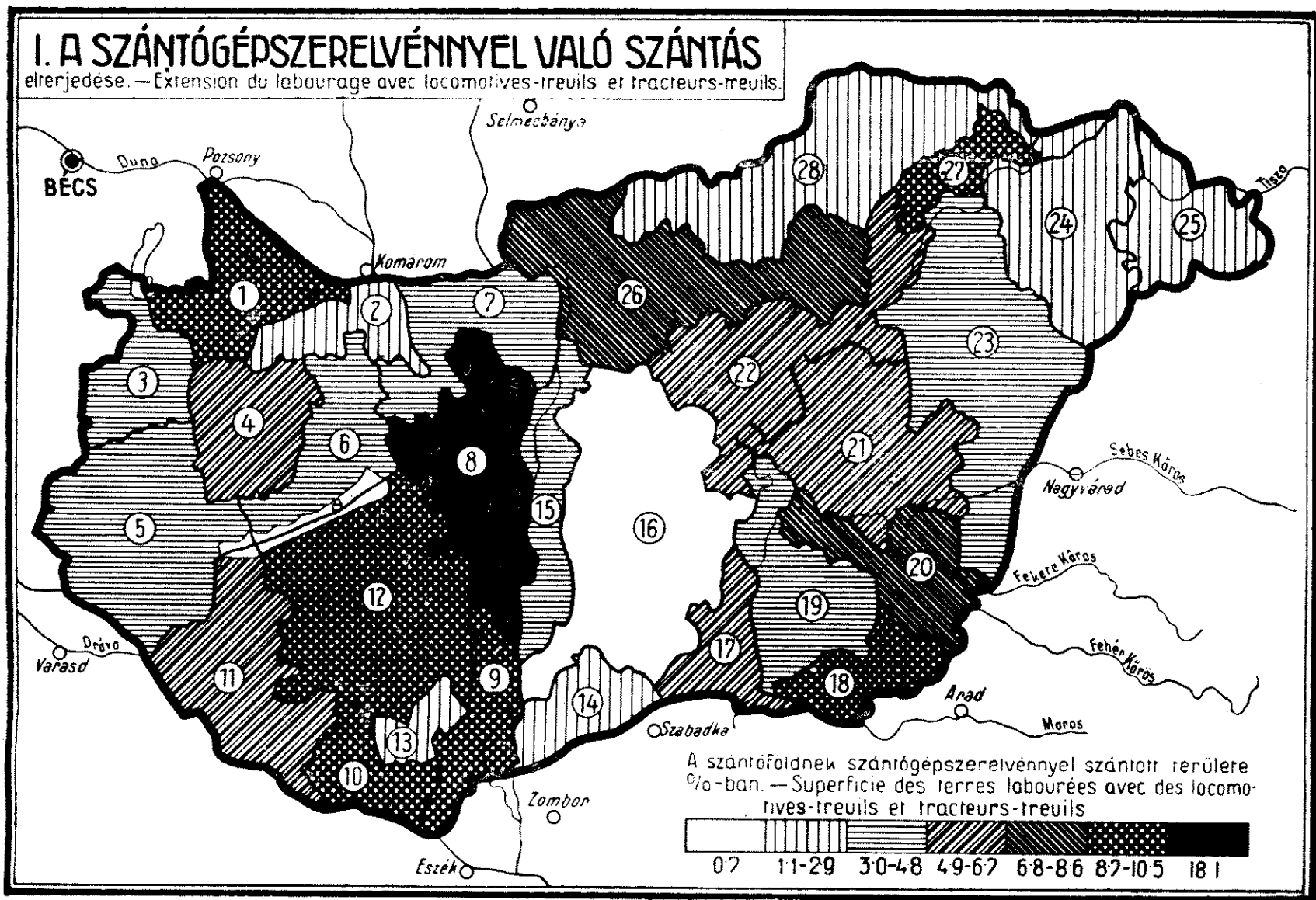
¹⁾ A vidékek járások szerint vannak csoportosítva. Részleteket lásd a Szemle III. évf. 1—4 számában.
— *Les régions sont groupées par arrondissements. Voir détails num. 1—4, IIIe année, de cette revue.*

szántott szántóföldek. Vagyis a gépszántás eddigi térfoglalása és a traktorok folyamatban levő elterjedése alapján már a közeljövőben nemcsak a nagygazdaságokban, hanem a többi gazdaságkategóriáknál is lényegesen belterjesebb művelés várható.

Ezek szerint tehát a gépszántás térfoglalása általában, de különösen a nagygazdaságokban lényegesen és a különböző termelési adatok összehasonlítása alapján a termés nagyságában is kifejezésre jutó módon

javította meg a föld megművelését. S aligha tévedünk, ha azt tételezzük fel, hogy amíg a nagygazdaságok és kisgazdaságok termésátlagai között — a multhoz képest nagyobb mértékűnek — mutatkozó különbséget már részben e belterjesebb művelés idézte elő, addig azt, hogy az ország termelése békebeli színvonalát máris elérte, feltétlenül a gépszántás nagyarányú térhódítása mozdította elő.

Abból a célból, hogy a géppel való szántás je'entőségét minden oldalról kellőkép

megvilágíthatjuk, a szántógépekkel felszántott szántóföldek területét vidékek szerint is megállapítottuk. (L. XI. sz. táblázatot.)

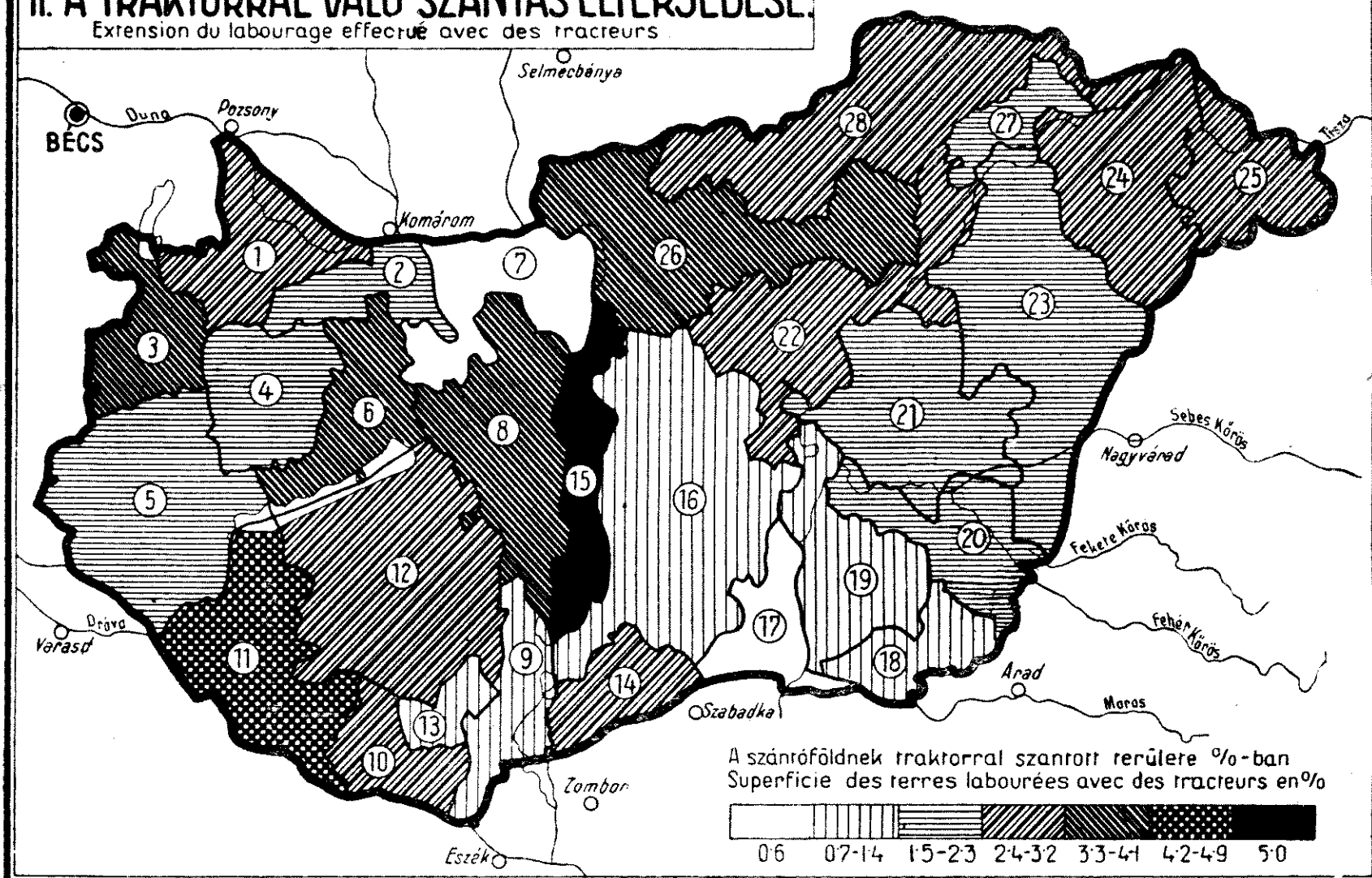
Az adatok szerint — mellőzve azoknak bővebb ismertetését — Fejér vármegyének alföldi részein a szántóföldeknek már 21·9 %-át szántják szántógéppel. Moson vármegyében, Győr és Sopron vármegyének alföldi részein, vagyis a Kisalföldnek megmaradt területén, továbbá Baranya, Tolna és Somogy vármegyében, a baranyai hegyvidék kivételével, valamint az északi dombosvidék lankáin a szántóföldeknek 11—13 %-át művelik szántógéppel.

Az Alföldön pedig Csanád és Békés vármegyében a szántásoknak mintegy 10—11 %-a volt gépszántás. Ezzel szemben a szántó-

géppel felszántott területek legkisebb arányát az áltoldi homokos vidékeken, továbbá az északi hegyvidéken és a Dunántúl dunamenti hegyvidékén találjuk. A szántógépekkel megművelt szántóföldeknek ez arányszámait alapján tehát arra utalhatunk, hogy a szántógépek eddigelé elsősorban ott terjedtek el, ahol a termés eddig is a legbelterjesebb volt, vagyis ahol a gazdaközönség annak tudatában, hogy a belterjesebb termés nagyobb haszonnal is jár, a gyakorlati tapasztalat alapján igyekezett ezt a termelést még inkább fokozni. Sőt az adatok szerint, talán már most is rá lehet mutatni arra, — bár egyelőre a termésátlagokról csak néhány esztendőre vonatkozólag állnak adatok rendelkezésre — hogy a kis- és nagygazdaságok termésátlagai között

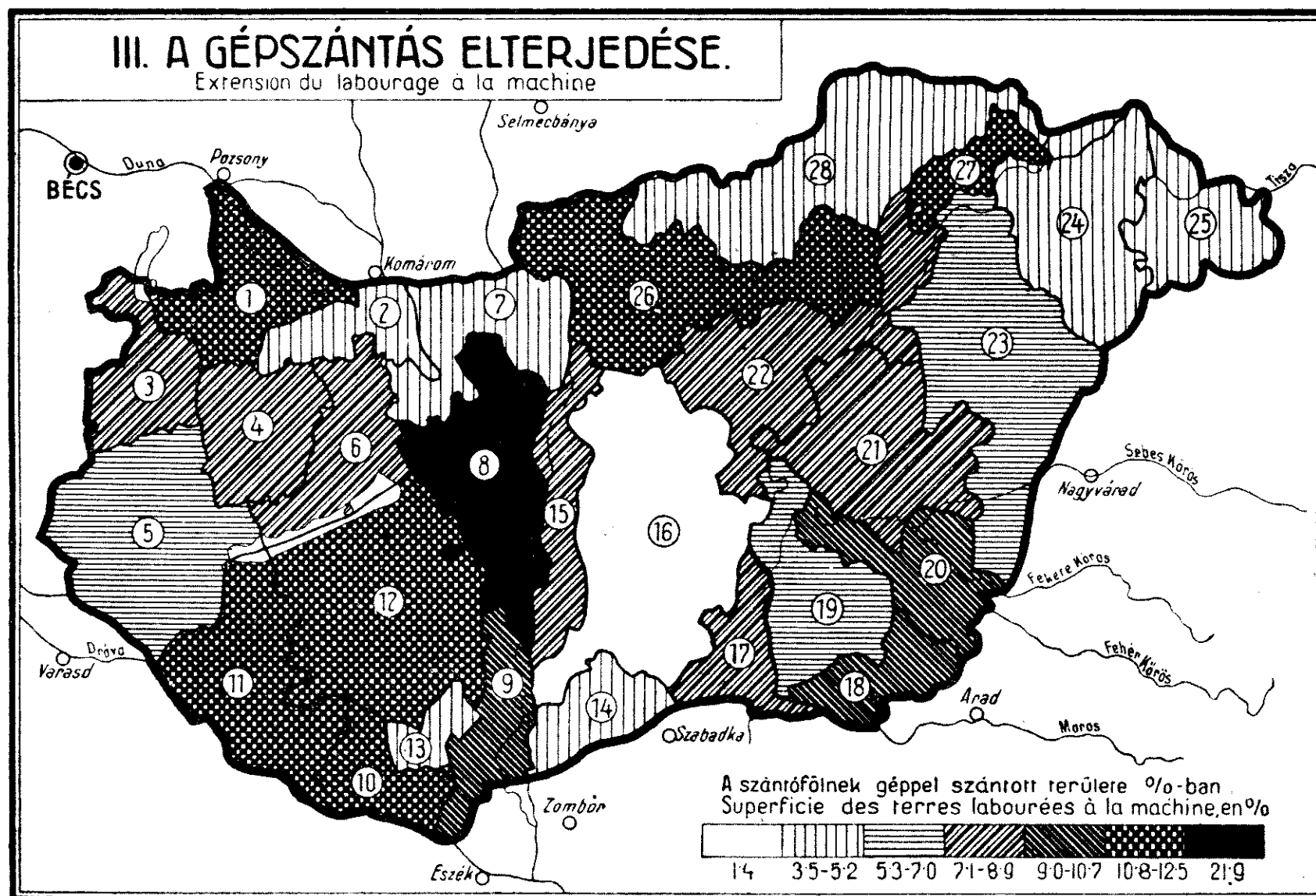
II. A TRAKTORRAL VALÓ SZÁNTÁS ELTERJEDÉSE.

Extension du labourage effectué avec des tracteurs

III. A GÉPSZÁNTÁS ELTERJEDÉSE.

Extension du labourage à la machine

a legnagyobb eltérések épp azokon a vidékeken mutatkoznak, ahol a szántógépek leginkább elterjedtek. Amiből viszont már nemcsak feltételes, hanem határozott formában is arra utalhatunk, hogy a gépszántás eredményessége a termésátlagokban, de különösen a nagygazdaságok termésátlagaiban máris kifejezésre jut.

A gépszántás elterjedésének szemléltetőbbé tétele céljából a szántógépszerelvények, a traktorok és általában a szántógépek elterje-

dését vidékek szerint térképeken is bemutatjuk (L. I—III. sz. térképet). Magyarázatokba azonban nem bocsátkozunk, mert a szántógépek folyamatban levő térhódítása folytán, ma még az előbb mondottakon kívül másféle következtetésekre aligha juthatunk. S csupán azt a reménységünket fejezzük ki, hogy e vázlatos ismertetéssel is elősegíteni véljük a szántógépek további térhódítását és ezzel a magyar mezőgazdasági termelésnek további és feltétlenül szükséges fejlődését.

Konkoly Thege Gyula.

A vetések állása és a mezőgazdaság állapota.

Situation des semences et de l'agriculture.

Résumé. D'après le rapport du 21 juillet du ministre de l'Agriculture, la quinzaine passée depuis le 7 juillet a été caractérisée, en Hongrie, par l'élévation de la température et par des pluies abondantes.

Pour les prévisions de récoltes de froment, de seigle, d'orge et d'avoine, voir le tableau ci-dessous. On espère que la récolte sera en général assez bonne, mais inférieure à celle de l'année dernière.

Le deuxième tableau indique les chiffres exprimant, en une moyenne générale, les prévisions de récolte des autres cultures de la Hongrie.

Magyarország — Hongrie.

A m. kir. földművelésügyi miniszter július 21-iki jelentése szerint a július 7-ike óta eltelt kétheti időjárást javuló hőmérséklet s nagy csapadék jellemzi.

A búza, rozs, árpa és zab várható termését táblázatunk mutatja. Általában elég jó, bár gyengébb termést várhatunk, mint az előző évben.

A terméskilátások 1926 július 21-én.

Prévisions de récolte au 21 juillet 1926.

Termény <i>Produits</i>	Bevetett terület kat. hold. <i>Superficie ensemencée en arp. cad.</i>	Átlagtermés <i>Production moyenne</i>	1926. évi várható termés <i>Prévisions de récolte pour 1926</i>	1925. évi termés <i>Récolte de 1925</i>
		q	b	a n
Búza <i>Froment</i>	2,477.748	7.29	18,067.816	19,506.881
Roszs <i>Seigle</i>	1,195.384	6.18	7,381.630	8,261.662
Árpa <i>Orge</i>	716.680	6.61	4,737.561	5,536.820
Zab <i>Avoine</i>	504.280	6.98	3,520.200	3,705.931

A többi termények terméskilátásairól az országos átlag minősítő jelzőszámainak összefoglalását közöljük:

A mezőgazdasági terméskilátások jelzőszámai 1926 július 21-én.

Prévisions agricoles au 21 juillet 1926, en chiffres.

(1 = kitünő, 2 = jó, 3 = közepes, 4 = gyenge, 5 = rossz).
(1 = excellent, 2 = bon, 3 = moyen, 4 = faible, 5 = mauvais).

Tengeri — Maïs . 2.19	Tatárka — Sarrasin 2.48
Burgonya — Pomme de terre 2.32	Cirok — Millet à balai 2.22
Cukorrépa — Betterave à sucre . . 1.96	Kender — Chanvre 2.00
Takarmányrépa — Betterave fourrag. 1.92	Len — Lin . . . 2.26
Kertivetemények — Plantes potagères 1.92	Dohány — Tabac . 2.29
Paprika — Piment . 2.19	Lóhere — Trèfle . 1.90
Vöröshagyma — Oignon rouge . . 2.07	Lucerna — Luzerne 1.95
Bab — Haricots . 2.05	Egyéb mest. takarmányok — Autres fourrages artific. . 1.97
Egyéb hüvelyesek — Autres légumineuses 2.10	Rét — Prairies . . 2.20
Káposzta — Chou . 2.03	Legelő — Pâturages 2.10
Komló — Houblon 2.17	Kajszin — Abricot . 3.22
Köles — Millet . . 2.19	Cseresznye — Cerise 3.03
	Meggy — Griotte . 3.16
	Egyéb gyümölcsfák — Autres arbres fruitiers 2.94
	Dinnye — Melon . 2.92

Külföld ¹⁾ — A l'étranger. ¹⁾

Észak- és Nyugat-Európában június elején megszüntek az esőzések s a gabonaneműekre általában kedvező időjárás köszöntött be. A gabonatermés visszamaradt s éjjeli fagyoktól, néhol áradástól szenvedett. A legtöbb országban a helyzet javuló. A búza vetések júniusi állapota a májuséhoz hasonló; a közepesnél jobb aratás remélhető, bár a termés mennyisége nem fogja elérni az utolsó évit. A rozstermés kilátásai sokkal rosszabbak, az árpáé és zabé azonban jobbak.

Dél- és Kelet-Európában a bő esőzés kedvezett a gabonaféléknek. Jó termés várható, mely esetleg felül fogja mulni az 1925. évi termést.

Észak-Afrikában a búzatermés nem fog a múlt évi jó termés alatt maradni, az árpatermés azonban valószínűleg rosszabb lesz.

¹⁾ Bull. de Stat. Agric. et Comm.

Az Amerikai Egyesült-Államokban június elején az őszi búza mintegy 40 millió q termést ígér, ami 1925-höz képest igen gyenge eredmény. Június első hetében a szárazság sok kárt okozott, a következő héten azonban az időjárás kedvezőbbé vált. A tavaszi búza a múlt évinél rosszabb; még nem lehet tudni, hogy a június eleji szárazságot követő esőzések mily mértékben használtak. A rozs szintén rosszabbul áll, mint 1925-ben s az árpa- s főleg a zab-kilátások általánosságban szintén kedvezőtlenek.

Kanadában előreláthatólag jó lesz a gabonatermés, a fő termővidékeken a vetések állása olyan, mint a tavalyi bő esztendőben.

Indiában az újabb becslések szerint a búzatermés aligha fogja elérni a múlt év termését.

A még hiányos adatokból a várható világtermésre következtetni alig lehet. Mindazonáltal a vetések júniusi állása szerint annyi megállapítható, hogy az északi félgömb búzatermése körülbelül a múltévi termés kereteiben mozog, következésképpen az utolsó öt év átlagát felül fogja mulni. Az Egyesült-Államok s esetleg Dél- és Kelet-Európa bőségesnek ígérkező termése kiegyenlíti Észak- és Nyugat-Európa gyengébbnek mutatkozó terméshezamát. A világ rozstermése ellenben érezhetően a tavalyi termés alatt fog maradni.

Az árpa-, zab- és kukoricatermés kilátásait még nem vagyunk képesek megítélni.

A burgonyának a legtöbb országban ártott a fagy s sokhelyütt a fejlődésben visszamaradás mutatkozik. A júniusi helyzet mégis általában kielégítő.

A cukorrépa szintén megfelel a várakozásnak, tekintve attól, hogy némely országban a rossz időjárás késleltette fejlődését, másutt pedig újra kellett vetni.

A szőlő Európa némely országaiban a májusi fagytól nagy kárt szenvedett s vissza is maradt. Észak-Afrikában azonban jó állapotban van.

Az olajtermés igen jónak ígérkezik.

A komló Észak-Európában a fejlődésben elmaradt. Magyarországon és Cseh-Szlovákiában igen kedvező termés várható.

A lennek Magyarországon és Írországon az esőzés kedvezett. Romániában a lenföldök jó állapotban vannak. Itt és Cseh-Szlovákiában a múltévinél jobb termést várnak. Belgiumban és Franciaországban fagykárak voltak.

Agyapot az Egyesült Államokban június elején még a fejlődésben hátra volt, azonban a júniusi esőzések következtében nagy javulás mutatkozik. Egyiptomban az ültetvényeket már a május folyamán beállott kedvező meteorológiai viszonyok helyrehozták s a terméskilátások a legjobbak.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet távirati jelentései.

Renseignements télégraphiques de l'Institut International d'Agriculture.

Belgiumban a cukorrépa vetésterülete 62 millió ha. (Jún. 22.)

Az Egyesült-Államokban a téli búza általában kedvező aratást ígér. (Jún. 24.)

Argentiniában a kukoricatermés a második becslés szerint 71 millió q, kivitelre rendelkezésre áll 42 millió q.

Kanadában júniusban az esőzések használtak. A préri-vidékeken a kilátások igen jók. Keleti Kanadában a vetések visszamaradtak, de állapotuk biztató. (Júl. 7.)

Németországban az igen nedves időjárás dacára a vetések állása kielégítő. Lengyelországban a helyzet kissé javult. (Júl. 10.)

Az Egyesült-Államok terméskilátásai: búza 209,

rozs 10, árpa 42, kukorica 676, burgonya 91 millió q. Hollandiában búza 1·5, rozs 3·3, cukorrépa 17 millió q. Belgiumban a len jelentékenyen javult. Írországon a len jó. Cseh-Szlovákiában a cukorrépa a közepesnél rosszabb. (Júl. 13.)

Kanada búzatermése 95, zabtermése 71 millió q. (Júl. 13.)

Romániában a búzatermés 31 millió q. (Júl. 13.)

Ausztráliában a búzavetések állapota ideális. (Július 13.)

Romániában az új becslés szerint búza 35, zab 19 millió q; kivihető búza 14, árpa 11, zab 4 millió q. Lengyelországban előzetes becslés szerint búza 15, rozs 51 millió q. (Júl. 16.)

A világ gyapjútermelése.

Production mondiale de laine.

Az 1925. évi gyapjúprodukció az Amerikai Egyesült-Államok bel- és külkereskedelmi hivatalának kimutatása szerint¹⁾ 13,102.645 q-ra tehető, vagyis az 1924. évben termelt mennyiséget 389.464 q-val múlja felül. Az emelkedés túlnyomó része a világ legnagyobb gyapjútermelő területére, Ausztráliára esik, mely a világtermelésnek több mint 25%-át szolgáltatja. A tárgyalt évben az előző esztendőhöz viszonyítottan jelentékeny volt a többtermelés még az Amerikai Egyesült-Államokban és Uruguayban.

A fentemlített hivatal kimutatásai a gyapjútermelő országokat két kategóriába sorozzák aszerint, hogy a termelésre vonatkozó adatok hivatalos, vagy legalább is teljesen megbízható forrásból származnak, avagy csupán becslésszerűleg állapíthatók meg. Az első csoportba tartozó országok adatait, melyek állatszámolásokon és nyírási eredményeken alapulnak, meglehetősen pontosaknak tekinthetjük, míg a többi országokra vonatkozó adatokat kellő óvatossággal kell mérlegelnünk.

A világ gyapjútermelése métermázsákban.

Production mondiale de laine en quintaux métriques.

Ország <i>Pays</i>	1909—13 átlag <i>moyenne</i>	1924	1925
I. Statisztikai felvételen alapuló adatok. — <i>Données se basant sur des relevés statistiques.</i>			
Amerikai Egy. Áll.	1,422.918	1,296.508	1,363.802
Kanada	50.781	68.457	72.136
Mexikó	31.710	12.911	12.911
Argentína	1,624.857	1,268.400	1,245.750
Brazília	158.550	86.070	88.186
Chile	78.958	147.225	149.490
Peru	45.028	35.071	39.936
Uruguay	711.065	437.145	498.300
Ausztria	69.581	9.255	8.607
Belgium	4.802	3.851	3.805
Bulgária	107.361	109.853	115.289
Cseh-Szlovákia	—	17.984	19.071
Dánia	15.891	7.139	5.495
Esztország	—	8.072	8.072
Finnország	—	22.650	22.650
Franciaország	365.517	196.661	200.733

Ország <i>Pays</i>	1909—13 átlag <i>moyenne</i>	1924	1925
Németország	235.560	240.090	240.090
Görögország	63.420	89.739	81.540
Magyarország	79.896	59.796	67.769
Izland	8.969	9.989	6.931
Olaszország	249.150	258.210	258.210
Lettország	—	8.684	8.684
Litvánia	—	24.276	24.276
Hollandia	16.109	26.464	26.464
Norvégia	36.965	24.969	25.368
Lengyelország	32.163	20.294	20.385
Portugália	45.300	27.180	27.180
Románia	59.923	239.682	248.878
Spanyolország	326.160	368.742	368.742
Svédország	13.024	9.839	9.966
Svájc	4.752	3.398	2.990
Törökország	126.840	—	—
Nagybritannia	607.020	418.119	435.270
Ír szabadállam	—	63.420	61.916
Jugoszlávia	115.270	125.309	126.840
Algeria	159.551	149.490	159.456
Brit-Délafrika	751.473	828.990	838.050
Marokkó	67.271	99.660	99.660
Tunisz	16.920	19.932	19.932
Ausztrália	3,194.311	3,000.672	3,329.550
Új-Zéland	899.087	851.640	770.100

I. összesen — *total* 11,796.153 10,695.836 11,112.480

II. Becslésszerű adatok. — *Estimations.*

Közép-Amerika és Nyugatindia	4.530	3.398	3.398
Falkland-szigetek	19.588	20.385	20.385
Egyéb Dél-Amerik.	22.650	22.650	22.650
Oroszország	1,721.400	883.350	883.350
Brit India	271.800	271.800	271.800
Kína	226.500	339.750	339.750
Egyiptom	27.180	36.240	36.240
Francia Afrika	4.530	9.966	9.966
Madagaszkár	22.650	3.986	3.986
Perzsia	55.021	86.070	58.890
Ázsiai Törökorsz.	407.700	271.800	271.800
Egyéb államok	58.890	67.950	67.950
II. összesen — <i>total</i>	2,842.439	2,017.345	1,990.165
I—II. össz. — <i>total</i>	14,638.592	12,713.181	13,102.645

Az első csoportban az öt legnagyobb gyapjútermelő ország — Ausztrália, Argentína, Egy.

¹⁾ L. Commerce Reports 1926 11. sz.

Államok, Uruguay és Dél-Afrika — közül csupán Argentina produkciója esett némileg vissza az előző évhez képest, ez a csökkenés azonban a többi országok bővebb hozama folytán a világtermelésben nem érezhető.

Míg az első csoportba tartozó országok termelése a világ gyapjúforgalmának megítélése szempontjából nagy jelentőséggel bír, mivel termelésük jelentékeny része nemzetközi forgalomba kerül, addig a II. sz. táblában szereplő országok termelése — Kína és India kivételével, melyekből tekintélyes mennyiségű szőnyeggyapjú kerül kivitelre — túlnyomórészt belföldön használtatván fel, világpiaci forgalomba nem kerül.

Magyarország széntermelése.

(tonnában).

Production de charbon de la Hongrie (en tonnes).

Év, hó Année, mois	Feketeszén Houille		Barnaszén Lignite		Együtt Ensemble	
	bruttó brute	nettó nette	bruttó brute	nettó nette	bruttó brute	nettó nette
1921	427140	342237	5692510	5184633	6119650	5526870
1922	935318	740896	6190739	5615301	7126057	6356197
1923	850687	678643	6858364	6224677	7709051	6903320
1924	816070	688675	6352987	5741655	7169057	6430330
1925	805018	705456	5520761	5036837	6325779	5742293
1926 I.	64057	57444	525895	471220	589952	528664
II.	63208	57714	414349	377978	477557	435692
III.	69957	63732	447000	408306	516957	472038
IV.	63983	58736	357964	329530	421897	388266
V.	60227	55228	349271	321578	409498	376806

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország külkereskedelme 1926. május havában.

Commerce extérieur de la Hongrie au mois de mai 1926.

Résumé. Au mois de mai la valeur des marchandises importées se chiffrait par 58·4 millions de couronnes-or et la valeur des exportations atteignit 49·7 millions, donc l'excédent des importations figurait dans la balance commerciale hongroise avec 8·7 millions de couronnes-or. Au cours des mois de janvier — mai 1926 le développement du commerce extérieur s'accentua, par rapport à la période conforme de l'année écoulée, les importations et exportations ayant progressé dans la même mesure. Pour les cinq premiers mois de l'année en cours, l'excédent des importations s'élève à 60·6 millions de couronnes-or, surpassant ainsi le passif de 58·5 millions qui revient à la même période de l'année précédente.

Magyarország külkereskedelmi mérlege az 1926. évben, januárt kivéve, mikor a behozatal és kivitel egyensúlyban volt, minden hónapban jelentős behozatali többlettel zárult. A passzívum elsősorban a liszt kivitel ellanyhulásával magyarázható. Mivel májusban a lisztexporta március—április hónapokhoz viszonyítva erőteljesen fejlődött, májusban külföldi árúcserénk behozatali többlete is kisebbedett.

Május havában a behozott árúk értéke 58·4, a kivitt árúk értéke 49·7 millió aranykoronát tett, a külkereskedelmi mérleg passzívuma tehát 8·7 millió aranykorona volt. Az 1926. év január—május hónapjaiban a forgalom a múlt év hasonló időszakához képest úgy a behozatalban, mint a kivitelben

egyformán körülbelül 10 százalékkal emelkedett. A folyó év első öt hónapjában külkereskedelmi forgalmunk behozatali többlete 60·6 millió aranykorona volt, valamivel tehát meghaladta a múlt év ugyanezen időszakára eső 58·5 millió aranykoronányi passzívumot.

A behozatalt a múlt év május havi forgalommal összehasonlítva, legelőször a pamut- és gyapjuszövetek, valamint a kötött pamutárúk importjának hanyatlása tűnik fel. A külföldi vásárlások megcsappanása valószínűleg az esős és hűvös időjárással is összefügg. Nagyobb csökkenés májusban még csak a nyerspamutnál mutatkozik, a január—májusi behozott nyerspamut mennyisége azonban megegyezik a múlt év első öt hónapjában importált mennyiséggel. A behozott papiros és papirosárúk értéke majdnem kétszerese a tavaly májusban importált papiros értékének, s a nyersrizs importja is megkétszereződött. A selyemgaze és kreppsövetek importja a francia szerződés életbelépte folytán élénkült meg. A kimutatott mennyiség egyrésze azonban kikészítés után jött vissza az országba. A nyers- és megmunkált fa csoportjában a mennyiség visszaesése mellett mutatózó érték növekedést az okozta, hogy az idén az importban sokkal több az épületfa, mint tavaly.

A kivitel értékét hátrányosan befolyásolta, hogy a gabona- és lisztárak az idén májusban jóval alacsonyabbak voltak a világpiacon, mint a múlt évben. A lisztexport visszaesését kiegyenlítette a búza- és rozskivitel emelke-

Magyarország külkereskedelmi forgalma 1926. év május havában.

Commerce extérieur de la Hongrie au mois de mai 1926.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises, respectivement des groupes de marchandises</i>	1925	1926	1925	1926	Az érték 1926 május havában több (+), v. kevesebb (-) ezer ar.-K - Excédent (+) ou dimi- nution (-) de la valeur en mai 1926, en milliers de cour.-or	Az 1926. évi május havi össz- érték %-ában - En % de la valeur totale du mois de mai 1926.	
	május hónapjában — au mois de mai						
	Mennyiség méter- mázsákban <i>Quantité en quin- taux métr.</i>	Érték ezer arany- koronákban <i>Valeur en milliers de couronnes-or</i>					
A) Behozatal. — A) Importation.							
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	1,721.831	1,545.352	5.609.0	6.158.4	+ 549.4	10.55	
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	8.841	6.489	7.339.4	5.442.8	- 1.896.6	9.33	
Szén — <i>Charbon</i>	579.347	697.570	2.634.1	2.991.1	+ 357.0	5.13	
Papiros és papirosárúk — <i>Papier et art. en pap.</i>	28.273	53.853	1.349.2	2.656.7	+ 1.307.5	4.55	
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	1.195	1.106	2.378.0	2.361.1	- 16.9	4.04	
Pamutfonal és -céna — <i>Fils de coton et fils retors</i>	3.260	4.557	1.736.7	2.203.5	+ 466.8	3.78	
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	10.706	8.684	2.056.6	1.855.3	- 201.3	3.18	
Kikészített bőr — <i>Cuir préparés</i>	820	1.226	1.241.9	1.364.7	+ 122.8	2.34	
Nyers rizs — <i>Riz brut</i>	15.373	29.974	491.9	1.258.9	+ 767.0	2.16	
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	5.559	9.280	878.7	1.135.7	+ 257.0	1.95	
Gaze, kreppszövet, tiszta selyemből — <i>Gaze, tis- sus de crêpe, en soie pure</i>	22	145	193.8	1.130.0	+ 936.2	1.94	
Ásványolaj — <i>Huile minérale</i>	52.594	53.610	797.6	1.045.3	+ 247.7	1.79	
Selyem- és félselyemszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	97	149	790.9	1.036.6	+ 245.7	1.78	
Vasárúk — <i>Articles en fer</i>	7.185	7.168	1.083.0	1.035.8	- 47.2	1.77	
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	5.365	4.067	1.432.3	872.4	- 559.9	1.49	
Kötöttárúk, pamutból — <i>Art. de coton tricotés</i>	340	282	1.072.5	868.1	- 204.4	1.49	
Cipészárú, bőrből — <i>Chaussures de cuir¹⁾</i>	100.831	142.450	539.6	777.8	+ 238.2	1.33	
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db — <i>pièce</i>	59.484	44.965	20.776.9	24.158.1	+ 3.381.2	41.40
	pár — <i>paire</i>	5.759	14.977				
	q — <i>q</i>	701.374	1,455.042				
Behozatal összesen — <i>Import. totale</i>	db — <i>pièce</i>	59.484	44.965	52.402.1	58.352.3	+ 5.950.2	100.00
	pár — <i>paire</i>	106.590	157.427				
	q — <i>q</i>	3,142.182	3,878.554				
B) Kivitel. — B) Exportation.							
Vágó-ésigásáll. — <i>Anim. de boucherie et de trait²⁾</i>	31.093	27.962	8.980.6	7.967.7	- 1.012.9	16.02	
Búza — <i>Froment</i>	79.468	201.139	3.099.3	6.436.4	+ 3.337.1	12.95	
Liszt — <i>Farines</i>	165.727	118.119	9.377.0	5.723.9	- 3.653.1	11.51	
Disznózsír, szalonna — <i>Saindoux, lard</i>	5.687	13.979	1.023.7	2.602.2	+ 1.578.5	5.23	
Tojás — <i>Oeufs</i>	19.534	18.066	2.539.4	2.529.2	- 10.2	5.09	
Rozs — <i>Seigle</i>	41.134	91.193	1.398.6	1.823.8	+ 425.2	3.67	
Tengeri — <i>Maïs</i>	128.138	104.668	2.562.8	1.570.0	- 992.8	3.16	
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	11.935	9.865	1.770.8	1.461.2	- 309.6	2.94	
Friss és elkészített hús, kolbász — <i>Viandes fraîches et préparées, saucisses</i>	4.832	7.482	911.2	1.376.7	+ 465.5	2.77	
Gyapjú — <i>Laine</i>	2.602	5.501	927.7	1.287.5	+ 359.8	2.59	
Toll — <i>Plumes</i>	1.921	2.341	1.137.5	1.227.6	+ 90.1	2.47	
Villamosgépek és készül. — <i>Mach. et appar. électr.</i>	3.066	2.399	1.116.5	1.111.0	- 5.5	2.23	
Kőszén — <i>Houille</i>	254.200	261.160	698.5	940.2	+ 241.7	1.89	
Çukor — <i>Sucre</i>	48.590	23.466	1.943.6	821.3	- 1.122.3	1.65	
Élő baromfi — <i>Volailles vivantes</i>	2.547	3.504	359.0	692.9	+ 333.9	1.39	
Zab — <i>Avoine</i>	2.548	37.990	71.3	683.8	+ 612.5	1.38	
Vasfélgyártmányok — <i>Produits mi-fabr. en fer</i>	39.580	35.141	864.8	673.7	- 191.1	1.36	
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db — <i>pièce</i>	408	341	13.681.5	10.791.1	- 2.890.4	21.70
	pár — <i>paire</i>	916	3.307				
	q — <i>q</i>	770.775	532.021				
Kivitel össz. — <i>Exportation totale</i>	db — <i>pièce</i>	31.501	28.303	52.463.8	49.720.2	- 2.743.6	100.00
	pár — <i>paire</i>	916	3.307				
	q — <i>q</i>	1,582.284	1,468.034				

¹⁾ A mennyiség párokban van kimutatva. — *La quantité est indiquée en paires.*²⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva. — *La quantité est indiquée en têtes.*

dése. Egyenkint több mint egymillió aranykoronával csökkent a kivitt vágó- és ígásállatok és a cukor értéke s az exportált tengeri értékében is majdnem egymillió arany-

korona a visszaesés. Megélénkült azonban a disznózsír és szalonna exportja. Az ipari gyártmányok és félgyártmányok kivitelében is hanyatlást észlelhetünk. K. K. dr.

Magyarország gépjárműállománya.

L'effectif des automobiles en Hongrie.

Résumé. Au mois de juin 1926 l'accroissement de l'effectif des véhicules à moteur du pays reste quelque peu inférieur à celui du mois précédent. Considérant les changements s'étant produits dans l'intervalle d'un mois,

il ressort qu'au cours du mois de juin l'effectif des véhicules à moteur s'est accru de 398 pièces, ce qui répond à une augmentation de 41% (en mai 5%). Quant à la répartition dans le territoire du pays de l'accroissement

Magyarország gépjárműállományában az 1926. évi június hó folyamán beállott változások.

Changement de l'effectif des automobiles en Hongrie en juin 1926.

Területi megoszlás <i>Répartition territoriale</i>	A géperejű járművek közül — <i>Nombre des véhicules automobiles</i>													Géperejű járművek összes száma <i>Nombre total des véhicules automobiles</i>		
	a személykocsik — <i>p. ver- sonnes</i>	a teherkocsik — <i>camions</i>	az autóbuszok — <i>autobus</i>	a bérautók — <i>taxis</i>	a betegszállító — <i>p. transport de malades</i>	a közisztasági — <i>de propriété publique</i>	a tartány — <i>à citerne</i>	a tűzoltó — <i>autos pour pompiers</i>	a vontató — <i>tracteurs</i>	az egyéb rendeltetésű <i>à autre destination</i>	a gépkocsik összes — <i>auto- mobiles au total</i>	<i>moto- cyclettes</i>				
												a melléküléses <i>à deux sièges</i>	a mellékülés nél- küli — <i>à un siège</i>			
k o c s i k																
s z á m a																
1. Budapest																
Állomány VI. 1-én — <i>Effectif au 1er juin</i>	3.196	1.031	51	511	22	24	5	18	17	197	5.072	94	1.388	6.554		
Fordalomba került — <i>Accroisse- ment</i>	116	39	5	30	2	—	—	—	8	—	200	13	106	319		
Forgalomból kikerült — <i>Dimi- nution</i>	53	14	1	—	—	—	—	—	1	1	70	—	28	98		
Állomány VII. 1-én — <i>Effectif au 1er juil'et</i>	3.259	1.056	55	541	24	24	5	18	24	196	5.202	107	1.466	6.775		
2. Vidék — <i>Province</i>																
Állomány VI. 1-én — <i>Effectif au 1er juin</i>	1.628	533	62	100	10	4	6	16	11	2	2.372	45	648	3.065		
Fordalomba került — <i>Accroisse- ment</i>	101	35	8	13	—	3	—	—	1	2	163	8	52	223		
Forgalomból kikerült — <i>Dimi- nution</i>	20	13	1	—	—	—	—	—	—	1	35	1	10	46		
Állomány VII. 1-én — <i>Effectif au 1er juillet</i>	1.709	555	69	113	10	7	6	16	12	3	2.500	52	690	3.242		
3. Magyarország — <i>Hongrie</i>																
Állomány VI. 1-én — <i>Effectif au 1er juin</i>	4.824	1.564	113	611	32	28	11	34	28	199	7.444	139	2.036	9.619		
Fordalomba került — <i>Accroisse- ment</i>	217	74	13	43	2	3	—	—	9	2	363	21	158	542		
Forgalomból kikerült — <i>Dimi- nution</i>	73	27	2	—	—	—	—	—	1	2	105	1	38	144		
Állomány VII. 1-én — <i>Effectif au 1er juillet</i>	4.968	1.611	124	654	34	31	11	34	36	* 199	7 702	159	2.156	10.017		

* Ebből 9 műhelykocsi, 147 postakocsi, 5 rabszállító és 12 hullaszállító. — *Dont 9 autos d'atelier, 147 autos postaux, 5 à transporter des prisonniers et 12 à transporter des cadavres.*

de l'effectif, il convient de remarquer que la part de la province dans cet accroissement était cette fois beaucoup plus notable qu'au mois écoulé.

Az ország motoros járműveinek június havi állománygyarapodása az előző havinak némileg alatta marad. Az időközi változások figyelembevételével ugyanis a hó folyamán a gép járművek állománya 398 darabbal szaporodott, ami tehát 4.1%-os növekedésnek felel meg (május hóban 5.0%). Az előző hónaphoz képest a motorkerékpárok számbeli növekedése erős visszaesést mutat, amennyiben a június havi gyarapodásnak mindössze 35.2%-a esett motorkerékpárokra (májusban 53.5%), míg 64.8% (májusban 46.5%) a gépkocsik számát növelte. Ennek ellenére a motorkerékpároknak az ország gépjárműállományához viszonyított aránya 22.6%-ról 23.1%-ra emelkedett, míg a gépkocsiké 77.4%-ról 76.9%-ra csökkent. Az automobilon országos arányában beállott változás folytán a személykocsinak az összes

gépjárművekhez viszonyított aránya 56.5%-ról 56.1%-ra, a teherkocsiké 16.3%-ról 16.0%-ra csökkent, míg a különféle célokra szolgáló gépkocsik aránya 4.6%-ról 4.7%-ra emelkedett.

A június havi állományszaporulatnak az ország területén való elhelyezkedést tekintve, azt látjuk, hogy az állománynövekedésből a vidék sokkal nagyobb mértékben vette ki a részét, mint az előző hónapban. Míg ugyanis a május hó folyamán forgalomba helyezett gépjárműveknek 73.7%-át a főváros állította szolgálatába, csak 26.3% esett a vidékre, addig a június havi állománygyarapodásból Budapest 55.5%-os részesedése mellett a járműveknek 44.5%-a a vidék forgalmának lebonyolítására szolgált. A június havi változások után az ország gépjárműállományának 67.6%-a (májusban 68.7%) a fővárosban volt forgalomban, 32.4%-a (májusban 31.9%) pedig a vidék különböző részein talált megfelelő rendeltetésre.

© ÁRSTATISZTIKA ÉS PÉNZÜGY ©

Áralakulás.

Formation de prix.

I. Nagykereskedelmi árak.

Prix de gros.

Résumé. Dans les six premiers mois de 1926, l'indice des prix de gros de Hongrie est tombé de 18.832 à 17.612, soit de 6.5%. Depuis le 1er décembre 1924, cet indice baissa de près de 25%. Calculé en couronne-or, il était de 1.22 le 30 juin 1926, contre 1.60 le 31 décembre 1924 (lorsqu'il était le plus haut), et de 1.33 en juillet 1924, au commencement de l'assainissement. L'indice du coût de la vie a également diminué dans les six premiers mois de 1926. Y compris le loyer, il est tombé de 14.743 à 14.704, soit de 0.3%, et sans le loyer, de 17.306 à 16.822, soit de 2.8%. Par rapport à la situation du 31 décembre 1924, ce dernier a baissé de 23% et l'autre de 14%; dans la même période, les loyers ont augmenté de 115.7%. Calculé en couronne-or, l'indice du coût de la vie, y compris le loyer, était de 1.02 le 30 juin dernier, et sans le loyer, de 1.16.

A szanálási időszak utolsó hat hónapjában, 1926 január—júniusában a nagykeres-

kedelmi árak kialakulása normális keretekben, nagyobb ingadozásoktól mentesen folyt le, bizonyoságaul annak, hogy a szanálási időszak két esztendeje elegendőnek bizonyult arra, hogy az áralakulás terén az előző évek anarchiája után a maga teljességében helyreállítsa a normális viszonyokat, kikapcsolván az ártényezők közül azt, mely azelőtt egyeduralkodó volt, a pénzérték ingadozását. A magyar nagykereskedelmi árak átlagos index-számai érdekes képet adnak arról, hogy az 1924 június 30-ika óta eltelt két esztendő alatt mint tért vissza az áralakulás a normális keretek közé.

A szanálási időszak árindexei.

Nombres-indices des prix de l'époque de l'assainissement.

Év, hó Année, mois	Papírkorona en couronnes-papier	Aranykorona en couronnes-or
	a l a p o n	
	(1913 = 1)	
1924 VI. 30.	22.078	1.33
" XII. 31.	23.466	1.60
1925 VI. 30.	20.326	1.41
" XII. 31.	18.832	1.30
1926 VI. 30.	17.612	1.22

eszébe és Amerikában ennek következtében máris felmerült a háború előtti brazilai kávé-valorizációs mozgalomhoz hasonló pamutvalorizációs akció eszméje. Az 1926. év első felében a pamut áresése kétségkívül meglassudott és csak 7·9%-ot tesz ki. A nyerspamut áresése következtében folytatódott a fonalaknak és a szöveteknek az áresése is. A többi textilipari nyersanyagok is olcsóbbodtak, így a kender és len, de — nem sokkal — a gyapjú is.

A kikészített bőrök ára a nyersbőr áresése folytán szintén alacsonyabb lett, különösen a fekete box-cipőbőrre, mely kvadrátonként 1.500 K-val olcsóbbodott. Egyéb anyagok közül említhető, hogy a szuperfoszfátnak hosszú idő óta változatlan árát júniusban leszállították.

Az ipari anyagok és termékek átlagos index-száma június 30-án 18.684 volt, 6·2%-kal alacsonyabb, mint egy félévvel azelőtt, mikor még 19.929-en állott. Aranykoronában számítva, az ipari index június 30-án 1·29 volt.

II. Kiskereskedelmi árak és létfenntartási index-számok.

Prix de détail et nombres-indices du coût de la vie.

A kiskereskedelmi árak alakulása nagyban és egészben követi a nagykereskedelmi áraknál mutatózó irányzatot, természetesen a dolog természetéből folyó több-kevesebb eltéréssel. Az élelmiszeri cikkek alakulásáról fentebb mondottak általában a kisforgalmat is jellemzik, az előforduló nagyobb eltérések az általános tendenciától általában esetlegesek és pillanatnyi körülmények időleges hatásaitól függenek és sohasem lehetnek tartós jellegűek. Ilyen volt például, mikor a nagykereskedelmi árak emelkedése dacára csökkent a burgonya ára (vagy megfordítva), mert ennek a tömegárúnak kicsinybeni eladhatóságát rengeteg helyi körülmény befolyásolja.

Az élelmiszerek kicsinybeni árának részletes ismertetése feleslegesnek látszik, mert ismétlésekre vezet. Speciális árúja azonban a kisforgalomnak mindaz, ami a ruházkodás körébe tartozik, mert ezeknek az árát a nagykereskedelmi index rendszerint nyersanyag vagy félgyártmány formájában igyekszik megragadni. A ruházkodási cikkek árának megállapítása egyszersmind legnehezebb terrénuma az árstatisztikának: a minőségi eltéréseknek beláthatatlan tömege és a szinte üzletenkint jelentkező, helyi körülmények által okozott eltérések az árfeljegyzőt igen nehéz feladat

elé állítják. A statisztikai hivatal által feljegyzett adatok szerint a ruhák ára is csökkent és pedig úgy a férfi-, mint a női és gyermekruháké. Már kisebb arányú áresés mutatkozott a fehérneműeknél, a cipők árát pedig változatlanul kellett hagyni. Minderről részletes felvilágosítást adnak az elmúlt 6 hónapra vonatkozólag a közölt táblázatok.

A kiskereskedelmi árak összefoglaló index-számainak szerkesztése létfenntartási költségek formájában történik. Láttuk fentebb, hogy a nagykereskedelmi árak index-számainak esése tulajdonképpen 1924 december 31-től számítható. Ugyanettől az időponttól kezdve a létfenntartási költségek index-számai a következő változást mutatják:

Létfenntartási költségek index-számai.

Nombres-indices du coût de la vie.

Év, hó <i>Année, mois</i>	Papírkorona- <i>en couron- nes papier</i>	Aranykorona- <i>en couron- nes-or</i>	Változás aránya <i>Proportion du change- ment</i>
	a l a p o n		
1924 XII. 31 .	17.103	1·16	—
1925 VI. 30 .	16.165	1·12	— 5·5%
1925 XII. 31 .	14.743	1·02	— 8·8%
1926 VI. 20 .	14.704	1·02	— 0·3%

A másfél esztendő alatt a létfenntartási index esése összesen 14%-nak felel meg, ami lényegesen alatta marad a nagykereskedelmi áraknál kimutatott közel 25 százalékos áresésnek. Ennek legfőbb oka az, hogy a létfenntartási költségeket jelentősen befolyásolja a lakbér, mely pedig a szanálási időszak alatt folyton emelkedett. Ugyanez az oka annak, hogy a létfenntartási index oly lényegesen alatta marad a nagykereskedelmi index színvonalának. Ha kikapcsoljuk a lakásbért a létfenntartási költségek index-számának szerkesztésénél, a kép lényegesen eltérő:

Lakbér nélkül számított létfenntartási index.

Nombre-indices du coût de la vie calculé sans le loyer.

Év, hó <i>Année, mois</i>	Papírkorona- <i>en couronnes- papier</i>	Aranykorona- <i>en couron- nes-or</i>	Változás aránya <i>Proportion du change- ment</i>
	a l a p o n		
1924 XII. 31 .	21.834	1.49	—
1925 VI. 30 .	19.480	1.36	— 11.8%
1925 XII. 31 .	17.306	1.19	— 11.2%
1926 VI. 30 .	16.822	1.16	— 2.8%

Ily módon számítva a létfenntartási index-szám kerek 23%-os csökkenést mutat 1924 december 31-hez képest, ami alig tér el a

Magyar nagykereskedelmi árak index-számai.*Nombres-indices des prix de gros en Hongrie.*

(1913 = 1)

Időpont <i>Epoque</i>	Ételmezési cikkek és mezőgazd. termékek — <i>Produits agrico- les et alimentaires</i>	Ipari anyagok és termékek — <i>Matières nécessaires à l'in- dustrie, produits industriels</i>	Nyersanyagok — <i>Matières premières</i>	Gyártmányok — <i>Produits fabriqués</i>	Belföldi árú — <i>Marchandises de Hongrie</i>	Külföldi árú — <i>Marchandises étrangères</i>	Összes árú — <i>Ensemble des marchandises</i>
a) papírkoronaalapon <i>sur la base de la couronne-papier</i>							
1924 dec. 31 ..	22940	23883	24381	22550	23002	24420	23466
1925 dec. 31 ..	17447	19929	18552	19112	17410	21759	18832
1926 jan. 31 ..	16517	19747	17746	18892	16594	21870	18319
1926 febr. 28..	16270	19428	17200	18848	16324	21546	18031
1926 márc. 31	15913	19275	16962	18614	16091	21281	17788
1926 ápr. 30..	16148	18901	16587	18780	16197	20744	17683
1926 máj. 31..	16300	18681	16879	18377	16318	20323	17628
1926 jún. 30..	16260	18684	16790	18434	16162	20596	17612
b) aranykoronaalapon <i>sur la base de la couronne-or</i>							
1924 dec. 31	1.56	1.63	1.66	1.54	1.57	1.66	1.60
1925 dec. 31	1.20	1.38	1.28	1.32	1.20	1.50	1.30
1926 jan. 31 ..	1.14	1.36	1.23	1.31	1.15	1.51	1.27
1926 febr. 28	1.13	1.35	1.19	1.30	1.13	1.49	1.25
1926 márc. 31	1.10	1.33	1.17	1.29	1.11	1.47	1.23
1926 ápr. 30	1.12	1.31	1.15	1.30	1.12	1.44	1.23
1926 máj. 31	1.12	1.29	1.16	1.27	1.13	1.40	1.22
1926 jún. 30..	1.13	1.29	1.16	1.28	1.12	1.43	1.22

nagykereskedelmi index-szám csökkenési arányától. A lakbér ma már egyedüli csökkenése az elmúlt idők csökkenés gazdálkodásának. Fokozatos emelkedése — mely másfél esztendő alatt 115.7%-ot tett ki — kétségkívül számottevő, de mint láttuk, csak kisebbiteni tudta a létfenntartási index csökkenési arányszámát, maguk a költségek azonban a többi szükségleteknél mutatkozó olcsóbodás következtében a lakbérnövekedés dacára sem emelkedtek.

Mint a részletes adatokból kitűnik, az 1926. év első felében a létfenntartási index csökkenése meglassudott, de — a lakbértől eltekintve — meglehetősen egyenletesen mutatkozott az összes többi szükségleteknél. Míg ebben a félesztendőben a nagykereskedelmi index megszákítás nélkül esett, a létfenntartási index február és március hónapokban emelkedést mutatott.

*

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása index-számokban.*Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.*

(1913 = 1).

Időpont <i>Epoque</i>	Ételmezés <i>Alimentation</i>	Ruházat <i>Habillement</i>	Fűtés és világítás <i>Chauffage, éclairage</i>	Lakás <i>Logement</i>	Összes hetiköltség <i>Frais hebdomadaires totaux</i>	Összes hetiköltség a lakbér nélkül <i>Frais hebdomadaires totaux sans le loyer</i>
a) Papírkoronaalapon <i>Sur la base de la couronne-papier</i>						
1924 XII/31	21322	24435	17998	3697	17103	21834
1925 XII/31	16714	19024	18094	6597	14743	17306
1926 I/31	16087	19024	18094	6597	14418	16879
1926 II/28	16471	18552	17926	6960	14625	17037
1926 III/31	16668	18552	17926	6960	14728	17172
1926 IV/30	16322	18502	17674	6960	14512	16889
1926 V/31	16122	18273	17674	7975	14623	16714
1926 VI/30	16298	18273	17590	7975	14704	16822
b) Aranykoronaalapon <i>Sur la base de la couronne-or</i>						
1924 XII/31	1.45	1.66	1.23	0.25	1.16	1.49
1925 XII/31	1.15	1.31	1.25	0.46	1.02	1.19
1926 I/31	1.11	1.31	1.25	0.46	1.00	1.17
1926 II/28	1.14	1.28	1.24	0.48	1.01	1.18
1926 III/31	1.15	1.28	1.24	0.48	1.02	1.19
1926 IV/30	1.13	1.28	1.23	0.48	1.01	1.17
1926 V/31	1.11	1.26	1.22	0.55	1.01	1.15
1926 VI/30	1.13	1.27	1.22	0.55	1.02	1.16

A külföldi államok index-számairól külön táblázat számol be, mely aranypénzegységekre átszámítva is közli úgy a nagykereskedelmi, mint a rendelkezésre álló létfenntartási index-számokat 1926 májusáig bezárólag. Az adatokból kitűnik, hogy ez év folyamán megindult az angol és az amerikai index-számoknak esése és ugyanezt látjuk a svájci és a svéd indexnél is. Franciaország, Belgium és Olaszország indexei az inflációs idők tipikus jelenségeit mutatják: emelkedő papírpénzalapon számított index-szám mellett az aranypénzegységre átszámított index rohamosan esik és Belgiumban májusban már csak 1.11-et, Franciaországban már csak 1.12-öt ért el. A számok egymásközi összehasonlításánál a legnagyobb óvatossággal kell eljárni, hiszen a számítási rendszerek a legkülönbözőbbek. Kétségtelen mindenestre, hogy Magyarország ma már az alacsony index-számmal rendelkező államok közé tartozik.

Szönyi Gyula dr.

Aralakulás Budapesten 1926 január—június havában.

Formation des prix à Budapest aux mois de janvier—juin 1926.

Megnevezés Désignation	Mennyiségegy- ség — Unité	Á r a k k o r o n á k b a n Prix en couronnes							Indexszámok 1926 június 30-án (1913. évi árak = 1) Nombres-indices au 30 juin 1926 (Prix de 1913 = 1)
		1913	1 9 2 6						
		évi átlag- ár - prix moyens de l'année	január 31-én au 31 janvier	február 28-án au 28 février	március 31-én au 31 mars	április 30-án au 30 avril	május 31-én au 31 mai	június 30-án au 30 juin	
1. A nagykereskedelem árai.									
1. Prix du commerce en gros.									
a) Élelmezési cikkek és mezőgaz- dasági termékek. — a) Denrées alimentaires et produits agricoles.									
Búza tiszavidéki 76 kg-os — Froment de la région de la Tisza	q	22.04	393.750	383.750	388.750	398.750	421.250	428.750	19.453
Rozs — Seigle	"	17.83	236.250	226.250	225.000	232.500	226.250	238.750	13.390
Takarmányárpa — Orge à fourrage	"	16.11	245.000	235.000	227.500	240.000	245.000	240.000	14.898
Zab — Avoine	"	19.04	252.500	255.000	247.500	260.000	270.000	288.750	15.165
Tengeri — Maïs	"	15.11	181.250	181.250	178.750	203.750	211.250	233.750	15.470
Bab, fehér — Haricots blancs	kg	0.24	3.500	3.500	3.500	3.000	3.000	3.000	12.500
Burgonya, fehér — Pommes de terre à chair blanche	q	5.61	67.500	67.500	67.500	62.500	85.000	70.000	12.478
Búzaliszt 0-ás — Farine de froment No 0	kg	0.34	7.000	7.000	6.700	7.250	7.500	7.650	22.500
Búzaliszt 2-es — Farine de froment No 2	"	0.33	6.450	6.300	5.750	6.950	7.100	7.400	22.424
Búzaliszt 6-os — Farine de froment No 6	"	0.30	4.850	4.650	4.650	5.400	5.450	5.700	19.000
Maláta — Malt	q	31.—	540.000	510.000	495.000	490.000	490.000	490.000	15.806
Kristálycukor, zsákban — Sucre en cristaux (en sacs)	kg	0.81	12.875	12.875	12.875	13.100	13.100	13.100	16.173
Ökör, jobb minőségű — Boeuf de qual. supérieure	élősúly	1.02	13.750	12.250	11.500	11.750	12.250	12.250	12.010
Borjú — Veaux	kg	1.14	19.500	16.750	14.500	13.750	14.750	12.500	10.965
Sertés, fiatal, nehéz — Porcs, jeunes et gras	"	1.36	17.350	19.100	20.000	19.000	18.250	17.125	12.592
Juh — Moutons	"	0.64	8.500	8.500	8.500	9.000	9.000	8.500	13.281
Zsír — Saindoux	kg	1.51	24.000	24.500	25.500	25.500	26.500	26.000	17.219
Marhahús la helybeli hátulja — Viande de boeuf 1-ère qualité	"	1.73	23.000	26.000	23.500	23.000	24.500	25.500	14.740
Vaj — Beurre	"	2.68	47.000	61.000	61.000	64.000	48.000	46.000	17.164
Tojás — Oeufs	1440 drb	97.53	2,534.000	1,872.000	1,728.000	1,670.000	1,728.000	1,656.000	16.979
Rizs (Burmah II.) — Riz (Burmah II.)	kg	0.34	8.000	8.000	8.000	7.500	7.400	7.400	21.765
Kávé (Santos) — Café (Santos)	"	2.65	62.000	62.000	62.000	61.500	60.000	61.000	23.019
Tea (Souchon) — Thé (Souchong)	"	6.00	95.000	95.000	95.000	85.000	85.000	90.000	15.000
Korpa — Son	q	11.15	171.250	168.750	163.750	175.000	168.750	166.250	14.910
b) Ipari anyagok és termékek.									
b) Matières et produits de l'industrie.									
Rúdvas — Fer en barres	q	18.90	370.000	370.000	370.000	370.000	370.000	370.000	19.577
Vaslemez, 1 mm-es — Tôles de fer de 1 mm	"	29.00	490.000	490.000	490.000	490.000	490.000	490.000	16.897
Vörösréz (e'ektrolyt) — Cuivre (Elec- trolyte)	kg	1.72	23.000	23.500	23.000	22.500	22.500	22.000	12.791
Ólom (huta) — Plomb (de fonderie)	"	0.52	13.000	13.200	13.200	13.000	12.000	12.000	23.077
Ón (Banka vagy Billiton) — Etain (Banka ou Billiton)	"	4.95	100.000	100.000	100.000	105.000	100.000	108.000	21.818
Horgany (huta) — Zinc (de fonderie)	"	0.64	14.600	13.700	13.300	13.000	12.800	13.800	21.563
Szén, hazai barnaszén — Charbon, lignite indigène	q	1.16	35.000	35.000	34.000	33.000	33.000	33.000	23.448
Szén, porosz, felsősziléziai — Charbon, de Prusse, de Haute-Silésie	"	3.50	78.000	78.000	78.000	76.000	76.000	76.000	21.714
Petróleum (világító) — Pétrole (à éc- lairage)	kg	0.34	4.450	4.450	4.450	4.500	4.300	4.500	13.235
Benzin, nehéz motorbenzin 0.765/775° Benzine, benzine à moteur 0.765/775°	"	0.30	6.600	6.600	6.600	6.400	6.400	6.400	21.333
Nyers pamut, amerikai — Coton brut, américain	"	1.45	39.400	37.980	36.420	36.100	35.800	34.750	23.966
Pamutfonál, 20-as számú — Fils de coton, No 20	"	2.30	58.550	56.400	53.625	52.200	50.800	49.300	21.435
Pamutszövet középszálú, fehérített — Tissus de coton blanchis, de fils moyens	m	0.60	17.500	17.500	17.500	16.500	16.500	16.000	26.667
Nyers gyapjú, középfinom szövetgyapjú szennyben nyírott — Laine brute, laine pour tissus (mi-fine)	kg	1.47	30.000	30.000	30.000	28.000	28.000	28.000	19.048
Gyapjuszövet, férfi, téli, tiszta gyapjú- ból — Tissus de laine pure et chaude, (tissus d'hiver), pour hommes	m	0.00	165.000	165.000	165.000	162.000	162.000	162.000	27.000
Kender, gyári, tilolt — Chanvre de fabrique écangné	kg	0.80	20.000	18.000	18.000	17.500	17.500	17.000	21.250
Len, nyers — Lin brut	"	1.20	23.250	23.250	23.250	21.500	21.500	21.500	17.917

M e g n e v e z é s D é s i g n a t i o n	Mennyiségi egység — Unité	Á r a k k o r o n á k b a n Prix en couronnes						Indexszámok 1926 június 30-án (1913. évi árak = 1) Nombres indices au 30 juin 1926 (Prix de 1913 = 1)	
		1913	1 9 2 6						
		évi átlag- ár - prix moyens de l'année	január 31-én au 31 janvier	február 28-án au 28 février	március 31-én au 31 mars	április 30-án au 30 avril	május 31-én au 31 mai		június 30-án au 30 juin
Marhabőr, nyers, zöldsúlyú, vágóhídi Peaux de boeuf d'abattoir, brutes et vertes	kg	1.30	17.000	16.000	16.500	16.000	16.500	16.000	12.308
Borjúbőr, nyers, zöldsúlyú, hosszúlábú, fejcs Peaux de veau brutes, avec pieds et tête.	"	2.05	27.000	26.500	28.500	28.000	27.500	27.500	13.415
Talpbőr, Vache-croupon — Cuir à semelles, vache croupon	"	5.85	68.000	68.000	68.000	68.000	67.500	66.500	11.368
Felsőbőr, box-calf, Fekete — Cuir à empeigne, box calf noir	□ láb	1.45	20.000	20.000	20.000	20.000	19.000	18.500	12.759
Újságpapíros, rotációs — Papier à journaux, rotatif	kg	0.25	6.500	6.000	5.800	5.500	5.200	5.300	21.200
Tégla, 25×12×6 cm méretű — Briques de 25×12×6 cm	1000 drb	31.—	480.000	480.000	480.000	480.000	480.000	480.000	15.484
Mész, darabos, égetett — Chaux, gros- sière et cuite	q	2.20	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	20.455
Épülettfa, ácsolt, fenyőfából — Bois de sapin de construction, charpenté	m³	45.—	650.000	650.000	650.000	600.000	650.000	650.000	14.444
Kénsav, 66° Bé — Acide sulfurique	q	10 —	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	17.000
Szuperfoszfát — Superphosphate	kg %	0.50	7.400	7.400	7.400	7.400	7.400	6.600	18.200
Tűzifa — Bois de chauffage	q	2.28	41.000	39.000	38.000	37.000	36.000	40.000	17.544
2. A kiskereskedelem árai.									
2. Prix du commerce en détail.									
Marhahús, levesnek való — Viande de boeuf, pour soupe	kg	1.93	26.000	26.000	26.000	24.000	24.000	25.000	12.953
Sertéshús, comb — Viande de porc, cuisse	"	1.98	29.000	32.000	34.000	32.000	30.000	26.000	13.131
Disznósír — Saindoux	"	1.77	26.000	27.000	28.500	28.500	28.500	29.000	16.384
Tej — Lait	liter	0.31	4.500	4.900	4.900	4.900	4.400	4.000	12.903
Tojás — Oeufs	drb	0.074	1.800	1.200	1.200	1.100	1.100	1.100	14.865
Liptói túró — Fromageon de Liptó	kg	1.95	38.000	38.000	40.500	39.500	40.000	36.000	18.462
Kenyér, félbarna, gyári — Pain demi- brun, fait en fabrique	"	0.30	6.100	6.300	6.250	6.400	6.600	6.900	23.000
Búzaliszt 2-es — Farine de froment, No 2	"	0.34	6.600	6.700	6.650	6.800	7.000	7.500	22.059
Burgonya, fehér — Pommes de terre à chair blanche	"	0.08	1.200	1.100	1.000	1.000	1.000	1.500	18.750
Savanyúkáposzta — Choucroute	"	0.27	4.500	4.000	4.000	4.000	3.750	4.500	16.667
Bab, fehér, apró — Haricots secs, blancs à petites graines	"	0.41	4.750	4.750	4.750	4.250	4.250	4.500	10.976
Cukor, finomított, kristály — Sucre raffiné, en cristaux	"	0.88	14.200	14.200	14.200	14.300	14.300	14.300	16.250
Férfi ruha, II.-rendű, gyári — Vêtements pour hommes, IIe qual., manufacturés	drb	40.—	700.000	680.000	680.000	680.000	660.000	660.000	16.500
Női ruha, II.-rendű, gyári — Vêtements pour femmes, IIe qual., manufacturés	"	50.—	875.000	840.000	840.000	840.000	820.820	820.000	16.400
Gyermekek ruhája II.-rendű gyári — Vê- tements pour enfants, IIe qual., manu- facturés	"	20.—	400.000	380.000	380.000	380.000	380.000	380.000	19.000
Férfi ing (munkásing) — Chemises pour hommes (chemises d'ouvrier)	"	2.90	65.000	61.000	61.000	61.000	61.000	61.000	21.034
Férfi alsónadrág — Caleçons pour hom- mes	"	3.—	69.000	66.000	66.000	66.000	66.000	66.000	22.000
Női ing — Chemises pour femmes	"	3.10	58.000	56.000	56.000	56.000	54.000	54.000	17.419
Férfi harisnya, rövid — Chaussettes pour hommes	pár	0.52	15.000	15.000	15.000	14.000	14.000	14.000	26.923
Női harisnya — Bas pour femmes	"	0.90	28.000	28.000	28.000	27.000	26.000	26.000	28.889
Gyermekek harisnya — Bas pour enfants	"	0.50	17.000	17.000	17.000	16.000	15.000	15.000	30.000
Férfi cipő, gépszeges, fekete box — Chaussures pour hommes, clouées à la machine, box noir	"	15.—	285.000	285.000	285.000	285.000	285.000	285.000	19.000
Női cipő, fekete box, magasszáru, fűzős — Chaussures pour femmes, box noir, hautes, à lacets	"	16.—	290.000	290.000	290.000	290.000	290.000	290.000	18.125
Gyermekek cipő 33-35. sz. — Chaussures pour enfants, No 33-35	"	10.—	185.000	185.000	185.000	185.000	185.000	185.000	18.500
Fűtőszén, porosz — Charbon de chauf- fage, de Prusse	q	3.80	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	23.684
Tűzifa, aprított — Bois de chauffage, fendu	"	2.96	60.000	58.000	58.000	55.000	55.000	54.000	18.243

Különböző államok deviza- és ár-indexszámai.

Nombres-indices de prix et de cours de devises en différents pays.

Év, hó	Anglia Angleterre	Ausztria Autriche	Belgium Belgique	Finnország Finlande	Franciaország France	Hollandia Pays-Bas	Németország Allemagne	Norvégia Norvège	Olaszország Italie	Svájc Suisse	Svédország Suède	Magyarország Hongrie	Ész.-Am. Egy.-All. Et.-Un. d'Amérique
Année, mois	K i i n d u l á s i i d ő p o n t — B a s e d e d a t e												
	1913	1914 I. fél- év — Ier semestre	1914 IV.	1 9 1 3				1914	1914 VII.	1 9 1 3			
a) Váltóárfolyamok diszparitásának indexszámai (new-yorki paritás = 1) Nombres-indices de la disparité des cours de devises (Parité de New-York = 1)													
1925 XII	1.01	14.347	4.25	7.66	5.16	1.00	1.00	1.32	4.78	1.00	1.00	14.489	1.00
1926 I	1.00	14.367	4.25	7.66	5.12	1.00	1.00	1.32	4.78	1.00	1.00	14.474	1.00
II	1.00	14.367	4.24	7.66	5.25	1.00	1.00	1.30	4.79	1.00	1.00	14.443	1.00
III	1.00	14.347	4.76	7.66	5.39	1.00	1.00	1.25	4.80	1.00	1.00	14.453	1.00
IV	1.00	14.326	5.27	7.66	5.70	1.00	1.00	1.24	4.80	1.00	1.00	14.413	1.00
V	1.00	14.326	6.24	7.66	6.16	1.00	1.00	1.24	5.01	1.00	1.00	14.499	1.00
b) Nagykereskedelmi árak indexszámai Nombres-indices des prix de gros													
1925 XII	1.53	18.060	5.65	11.20	6.33	1.55	1.21	2.20	7.44	1.57	1.56	18.832	1.56
1926 I	1.51	17.550	5.60	10.94	6.34	1.53	1.20	2.14	7.37	1.55	1.53	18.319	1.56
II	1.49	17.210	5.56	10.91	6.36	1.49	1.18	2.11	7.33	1.54	1.52	18.031	1.55
III	1.44	17.090	5.83	10.81	6.32	1.45	1.18	2.05	7.22	1.51	1.49	17.788	1.52
IV	1.44	17.090	6.21	10.81	6.51	1.43	1.23	1.99	7.21	1.48	1.50	17.683	1.51
V	1.45	17.060	6.92	10.71	6.88	1.43	1.23	1.97	7.27	1.47	1.51	17.628	1.52
c) Aranyértékben számított nagykereskedelmi indexszámok Nombres-indices des prix de gros calculés en or													
1925 XII	1.53	1.26	1.33	1.46	1.23	1.55	1.21	1.67	1.56	1.57	1.56	1.30	1.56
1926 I	1.51	1.22	1.32	1.42	1.24	1.53	1.20	1.63	1.54	1.55	1.53	1.27	1.56
II	1.49	1.20	1.31	1.42	1.21	1.49	1.18	1.62	1.53	1.54	1.52	1.25	1.55
III	1.44	1.19	1.22	1.41	1.17	1.45	1.18	1.64	1.50	1.51	1.49	1.23	1.52
IV	1.44	1.19	1.18	1.41	1.14	1.43	1.23	1.60	1.50	1.48	1.50	1.23	1.51
V	1.45	1.19	1.11	1.40	1.12	1.43	1.23	1.59	1.45	1.47	1.51	1.22	1.52
d) Megélhetési indexszámok Nombres-indices du coût de la vie													
1925 XII	1.77	—	*) 1.42	11.97	4.21	1.77	1.41	2.34	6.49	1.65	—	14.743	—
1926 I	1.75	15.000	1.40	11.66	4.51	—	1.40	2.32	6.65	—	1.74	14.418	—
II	1.73	14.890	1.41	11.75	4.51	—	1.39	2.30	6.61	—	—	14.625	—
III	1.72	14.680	1.39	11.72	4.51	—	1.38	2.25	6.54	—	—	14.728	—
IV	1.68	14.690	1.42	11.63	—	—	1.40	2.21	6.45	—	1.73	14.512	—
V	1.67	14.630	1.53	11.59	—	—	—	2.20	6.52	—	—	14.623	—
e) Aranyértékben számított megélhetési indexszámok Nombres-indices du coût de la vie, en valeur-or													
1925 XII	1.77	—	—	1.56	0.82	1.77	1.41	1.77	1.36	1.65	—	1.02	—
1926 I	1.75	1.04	—	1.52	0.88	—	1.40	1.76	1.39	—	1.74	1.00	—
II	1.73	1.04	—	1.53	0.86	—	1.39	1.77	1.38	—	—	1.01	—
III	1.72	1.02	—	1.52	0.84	—	1.38	1.80	1.36	—	—	1.02	—
IV	1.68	1.03	—	1.52	—	—	1.40	1.78	1.34	—	1.73	1.01	—
V	1.67	1.02	—	1.51	—	—	—	1.77	1.30	—	—	1.01	—

*) 1921 = 1.

A pénzügyi betétek.

Dépôts en banque.

Résumé. C'est depuis le commencement de l'assainissement financier, 30 juin 1924, que l'effectif des dépôts placés à la Caisse d'épargne postale et aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest s'est mis à augmenter, la stabilisation de la couronne hongroise ayant éliminé le risque de la dépréciation de la monnaie. Le 30 juin 1924 l'effectif des dépôts était de 76.7 millions de couronnes-or, dont 3.1 millions revenaient aux dépôts d'épargne et 73.6 millions aux dépôts sur comptes-courants. Pendant deux ans, en calculant les chiffres en couronnes-or, l'effectif des dépôts d'épargne s'est élevé à 158.3 millions, celui des dépôts sur comptes-courants à 357.7 millions et l'effectif total des dépôts, à 516.0 millions. L'accroissement a été continu pendant les deux premières années. C'est dans les six premiers mois de l'époque de l'assainissement qu'il a atteint les plus fortes proportions: l'accroissement mensuel moyen des dépôts dépassait alors 25 millions de couronnes-or. Une certaine stagnation ne s'est produite qu'en février 1926, mais tant les dépôts d'épargne que ceux sur comptes-courants augmentaient depuis d'un élan rapide. Tandis qu'au commencement de l'assainissement, 30 juin 1924, l'effectif total des dépôts ne faisait que 4.8% de celui d'avant-guerre, il montait à 32.1% au bout de deux ans. Environ un cinquième des dépôts est placé en monnaies étrangères.

Az alábbi adatok csak a postatakarék-pénztárnál és a budapesti 13 legnagyobb pénzügyi intézetnél elhelyezett betétekre vonatkoznak, miután az ország egész betétállományára vonatkozó adatok nem állanak rendelkezésre.

A háború és az összeomlás után a korona elértéktelenedése a pénzügyi betéteket jóformán teljes egészükben devalválta. Áll ez különösen a takarékbetétekre, melyeknek aranykoronaértékre átszámított értéke két esztendővel ezelőtt, vagyis 1924 június hó 30-án alig haladta meg a 3 milliót, holott 1913 decemberben még elérte a 865 millió aranykoronát, úgyhogy a szanálás kezdetén a takarékbetétek álladéka csak 4 ezrelékét tette a békebelinek. A folyószámlabetétek a dolog természeténél fogva valamivel nagyobb ellenállóképességet mutattak, hiszen a korona-romlás idején is inkább helyeztek el egyes tételeket a könnyen realizálható folyószámlabetétekre, mint a takarékbetétszámlákra. Azonban a folyószámlabetétek is elvesztették értéküknek valamivel több, mint kilenc-tized

részét, amennyiben 1924 június 30-iki állományuk 73.6 millió aranykorona volt az 1913 decemberi 738.9 millió aranykoronával szemben. A takarékbetétek és a folyószámlabetétek álladékát összefoglalva, az 1924 június 30-iki együttes álladék 4.8%-át tette az 1913 decemberinek, ami 95.2%-os csökkenést jelent.

A korona stabilizálásával egyidejűleg megindult azután a betétek gyarapodása. A szanálás két esztendeje alatt a betétek szaporulata a következő volt:

1. A betétek gyarapodása.

Accroissement des dépôts.

Év, hó Année, mois	A takarékbetétek Dépôts d'épargne	A folyószámlabetétek Dépôts sur comptes-courants	Az összes betétek Dépôts totaux	Átlagos havi gyarapodás Accroissement mensuel moyen
	álladéka millió aranykoronában en millions de couronnes-or			
1924 VI. 30.	3.1	73.6	76.7	—
1924 XII. 31.	26.4	205.0	231.4	25.8
1925 VI. 30.	71.6	261.7	333.3	17.0
1925 XII. 31.	123.4	326.5	449.9	19.4
1926 VI. 30.	158.3	357.7	516.0	11.4

A betétek gyarapodása tehát — az egyes félévekre kiszámított havi átlagok szerint — legnagyobb volt a szanálási időszak első félévében. A többi három félév egyikében sem éri el a havi átlagos gyarapodás az első félév átlagát és a legkedvezőtlenebb helyzetet mutatja ebből a szempontból az 1926. év első fele. Hogy a folyó év első hat hónapja így — aránylag — kedvezőtlen eredménnyel zárul, azt az általános gazdasági depresszió kivül az év első hónapjainak közismert eseményei idézték elő, melyek bőséges tápot adva a fantáziának és a készenlétben álló spekulációnak, a betétek szaporodására is kedvezőtlen visszahatást gyakoroltak. Ez különösen kitűnik a következőkből:

2. A betétek gyarapodása havonként.

Accroissement mensuel des dépôts.

Év, hó Année, mois	Az összes betétek álladéka Effectif des dépôts totaux	Gyarapodás a hó folyamán Accroissement au cours du mois	
	millió aranykoronában millions de couronnes-or	% -ban en %	
1925 XII. 31.	449.9	—	—
1926 I. 31.	455.4	5.5	1.2
1926 II. 28.	455.2	— 0.2	— 0.0
1926 III. 31.	462.5	7.3	1.6
1926 IV. 30.	480.2	17.7	4.2
1926 V. 31.	495.2	15.0	3.1
1926 VI. 30.	516.0	20.8	4.2

A betétek alakulása
Formation des dépôts.

Megnevezés Désignation	1913	1924	1925	1 9 2 6					
	XII	VI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	hó végén aranykoronákban — à la fin du mois, en couronnes-or								
Takarékbetétek álladéka. — Effectif des dépôts d'épargne.									
Magyar koronabetétek Dépôts en couronne hongroise									
Postatakarékpénztár — Caisse d'épargne postale	112,574.000	271.985	8,393.327	9,282.511	6,127.364	7,157.350	6,570.579	7,188.272	8,748.072
13 budapesti pénztézet — 13 établissem. de crédit de Budapest	752,493.507	2,419.225	110,787.420	109,183.628	113,051.050	118,398.527	123,176.878	132,270.370	137,885.327
Összesen — Total	865,067.507	2,691.210	119,180.747	118,466.139	119,178.414	125,555.877	129,747.457	139,458.642	146,633.399
Külföldi értékben elhelyezett betétek — Dépôts en valeurs étrangères	—	470.937	4,216.136	5,807.554	7,563.143	8,452.454	9,490.599	11,378.705	11,700.412
Betétek összesen — Dépôts totaux	865,067.507	3,162.147	123,396.883	124,273.693	126,741.557	134,008.331	139,238.056	150,837.347	158,333.811
Index-számok Nombres-indices (1913. XII. 31 = 100)									
Magyar koronabetétek — Dép. en cour. hongr.	100	0·3	13·8	13·7	13·8	14·5	15·0	16·1	16·9
Az összes betétek — Dépôts totaux	100	0·4	14·3	14·4	14·6	15·5	16·1	17·4	18·3
Folyószámlabetétek álladéka. — Effectif des dépôts en comptes-courants.									
Magyar koronabetétek Dépôts en couronne hongroise									
Postatakarékpénztár — Caisse d'épargne postale	114,714.000	20,328.209	83,595.032	79,101.503	73,812.890	69,008.294	73,353.060	72,143.212	81,337.500
13 budapesti pénztézet — 13 établissem. de crédit de Budapest	624,197.602	35,026.921	160,338.913	154,772.436	164,076.223	171,534.749	168,123.694	174,043.452	183,513.237
Összesen — Total	738,911.602	55,355.130	243,933.945	233,873.939	237,889.113	240,543.043	241,476.754	246,186.664	264,850.737
Külföldi értékben elhelyezett betétek — Dépôts en valeurs étrangères	—	18,212.549	82,545.752	97,271.095	90,576.234	87,951.559	99,520.627	98,181.953	92,834.646
Betétek összesen — Dépôts totaux	738,911.602	73,567.679	326,479.697	331,145.034	328,465.347	328,494.602	340,997.381	344,368.617	357,685.383
Index-számok Nombres indices (1913 XII. 31 = 100)									
Magyar koronabetétek — Dép. en cour. hongr.	100	7·5	33·0	31·7	32·2	32·6	32·7	33·3	35·9
Az összes betétek — Dépôts totaux	100	10·0	44·2	44·8	44·5	44·5	46·2	46·6	48·4
Betétek összesen. — Dépôts totaux.									
Magyar koronabetétek Dépôts en couronne hongroise									
Postatakarékpénztár — Caisse d'épargne postale	227,288.000	20,600.194	91,988.359	88,384.014	79,940.254	76,165.644	79,923.639	79,331.484	90,085.572
13 budapesti pénztézet — 13 établissem. de crédit de Budapest	1,376,691.109	37,446.146	271,126.333	263,956.064	277,127.273	289,933.276	291,300.572	306,313.822	321,398.564
Összesen — Total	1,603,979.109	58,046.340	363,114.692	352,340.078	357,067.527	366,098.920	371,224.211	385,645.306	411,484.136
Külföldi értékben elhelyezett betétek — Dépôts en valeurs étrangères	—	18,683.486	86,761.888	103,078.649	98,139.377	96,404.013	109,011.226	109,560.658	104,535.058
Betétek összesen — Dépôts totaux	1,603,979.109	76,729.826	449,876.580	455,418.727	455,206.904	462,502.933	480,235.437	495,205.964	516.019.194
Index-számok Nombres-indices (1913 XII. 31 = 100)									
Magyar koronabetétek — Dép. en cour. hongr.	100	3·6	22·6	22·0	22·3	22·8	23·1	24·0	25·7
Az összes betétek — Dépôts totaux	100	4·8	28·1	28·4	28·4	28·8	29·9	30·9	32·1

Az év első 3 hónapjában a betétek összesen csak 13·0 millió aranykoronával gyarapodtak, ami alig 1·8%-nak felel meg, míg a következő 3 hónapban a gyarapodás már 53·5 millió aranykorona, vagyis 11·6%. Az 1926. év februárja a szanálás kezdete óta az első és egyetlen hónap, melyben a betétek nemcsak hogy nem gyarapodtak, hanem némi visszaesés is mutatkozott. Mindenesetre kedvező tünet, hogy dacára a gazdasági depresszióknak és az említett eseményeknek, ezek hatása a betéteknek csak lassúbb gyarapodásában és nem csökkenésében nyilvánult, ami arra vall, hogy a tőkeképződés folyamata — ha gyorsnak nem is nevezhető — immár kétségtelenül szilárd alapokon nyugszik.

Kétségtelen azonban az is, hogy még messze vagyunk a háború előtti viszonyoktól. Arányszámokban kifejezve — az 1913 decemberi állományt 100-zal véve egyenlőnek — 1924 június 30. óta a betétek alakulása a következő volt:

3. A betétek alakulása 1913—1926-ig.

Formation des dépôts de 1913 à 1926.

Év, hó <i>Année, mois</i>	Takarék- <i>Dépôts d'épargne</i>	Folyószámla- <i>Dépôts sur compt cour.</i>	Összes <i>Dépôts totaux</i>
	b e t é t e k		
1913 XII. 31. .	100·0	100·0	100·0
1924 VI. 30. .	0·4	10·0	4·8
1924 XII. 31. .	3·1	27·7	14·4
1925 VI. 30. .	8·3	35·4	20·8
1925 XII. 31. .	14·3	44·2	28·1
1926 VI. 30. .	18·3	48·4	32·1

A háború előtt a takarékbetétek álladéka elég jelentékenyen felülmulta a folyószámlabetétek álladékát. Most a helyzet fordított s bár a takarékbetétek viszonylagos gyarapodása lényegesen gyorsabb, a folyószámlabetétek még mindig több mint 2 $\frac{1}{2}$ -szeresen mulják felül az előbbieket.

A korona romlásával összefüggő körülmény volt, hogy a betétek egy része idegen pénznemekben nyert elhelyezést, hogy a magyar pénz devalválódásából származó károsodás elkerültesse. Bár két esztendeje mult, hogy a magyar korona értékingadozása megszűnt, az idegen valutákra szóló betétek még mindig jelentős részét teszik a szóbanforgó pénzintézetek betétállományának.

4. A magyar és idegen pénznemek betétállománya.

Effectif des dépôts en monnaies hongroises et étrangères.

Év, hó <i>Année, mois</i>	Magyar koronaértékben elhelyezett betétek <i>Dépôts en valeur de couronne hongr.</i>		Idegen pénznemekben elhelyezett betétek <i>Dépôts en monnaies étrangères</i>	
	millió aranykorona <i>millions de couronnes-or</i>	%	millió aranykorona <i>millions de couronnes-or</i>	%
1924 VI. 30	58·0	75·6	18·7	24·4
1924 XII. 31	184·5	79·7	46·9	20·3
1925 VI. 30	279·6	83·9	53·7	16·1
1925 XII. 31	363·1	80·7	86·8	19·3
1926 VI. 30	411·5	79·7	104·5	20·3

Az idegen pénznemekben elhelyezett betétek aránya tehát a szanálási időszak első esztendejében jelentősen csökkent, a második évben azonban ismét emelkedett és ma is az összes betéteknek mintegy ötödrésze van idegen pénznemekben elhelyezve.

Az 1913. évben a szóbanforgó pénzintézetek betétállományából 14·2% esett a postatakarékpénztárra és 85·8% a többi 13 nagy pénzintézetre. 1926 június 30-án a postatakarékpénztár részesedése magasabb, 17·4% volt, míg a többi pénzintézeté ennek megfelelően alacsonyabb, 82·6%. Azonban a postatakarékpénztár részesedési aránya csökkenőben van, mert a szanálás kezdőpontjában fennállott betétállományból még 26·8%-kal, tehát több mint negyedrésszel részesedett a postatakarékpénztár.

A budapesti tőzsdén jegyzett részvények.

Actions cotées à la Bourse de Budapest.

Résumé. Dans les six premiers mois de 1926 l'indice caractérisant la fluctuation de cours des valeurs cotées à la Bourse de Budapest n'a pu accuser une tendance unie. En tenant compte des changements de capitaux survenus du fait des droits de priorité d'achat touchant l'effectif d'actions de 1913, l'indice était de 10·2 au dernier jour de l'année dernière, ce qui signifie que les capitaux placés en actions au cours de 1913, n'avaient, le 31 décembre 1926, que 10·2% de leur valeur initiale. Le nombre-indice qui continua à baisser en janvier, février et mars, ne monta qu'en avril et en juin. Le 30 juin 1926, le niveau de la Bourse se rapprochait de nouveau de celui du 31 décembre 1925, car l'indice s'élevait à 10·1.

En tenant compte des changements de capitaux non seulement jusqu'à la limite atteinte du fait du droit de priorité d'achat, mais aussi en leur ensemble, le nombre-indice ainsi calculé est de 14·6 pour le 30 juin 1926, donc il dépasse légèrement celui de mai dernier.

Az 1926. év első felében a budapesti értékpapírpia nem tudott egységes irányzatot felmutatni. Az év első három hónapjában az irányzat — nagy átlagban — lanyhuló volt, amit áprilisban valamelyes megszilárdulás követett. Májusban ismét visszaesés következett, júniusban viszont újabb szilárdulás, mely azonban nem volt oly arányú, hogy ismét az 1925 december 31-i nivóra emelhetne volna az értéktőzsde színvonalát.

A m. kir. központi statisztikai hivatal két-féle index-számot szerkeszt a tőzsde árfolyamhullámzásainak megfigyelésére. Mind a két index-szám csak azokat a papirosokat öleli fel, melyek az 1913. év utolsó tőzsdei napján is jegyeztettek és a mai árfolyamokat ez utóbbi tőzsdei nap árfolyamaihoz viszonyítja, a mindenkori árfolyamokat aranyalapra átszámítva. Az egyik index-szám azonban csak azokat az időközi tőkeváltozásokat veszi figyelembe, melyek az 1913. évi tőkeállományt érintő elővételi jogokon alapulnak, míg a másik az összes tőkeváltozások számbavételével készül. Mind a két index-számnál természetesen figyelembe van véve az egyes részvények eltérő jelentősége és így mind a két index-szám mérlegelt, vagyis tekintettel van az egyes részvények különböző számára és értékére.

Az alábbiakban főleg az elsőről, vagyis csupán az 1913. évi tőkeállományt érintő elővételi jogokon alapuló tőkeváltozásokat szemmel tartó index-számokról lesz szó, mert tulajdonképpen ez fejezi ki híven, hogy aranyra átszámítva mennyit ér bizonyos értékű tőke ma, melyet tulajdonosa az 1913. év végén befektetett.

Ez index-szám szerint a budapesti értéktőzsde árfolyamhullámzása az 1926. év első felében, összehasonlítva az 1924 június 30-i helyzettel, a következő volt:

A budapesti értéktőzsde árfolyamhullámzása.

Fluctuations de cours à la Bourse de Budapest.

Év, hó Année, mois	Tőzsdeindex Indice de Bourse (1913. évi érték = 100) (Valeur de 1913 = 100)	Változás aránya az előző hónaphoz képest %-ban Proportion du changement par rapport au mois précédent, en %
1924 VI. végén	11·4	—
1925 XII. "	10·2	—
1926 I. "	9·9	— 2·9
" II. "	9·7	— 2·0
" III. "	9·4	— 3·1
" IV. "	10·0	+ 6·4
" V. "	9·2	— 8·0
" VI. "	10·1	+ 9·8

Az a részvényes tehát, aki 1913-ban egy bizonyos mennyiségű tőkét befektetett, ha a tőkéjére eső elővételi jogokat teljes mértékben kihasználta is, elvesztette tőkéjének mintegy 90%-át, mert — mint látható — a tőzsdeindex az 1926. év első felében 10 körül ingadozott, mélypontját május végén érve el, mikor 9·2-ig süllyedt.

Ez az átlagszám azonban igen nagy szélsőségeket foglal magában. A részvények egyes kategóriái az 1913. évi értékhez viszonyítva leginkább megőrizték értéküket a gáz- és villamossági vállalatok, a cukorgyárak, valamint a sör- és szeszipari vállalatok részvényei. Viszont a legnagyobb elértékeltelenedési arányt a takarékpénztárak és a biztosítótársaságok részvényei mutatják. Erősen átlagon alul van a bankrészvények értéke is.

A tőzsdeindexet oly módon állapítva meg, hogy az időközi tőkeváltozásokat nemcsak az elővételi jogon elért határig, hanem teljes egészében vesszük számban, az ily módon számított index-szám valamivel magasabb az előbbinél és június hó 30-án 14·6 volt.

A budapesti tőzsdén jegyzett részvények árfolyamingadozása.

Fluctuation de cours des actions cotées à la Bourse de Budapest.

A részvénytársaságok megnevezése <i>Désignation des groupes d'actions</i>	Index-szám — <i>Nombre-indice</i> — (1913 dec. 31 = 100) — <i>Valeur du 31 décembre 1913 = 100</i>) — az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével — <i>en tenant compte des change- ments de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913</i>							
	1924 VI.	1925 XII.	1926					
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	hó végén — <i>à la fin du mois</i>							
I. Bankok — <i>Banques</i>	7·7	6·6	6·3	6·1	6·1	7·0	6·1	6·8
II. Takarékpénztárak — <i>Caisses d'épargne</i>	5·3	3·5	3·3	3·4	3·3	3·4	3·4	3·3
III. Biztosítótársaságok — <i>Sociétés d'assurance</i>	7·2	3·7	3·8	3·7	3·2	3·1	2·9	3·7
IV. Gözmalmok — <i>Minoteries</i>	18·5	29·9	15·1	11·6	9·8	14·1	10·9	9·8
V. Bányák és téglagyárak — <i>Mines et briqueteries</i>	23·6	23·6	24·3	25·7	25·6	26·2	23·1	28·0
VI. Könyvnyomdák — <i>Imprimeries</i>	12·5	8·9	8·5	8·1	7·7	7·0	8·3	8·3
VII. Vasművek és gépgyárak — <i>Forges et ateliers de construct. mécanique</i>	25·3	18·9	18·6	16·7	15·3	15·5	12·6	15·5
VIII. Közlekedési vállalatok — <i>Communications et transports</i>	3·3	5·1	5·5	5·3	5·8	5·8	5·3	7·6
IX. Cukorgyárak — <i>Sucreries</i>	71·6	43·0	45·9	45·0	42·2	42·3	35·8	42·4
X. Gáz- és villamossági vállalatok — <i>Gaz et électricité</i>	14·9	23·0	25·4	25·6	23·6	23·7	*)43·4	52·1
XI. Sörgyárak és szeszipari vállalatok — <i>Brasseries et distilleries</i>	17·4	37·2	35·6	35·4	34·2	37·4	36·3	38·3
XII. Szállodák és gyógyfürdők — <i>Hôtels et établissem. d'eaux minérales</i>	14·2	21·6	22·9	23·4	21·9	22·4	22·9	25·1
XIII. Textilipari vállalatok — <i>Entreprises textiles</i>	18·2	22·2	21·1	20·5	17·1	18·5	18·4	19·9
XIV. Vegyészeti vállalatok — <i>Entreprises chimiques</i>	32·2	13·8	13·4	13·9	13·9	15·2	13·2	16·4
XV. Különféle vállalatok — <i>Entreprises diverses</i>	20·3	18·5	18·9	18·2	17·2	18·1	17·8	19·5
Az összes részvények indexe — <i>Nombre-ind. des actions totales</i>	11·4	10·2	9·9	9·7	9·4	10·0	9·2	10·1

*) A hirtelen ugrást az Általános osztr.-m. légszeszgyár jegyzésének törlése okozta. — *Cette rapide hausse est due à la suppression de la cote des actions de l'Usine à gaz générale austro-hongroise.*

Fizetésképtelenségek.

Insolvabilités.

Résumé. En juin, tant pour le nombre des cas que pour les actifs et les passifs, les données **d'insolvabilité** concordaiént presque avec les résultats de mai. Par rapport au mois précédent, le nombre des nouvelles insolvabilités a augmenté de 1, le montant des actifs, de 1·5 milliards de couronnes et celui des passifs, également de 1·5 milliards. En ce qui concerne la répartition des insolvabilités suivant les principaux groupes de profession, il n'y a eu de changement notable que pour la participation de Budapest, laquelle s'est fort accrue tant quant au nombre des cas qu'aux actifs et passifs déclarés.

Il est à remarquer encore qu'au cours de juin dernier, on a ouvert 42 faillites — dont 10 à Budapest — ayant été l'objet de concordats judiciaires.

Június havában a bíróságoknál és az OHE-nél bejelentésre került fizetésképtelenségek adatai úgy az esetek számát, mint az aktívák és passzívák összegeit illetőleg csaknem pontosan egyeznek az előző havi eredményekkel. Az új fizetésképtelenségek száma (249) eggyel, a bejelentett aktívák (58·3 milliárd K), passzívák (114·8 milliárd K) összege 1·5—1·5 milliárd koronával növekedett az előző hónaphoz viszonyítva. Némileg emelke-

I. 1926 június havában előfordult új fizetéseképtelenségek.

I. Nouvelles insolvabilités en juin 1926.

Foglalkozási főcsoport <i>Groupe de profession</i>	Az OHE-nél, ill. PK-nál bejelentett						A bíróságnál nyitott				Az összes új egységek <i>Nouveaux con- cordats en- semble</i>		Összes új esetek <i>Nouvelles insolvabi- tés ensemble</i>
	magánegységek — <i>Concordats privés</i>			kényszeregyességek — <i>Concord. judic.</i>			kényszeregyességek <i>Conc. judic. ouverts devant les tribunaux</i>						
	déclarés à l'OHE.*), respectiv. à la PK.**)												
	száma — <i>nombre</i>	aktívái <i>actif</i>	passzívái <i>passif</i>	száma — <i>nombre</i>	aktívái <i>actif</i>	passzívái <i>passif</i>	száma — <i>nombre</i>	aktívái <i>actif</i>	passzívái <i>passif</i>	száma — <i>nombre</i>	aktívái <i>actif</i>	passzívái <i>passif</i>	
I. Ipar — <i>Industrie</i>	2	1320	3747	20	8824	13126	6	6	1034	2657	11178	19530	34
Budapest . . .	1	120	725	7	2991	5596	1	—	—	—	3111	6321	9
II. Kereskedelem — <i>Commerce</i>	56	18230	36117	110	25783	54568	29	14	3054	4454	47067	95139	209
Budapest . . .	19	12848	25161	38	15598	34113	9	—	—	—	28446	59274	66
III. Pénz, hitel, bizto- sítás — <i>Etablisse- ments de crédit et assurances</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Budapest . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
IV. Egyéb — <i>Autres</i>	—	—	—	—	—	—	2	3	108	221	108	221	5
Budapest . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
I-IV. Összesen — <i>Total</i>	58	19550	39864	130	34607	67694	38	23	4196	7332	58353	114890	249
Budapest . . .	20	12968	25886	45	18589	39709	12	—	—	—	31557	65595	77

*) Association générale pour la protection du crédit.

**) Centrale des établiss. de crédit.

II. Kimutatás az OHE-nél befejezett fizetéseképtelenségekről 1926 június havában.

Insolvabilités terminées à l'OHE.*) en juin 1926.

Foglalkozási főcsoport Groupe de profession	Egyességgel véget ért tiszta magán- egységek — Concordats privés clos par accord										Egyességgel véget ért kényszeregyes- ségek — Concordats judiciaires clos par accord										Egyesség nélkül vé- get ért és a bíróság- hoz továbbított kény- szeregyességek — Concordats judic. clos sans accord et remis aux tribunaux										Az összes befejezett egységek — En- semble des concor- dats clos					
	száma — nombre	aktívái actif	passzívái passif	költs. — frais	elfogadott há- nyadai — part acceptée					száma — nombre	aktívái actif	passzívái passif	költségei frais	elfogadott há- nyadai — part acceptée					száma - nombre	aktívái actif	passzívái passif	költségei frais	száma - nombre	aktívái actif	passzívái passif	költségei frais										
					millió koronában en millions de cour.									millió koronában en millions de cour.													millió kor. — en millions de cour.					millió kor. — en millions de cour.				
					40% alul — au- dessous de 40%	40% 41—60%	61—80%	81—100%	40% alul — au- dessous de 40%					40% 41—60%	61—80%	81—100%	40% alul — au- dessous de 40%	40% 41—60%									61—80%	81—100%	40% alul — au- dessous de 40%	40% 41—60%	61—80%	81—100%	40% alul — au- dessous de 40%	40% 41—60%	61—80%	81—100%
I. Ipar — Industrie	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1435	2387	—	—	2	1	—	—	6	4524	7239	—	9	5959	9626	—											
Budapest . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1435	2387	—	—	2	1	—	—	5	3032	5031	—	8	4467	7418	—											
II. Kereskedelem — Commerce . . .	30	11178	23461	—	—	6	22	—	47	13603	26539	—	—	24	20	2	1	60	9845	19162	—	137	34626	69162	—											
Budapest . . .	11	3529	7846	—	—	4	5	—	8	2534	5721	—	—	3	4	1	—	20	3391	7744	—	39	9454	21311	—											
I-II. Össz. — Total	30	11178	23461	—	—	6	22	—	50	15038	28926	—	—	26	21	2	1	66	14369	26401	—	146	40585	78788	—											
Budapest . . .	11	3529	7846	—	—	4	5	—	11	3969	8108	—	—	5	5	1	—	25	6423	12775	—	47	13921	28729	—											

*) Association générale pour la protection du crédit.

III. A bíróságoknál befejezett kényszeregyességek 1926 június havában.

III. Concordats judiciaires clos aux tribunaux en juin 1926.

Foglalkozási csoport Groupe de profession	Egyességgel véget ért esetek Ont été clos par accord										Megszüntetéssel véget ért esetek Ont été terminés par clôture				Más módon véget ért esetek Ont été clos autrement				Az összes befejezett kényszeregyességek Ensemble des conc. jud. clos					
	száma — nombre	aktívának actif	passzívának passif	kötségeinek frais	egyességi hányadai — part d'accord					száma — nombre	aktívának nak - actif	passzívának nak - passif	kötségeinek nak - frais	száma — nombre	aktívának nak - actif	passzívának nak - passif	köts.-frais	száma — nombre	aktívának actif	passzívának passif	kötségeinek frais			
					összege a végleges mérleg szerint mill. kor. — d'après le bilan définitif, en millions de cour.	40% on alul — au-dessous de 40%	40%	41—60%	61—80%													81—100%	összege a végleges mérleg szerint mill. kor. — d'après le bilan définitif, en millions de cour.	összege a végleges mérleg szerint mill. kor. — d'après le bilan définitif, en millions de cour.
I. Mezőgazdaság — Agriculture	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—			
Budapest.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
II. Ipar — Industrie . . .	17	9498	16615	664	—	8	1	1	4	12	7158	8748	293	1	913	1817	48	30	17569	27180	1005			
Budapest.	6	3336	6586	384	—	2	—	—	1	7	780	2919	128	1	913	1817	48	14	5029	11322	560			
III. Kereskedelem — Commerce	63	18641	32169	980	3	35	7	2	4	17	1543	3685	150	—	—	—	—	80	20184	35854	1130			
Budapest.	17	11165	17032	714	—	10	—	1	—	7	398	1057	108	—	—	—	—	24	11563	18089	822			
IV. Pénz, hitel és biztosítás — Etabliss. de crédit et assurances . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4658	8728	282	—	—	—	—	1	4658	8728	282			
Budapest.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4658	8728	282	—	—	—	—	1	4658	8728	282			
V. Egyéb — Autres . . .	1	543	1054	42	—	1	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	2	543	1054	46			
Budapest.	1	543	1054	42	—	1	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	2	543	1054	46			
I—V. Összesen — Total .	83	28682	49838	1686	3	44	8	3	8	33	13359	21161	729	1	913	1817	48	117	42954	72816	2463			
Budapest.	24	15043	24672	1141	—	13	—	1	1	16	5837	12704	521	1	913	1817	48	41	21793	39193	1710			

dett az OHE-nél bejelentett magánegyességek, erősebben a csődök száma, ezzel szemben úgy a bíróságnál, mint az OHE-nél rendezésre váró kényszeregyességek száma jelentékenyen visszaesett.

Ha az új fizetéseképtelenségeknek foglalkozási főcsoportok szerint való eloszlását vizsgáljuk, lényegesebb eltérést itt sem találunk az előző hónapozat viszonyítva; úgy az iparnál mutatkozó csökkenés, mint a kereskedelemnél és az „egyéb” főkategóriánál konstataható emelkedés a változás szempontjából jelentéktelennek mondható.

Szembevetőbb változás csupán Budapest részesedését illetőleg tapasztalható, mely az

esetek számánál az előző havi 25%-ról 33%-ra, az aktíváknál 48%-ról 54%-ra, a passzíváknál 53%-ról 58%-ra emelkedett.

Megjegyzendő még, hogy a tárgyalt hó folyamán 42 (Budapest 10) olyan csődnyitás történt, melyek előzőleg kényszeregyességi eljárás alatt voltak.

A befejezett fizetéseképtelenségi eseteket illetőleg az adatok érdemlegesebb változásokról nem számolnak be, csupán a csődeseteknél feltűnő, hogy azok, egy kivételével, vagyonihiány folytán fejeződtek be, ami a fizetéseképtelenségek e fajtájának súlyosságára mutat.

IV. A bíróságoknál megszüntetett csődök 1926 június havában.

IV. Faillites cessées aux tribunaux en juin 1926.

Foglalkozási főcsoport Groupes de profession	A felosztással — Cessées par répartition						Vagyonh. miatt Cessées faute d'actif				Egyéb módon Cessées autrement				A megszüntetett összes csődök Ensemble des faillites cessées							
	v é g e t é r t e s e t e k																					
	során való- dinak elis- mert Créances de		vagyonából kifizettetett De l'actif, il a été payé				során való- dinak elis- mert Créances de		költségei — frais		során való- dinak elis- mert Créances de		költségei — frais		során való- dinak elis- mert Créances de		költségei — frais					
	I. classe Ie classe	II. classe Ile classe					I. classe Ie classe	II. classe Ile classe			I. classe Ie classe	II. classe Ile classe			I. classe Ie classe	II. classe Ile classe						
	száma — nombre	oszt. köve- telések reconnues véridiques		költségekre. pour couvrir les frais		hitelhezőknek à des créan- ciers		száma — nombre	oszt. köve- telések reconnues véridiques		költségei — frais		száma — nombre	oszt. köve- telések reconnues véridiques		költségei — frais		száma — nombre	oszt. köve- telések reconnues véridiques		költségei — frais	
		millió koronákban en millions de couronnes							mill. kor.-ban en millions de c.						mill. kor.-ban en millions de c.							
I. Ipar — Industrie Budapest	—	—	—	—	—	—	5 2	—	—	57 57	1 1	52 52	29 29	— —	6 3	52 52	29 29	57 57				
II. Kereskedelem — Commerce Budapest	—	—	—	—	—	—	20 3	50 14	146 46	27 1	— —	— —	— —	— —	20 3	50 14	146 46	27 1				
I—II. Összesen — Total Budapest	—	—	—	—	—	—	25 5	50 14	146 46	84 58	1 1	52 52	29 29	— —	26 6	102 66	175 75	84 58				

A Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének gyorsutalványforgalma.

Mouvement des mandats „rapides“ de l'Union des Caisses d'Épargne et des Banques.

Résumé. Les renseignements du bureau des mandats „rapides“ entretenu par les 28 établissements appartenant au „TÉBE“ (Union des Caisses d'Épargne et des Banques), accusent l'expansion rapide de cette institution.

A TÉBE kötelékébe tartozó 28 intézet által fenntartott gyorsutalványforgalmi iroda adatai ez intézmény jelentőségének erős megnövekedését mutatják.

Az utalványok darabszáma ugyan csekély ingadozások után csak az év utolsó negyedében jelez határozott emelkedést, annál figyelemreméltóbb azonban az utalványozott összegek hatalmas megnövekedése s némi megszakítások dacára, kifejezetten emelkedő tendenciája.

Az egy utalványra eső érték átlagban 100 millió korona volt. A január havi átlagos összeg az év utolsó hónapjában megkétszereződött.

H ó M o i s	Üzleti nap Jours d'affaire	Forgalom Mouvement		Napi átlagos forgalom Mouvement moyen par jour		Egy gyorsutalvány átl. értéke m. k.-ban — Valeur moyen. d'un mandat rapide en millions de cour.
		millió korona millions de cour.	tétel postes	millió korona millions de cour.	tétel postes	
I.	25	367.401	4.996	14.696	199	74
II.	23	317.557	4.507	13.785	195	70
III.	25	411.921	4.946	16.476	197	89
IV.	24	453.106	4.815	18.876	200	94
V.	25	423.822	5.008	16.952	200	85
VI.	24	397.991	4.714	16.582	196	84
VII.	27	406.709	5.011	15.063	185	81
VIII.	24	571.791	5.153	23.824	214	111
IX.	25	530.119	4.952	21.204	198	107
X.	27	687.377	5.853	25.458	216	117
XI.	25	703.017	5.572	28.120	222	126
XII.	24	842.845	5.709	35.118	237	148
I—XII.	298	6,113.156	61.236	20.581	205	100

A frankvaluták ingadozása.

Fluctuation de cours du franc.

Résumé. Le tableau indique les derniers cours de Zurich du franc français et belge, de la lire, du zloty et du leu. Selon le cours du 19 juillet (11·20), le franc français a baissé de 42·7% par rapport à la cote moyenne de janvier dernier. La lire ne fléchit que lentement. Le zloty et le leu se sont sensiblement affermis en juillet.

A francia frank elértéktelenedése egyre veszedelmesebb jelleget ölt. Januárban a havi átlagjegyzés alig valamivel maradt Zürichben 20-on alul, innen számítva a július 19-i 11·20-as jegyzésig a francia frank nagy utat tett meg a lejtőn. Az elértéktelenedés aránya januárhoz képest 42·7%-ot tesz ki — a július 19-i 11·20 jegyzéstől számítva — de a júniusi 15·20-as átlagjegyzéshez viszonyítva is 26·3% a francia frank vesztesége, ami legjobban mutatja, hogy júliusban mily rohamossá lett az elértéktelenedés folyamata. Ezzel ismét a belga frank alá került a francia frank, miután júliusnak 17—19. napjain a belga frank jelentősen megszilárdult. A líra az előbbiekhöz viszonyítva aránylag jól tartotta magát július folyamán, július hó 20 után azonban 17 alá süllyedt. Jelentősen megszilárdult a júniusi átlagjegyzéshez képest a zloty és a lei. Július első napjaiban még úgy látszott, hogy a zloty folytatja lefelé irányuló pályafutását, 40·5-es jegyzése a legalacsonyabbak közé tartozik. Július 6-án azonban hirtelen 53-ra ugrott, a hó közepén pedig 55 fölé került. A lei már június-

Valutaárfolyamok a zürichi jegyzés szerint.

Fluctuation de quelques changes suivant le cours de Zurich.

Év, hó, nap Année, mois	á r f o l y a m — C o u r s				
	Francia frank 100 fr. f.	Belga frank 100 fr. b.	Líra (100 l.)	Zloty (100 z.)	Lei (100 l.)
a) Havi átlag — Moyenne mensuelle					
1926. I.	19·53	23·51	20·90	68·71	2·31
" II.	19·04	23·59	20·89	69·07	2·24
" III.	18·61	22·15	20·86	65·72	2·19
" IV.	17·11	19·04	20·82	55·80	2·09
" V.	16·29	16·12	19·80	45·01	1·93
" VI.	15·20	15·31	18·93	41·75	2·20
b) Napi jegyzés — Cote					
1926. VII. 1.	14·15	14·30	18·60	40·50	2·40
" " 2.	13·85	13·95	18·30	40·50	2·47 ¹ / ₂
" " 3.	13·95	13·60	18·02	42·50	2·50
" " 5.	13·92 ¹ / ₂	13·60	18·07 ¹ / ₂	—	2·50
" " 6.	13·72	13·—	17·72	53·—	2·45
" " 7.	13·85	13·20	17·70	50·55	2·42 ¹ / ₂
" " 8.	13·40	12·85	17·05	53·50	2·42 ¹ / ₂
" " 9.	13·36 ¹ / ₄	12·52 ¹ / ₂	17·85	54·50	2·45
" " 10.	13·35	12·18 ³ / ₄	17·75	55·—	2·34 ³ / ₄
" " 12.	13·20	11·65	17·55	54·50	2·35
" " 13.	13·05	11·25	17·45	56·—	2·30
" " 14.	13·40	12·35	17·97 ¹ / ₂	53·—	2·37 ¹ / ₂
" " 15.	13·—	12·09	17·35	55·—	2·35
" " 16.	12·30	11·65	17·35	56·—	2·39 ¹ / ₂
" " 17.	12·65	12·40	17·45	56·50	2·40
" " 19.	11·20	13·—	17·25	56·50	2·40
" " 20.	10·85	11·80	17·02	56·50	2·40
" " 21.	11·10	11·75	16·85	56·—	2·31 ¹ / ₄
" " 22.	11·85	12·—	16·85	57·50	2·35
" " 23.	11·72 ¹ / ₂	11·95	16·75	56 ³ / ₄	2·35

ban szilárd volt és eddig előfordult júliusi jegyzéseinek mindegyike jelentősen meghaladja a júniusi átlagot is. Július 3-án és 5-én 2·50-nel jegyezték; ily magas jegyzés a múlt év szeptembere óta nem fordult elő.

© KONZULI JELENTÉSEK ©

Bajorország.

Bavière.

A müncheni magyar kir. konzulátus 1925. évi gazdasági jelentése.

Németországban az infláció megszűnése után az az általános felfogás kerekedett felül, hogy a szilárd értékmérő bevezetésével megvan a normális viszonyokhoz való visszatérésnek alapja és így az újjáépítés tulajdonképeni éve az 1924. év lesz. A tények ezt a felfogást megcáfolták, mert az 1924. év inkább csak a próbálkozások éve volt. A gazdasági orientáció áttekinthetetlenségébe tulajdonképen csak az 1925. év hozott világosságot, amidőn a világháborút követő világgazdasági átszerveződés és az inflációokozta belső átváltozás összes következményei teljes egészükben kibontakoztak. Ennek az évnél három tipikus tanulsága volt. Először nyilvánvaló lett, hogy a három legfontosabb termelési faktor: a természet, tőke és munka már nem áll szerves összefüggésben a gazdaság struktúrájával és hogy a termelési processzus helytelen mederben folyik. Másodszor Németország elvesztette az összes államokban többé-kevésbé bekövetkezett indusztriálási törekvések és a világgazdaságban végbement érdekeltségelődések (főképen Amerikának előtérbe nyomulása) folytán a világpiacra egykor elfoglalt pozícióját. Harmadszor a belföldön a tőkeképződés a lakosságnak a minimumra lecsökkent vásárlóereje folytán csak lassan tud megindulni. Ezeknek a tüneteknek következményei: súlyos krízis, számtalan összeomlás, elhelyezési akadályok, tőkehiány, inszónia és a német ipari produkció teljes versenyképtelensége. A krízis különösképen a számban túltengő, technikailag hátramaradott és anorganikus összetételű vállalatokat (Stinnes-, Sichel-, Kahnkonzern) sodorta el.

Gazdaságpolitikai tekintetben ezzel szemben az elmúlt évben lényeges haladást mutatott Németország. 1925 január 10-én lehullottak azok a gazdaságpolitikai bilincsek, amelyeket a versaillesi békeszerződés a német népre rakott. A birodalmi kormány minden törekvése az volt, hogy gazdaságpolitikai akcióképességének elnyerése után Németországot újból a világgazdaságba beillesse. Ez különösen a külkereskedelmi mérleg alakulása következtében vált szükségessé; a mérleg passzivitása ugyanis körülbelül 3,7 milliárd márkát

tett ki. Az 1925. év utolsó hónapjai azonban e tekintetben már javulást mutattak fel, a passzivitás a behozatal csökkenése és a kivitel fokozása következtében fokozatosan kisebbedett.

A nyár folyamán megalkotta a birodalmi kormány nagy gazdasági törvényművét, amely a vám- és adótörvények újjáalakításának és a felértékelésnek normáit tartalmazza. A gazdasági törvényhozással kapcsolatban a birodalmi kormány megkezdte az árcsökkentő akcióját is, amely azonban praktikus eredményekre nem vezetett.

A gazdasági élet az elmúlt év tanulságaiból egy csomó hasznos következtetést vont le. A termelés racionalizálása, tipizálása és hatalmas fúziók (montantröszt, anilintröszt) ezeknek a tanulságoknak látható és a jövődéli fejlődést hirdető jelei.

Népesség.

Bajorország a népesség terén pótolta azokat a veszteségeket, amelyeket a világháború emberpusztítása okozott. Az 1925. év július hó 16-án megtartott népszámlálás szerint Bajorország lélekszáma 7,379.309 volt. Ez az 1910. évi népszámlálással szemben, amidőn ugyanazon a területen 6,882.237 lakos számláltatott, 7,2%-os szaporodást jelent. Bajorország négy legnagyobb városa összesen 1,340.589 lakost foglal magában: München lélekszáma 1925-ben 680.704 (1910-ben 607.592), Nürnbergé 392.494 (1910-ben 343.142), Augsburgé 165.522 (1910-ben 147.530), Ludwigshafen a. Rh. városé pedig 101.869 (83.301) volt.

A háztartások száma az 1910. évben számlált 1,441.090-nel szemben 1925-ben 1,583.100 volt. Ezek szerint 1925-ben 4,7 (1910-ben 4,8) lakos esett egy háztartásra.

Östermelés.

Mezőgazdaság. A szemeszterményekkel bevetett terület 1924-ben és 1925-ben a következőképpen oszlott meg:

A szemeszterménnyel bevetett terület 1925-ben 11.790 hektárral szaporodott meg. A művelési felület megnagyobbodása jórészt arra vezethető vissza, hogy az 1924. évben árvíz-

A termény megnevezése	Bevetett terület hektárban	
	1924	1925
Őszi búza	231.889	243.240
Tavaszi búza	25.819	20.087
Tönköly	17.378	15.931
Őszi rozs	360.587	388.226
Tavaszi rozs	26.149	20.573
Őszi árpa	5.591	6.374
Tavaszi árpa	331.682	327.641
Zab	441.857	430.670
Összesen	1,440.952	1,452.742

zel sujtott terület az elmúlt évben újból művelés alá volt vehető.

A hüvelyesekkel, fontosabb kapás- s takarmánynövényekkel bevetett területről az alanti összeállítás nyújt áttekintést:

A termény megnevezése	Bevetett terület hektároiban	
	1924	1925
Hüvelyesek	34.534	31.368
Burgonya	370.703	376.115
Cukorrépa	8.614	6.580
Marharépa	159.185	155.325
Kalarábé, marokrépa	12.802	15.607
Lóhere	322.382	333.637
Lucerna	57.811	58.252
Széna	1,353.996	1,457.631

A fontosabb termények 1924. és 1925. évi terméseredményeit az alábbi táblázat mutatja be:

A termény megnevezése	A termés mennyiség 1000 métermázsában		Átlaghozadék hektáronként	
	1924	1925	1924	1925
Őszi búza	2703.7	3918.3	11.7	16.1
Nyári búza	296.5	254.7	11.5	11.7
Tönköly	187.9	221.7	10.8	13.9
Őszi rozs	3545.1	5768.7	9.8	14.9
Nyári rozs	230.1	203.0	8.8	9.9
Őszi árpa	67.3	109.4	12.0	17.2
Nyári árpa	4020.4	4919.2	12.1	15.0
Zab	4845.4	4633.0	11.0	10.8
Burgonya	36289.4	48912.4	97.9	130.0
Cukorrépa	2189.4	1715.7	253.8	260.8
Marharépa	37235.3	39187.2	233.9	252.3
Marokrépa	1786.9	2641.2	139.9	169.2
Lóhere	15140.7	16263.0	47.0	48.7
Lucerna	3186.3	3422.3	55.1	58.8
Széna	64307.1	64381.7	46.5	46.5

A terméseredmények után ítélve a bajor mezőgazdaságnak az elmúlt évben jó éve volt. A szemesztermények összhozadéka majdnem 4 millió métermázsával több, mint 1924-ben.

Még kedvezőbb eredményt mutat a kapás-növények terméseredménye, amely 15 millió métermázsával haladta túl az előző évi összhozadékot.

Szőllőtermelés. Kedvezőtlenebbül alakult 1925-ben a szőlészeti helyzete. A nagyon esős nyár folytán a szüret mennyiség és minőség tekintetében egyaránt nagyon gyenge volt:

A szőlőfaj megnevezése	A művelés alatt álló terület nagysága hektároiban		A musttermés mennyisége hektóliterben	
	1924	1925	1924	1925
Fehér bor	17.511	17.380	436.781	292.544
Vörös bor	2.649	2.507	97.987	59.824
Összesen	20.160	19.887	534.768	352.368

Komlótermelés. 1925-ben 426 (1924-ben 390) község foglalkozott komlótermeléssel. A komló 1925. évi állása az utolsó hetekig kedvező aratási kilátással kecsegtetett. A szedés előtt közvetlenül fellépett állati és növényi kártevők nagy pusztítást vittek véghez, úgyhogy a hozadék végeredménye a megnövekedett művelési felület ellenére jóval az 1924. évi eredmények alatt maradt.

Év	Bevetett terület ha-ban	Termelt mennyiség mm-ban	Ha-kin-ki átlaghozadék	Minőség
1923	10.035	26.253	2.6	II. 9
1924	10.170	47.374	4.7	II. 5
1925	10.702	38.789	3.6	II. 8

Általában a mezőgazdaság helyzete szempontjából az 1925-ös év súlyos s krízisteli év volt. A krízisnek mélyebb okai vannak: egyrészt erős tökevesztés és tökehiány, másrészt a világgabonapiac túlprodukcója. A bajor mezőgazdaság ennél fogva az elmúlt évben inkább lukratív, mint rentábilis vállalkozás volt, ami az üzemvezetés belterjességét erősen és érezhető módon befolyásolta.

A bajor mezőgazdaság válsága a termelők fokozottabb akcióját váltotta ki, akik „Die Not der Landwirtschaft” jelige alatt számos követeléssel álltak elő. Így követelték a fogyasztó és feldolgozó köröknek a belföldi termékek használatára való kényszerítését, a tervezett birodalmi központ felállítását útján az áraknak a világpiaci árnívóra való emelését, végül szigorú védvámok bevezetését.

Súlyosan nehezedenek a mezőgazdaságra a teljesítőképességet túlhaladó adók s a Dawes-egyezményben megállapított szanálási megterhelések. E kötelezettségek a mezőgazdaságnak szinte katasztrofális eladósodását vonták maguk után.

A bajor mezőgazdaságnak eladósodása 1925-ben a következő volt:

	Megterhelések	Törlesztések
	birodalmi márkában	
I. évnegyed . . .	198,008.640	16,380.594
II. " . . .	220,522.087	23,791.581
III. " . . .	190,734.951	22,697.017

Ha hozzávesszük, hogy a megterhelések összege a IV. évnegyedben is kb. 200 milliót tett ki, viszont a törlesztések végösszege nem haladta túl az előbbi évnegyedek átlagát, megállapíthatjuk, hogy a bajor mezőgazdaság passzív oldala egymagában az elmúlt évben majdnem 800 millió márkával növekedett.

Erdészeti. Bajorország erdőállománya a legutolsó statisztikai megállapítások óta csak lényegtelenül változott. Az 1924. és 1925. években kitermelt fa mennyisége a következő volt:

Minőség	Mennyiség köbméterekben	
	1924	1925
Épület- és haszonfa .	1,781.000	2,310 000
Tüzelőfa	1,650.000	1,312.000
Összesen .	3,431.000	3,622.000

A fagazdálkodás helyzete az év első hónapjaiban kedvező volt. Később azonban apró hullámzások keretében visszafejlődött, végül pedig általános depresszió állott be. A depressziót nemcsak a konjunktúra megszűnése, hanem elsősorban a külföldi fának beözönlése okozta.

Állattenyésztés. A mezőgazdaság súlyos válsága, az általános pénzsűke kifejezésre jut a bajor állatállomány adataiban is. A pénzszerzés céljából eszközölt folytonos eladások az egész vonalon csökkentették az állatállományt; ez a veszteség az elmúlt évekhez viszonyítva igen jelentősnek minősíthető. Az állatállomány adatai a következők:

Időpont	Szarvas-marhák	Sertések	Juhok	Kecskek
	d a r a b s z á m a			
1923 okt. 10.	3,574.103	1,987.141	725.649	505.265
1924 dec. 1.	3,563.279	1,810.685	625.781	499.134
1925 dec. 1.	3,521.258	1,728.542	487.937	449.906

Ipar.

A gazdasági és politikai megnyugvás, amely a londoni paktum elfogadásával 1924 őszén beállott, az a remény, hogy a beözönlő amerikai hitel újra élesztőleg fog a gazdaságra hatni, a bőkezűen osztogatott járadékbanki hitelek, végül az az általános szubjektív vélemény, hogy a gazdasági processzus hamarosan normális mederbe terelődik, ezek voltak azok a momentumok, amelyek a gazdasági életnek

az év elején lendületet adtak. Áprilistól kezdve azonban mindinkább nyilvánvaló lett, hogy minden újjáépítési és termelési készség meddőnek fog bizonyulni, mivel a két legfontosabb kellék, a lakosság vásárlóereje s a német ipari gyártmányok világpiaci elhelyezhetősége nincsen meg, vagy legalább is nem áll reális arányban a produkció nagyságával. A viszonyok kényszerhatása alatt megindult a nagy átalakítási folyamat, melynek lényege abból állt, hogy a gazdasági vállalkozások az üzemek egyesítésére s a produkció racionalizálására kényszerültek. Egyes nagy koncernek összeomlása azt bizonyította, hogy a vertikális koncernképzés, tehát a vállalkozásoknak az őstermeltől a konzumció szabályozásáig való összefogása nem a szanálás remélt módozata. Újabban a vállalatoknak horizontális koncernekbe való összefoglalásával próbálkoznak (felsőszilésiai vasipar, festékipar stb.); ez a kísérlet eddig jónak bizonyult. Hasonló tendenciát követtek az egyes államok is gazdasági vállalkozásaikban. A produkció racionalizálása tekintetében mindenütt az a törekvés nyilvánult meg, hogy a meglévő termelési faktorok teljes kiaknázásával, s célszerű vezetéssel behozzák azt az előnyt, amit a külföld e téren eddig elért.

Alábbi számok megkapóan számolnak be arról a megrázkódtatásról, amelyen az agrár Bajorország kevésbé erős ipari termelése és üzleti vállalkozásai az elmúlt évben keresztülmentek.

Időpont	Csődök	Üzlet- felügye- letek	Teljes	Rész- leges
			üzembeszün- tések	
	s z á m a			
Január	77	22	18	8
Február	63	22	9	12
Március	75	21	11	11
Április	57	25	12	11
Május	62	37	6	13
Június	73	22	10	18
Július	68	32	13	12
Augusztus	54	42	9	27
Szeptember	64	24	15	31
Október	93	48	24	48
November	112	68	24	105
December	143	118	129	175
Összesen .	941	481	280	471

Az egyes termelési ágazatokat tekintve, a helyzetkép a következő:

A *vasipar* helyzete az egész éven keresztül rossz volt. Egyik üzem a másik után zárta be kapuit. Erősen szenvedett ez az iparág a francia verseny befolyása alatt is. Megbízások s megrendelések alig

futottak be, a javítási üzlet is nagyon visszafejlődött a külföldi konkurrencia hatása alatt.

A *gépiparban* az inflációs látszatvirágzás után teljes összeomlás következett be. A kezdettől fogva hátrányos s előnytelen helyzetben dolgozó bajor gép-
ipar nagyon érezte a világpiaci helyzet eltolódását s a német gyártmányok versenyképtelenségét. A jórészt külföldi megrendelésekből élő gép-
ipar az elmúlt évben alig jutott megrendeléshez.

Az *automobilipar* helyzete nagyon megrosszabodott. A külföldi konkurrencia egyre nő, a finanszírozási probléma nem nyert megoldást, a normalizálás s tipizálás pedig — legalább Forddal szemben — kezdő stádiumban van.

A *textiliparban*, ahol a készítmények árai nagyon magasan a békeévek felett állanak, kedvezőtlen hatással volt a lakosság zömének gyenge vásárlóereje.

A *bőriparban* hasonló volt a helyzet. Az inflációban tömegesen felburjánzott új bőripari vállalkozásokat a stabilizáció előrehaladása mind elsöpörte s magával sodort régi alapításokat is. A megmaradt üzemek többízben nyersanyagbeszerzési nehézségekkel küzdöttek, úgyhogy utóbb már Magyarország is 10,000 borjúbőr leszállítására kapott ajánlatot.

A *fűrészmalomipar*, amely Bajorországnak legjelentősebb és legrégebbi iparága, érzékenyen szenvedett a magas faárak, drága fuvarköltségek s súlyos adóterhek alatt, úgyhogy a bajor belföldi fatermelés dimenzióján túlnőtt fűrészmalomipar csak részben tudta üzemi kapacitását kihasználni. Erősen érezhetővé vált amellet a szomszédos államok konkurrenciája is.

A *porcellánipar* a szanálás óta a legnagyobb áldozatokat kénytelen hozni. A súlyos adóterhek mellett az üzletmenet az egész éven keresztül rossz volt, ami a porcellánipar válságát csak kimélyítette.

A *nürnbergi ipar* helyzetét épp oly akut krízis jellemezte, mint mindazoknak az iparágaknak a helyzetét, amelyek kizárólag csak exportra dolgoznak.

Az *élelmiszeripar* helyzete kedvezőbb volt. A mezőgazdasági termékek árainak viszonylagos alacsonyága jótékonyan befolyásolta az üzletmenetet, ezenkívül a belföldi elhelyezés is az egész éven keresztül megfelelő volt.

A *söripar* számára az elmúlt év valósággal konjunktúrát jelentett. Ez az egyetlen iparág, melynek helyzete mindvégig kielégítő volt. A sörkonsum a békebeli sörminőségek újbóli előállítása óta rohamosan megnövekedett. A sörgyáraknak állandó és kielégítő foglalkoztatása az egyes üzemek terjeszkedését is lehetővé tette.

A gyorsan növekvő bajor sörtermelés a táblázat szerint alakult.

A *könyvnyomdászat és a grafikai ipar* helyzete különösen az utolsó hónapokban igen rosszra fordult s a jövőre nézve igen kedvezőtlen kilátást nyújtott. Főleg a papírgyártóiparban nyomasztó a helyzet.

Termelési időszak	Termelt mennyiség ezer hektoliterekben		
	1923/24	1924/25	1925/26
Ápr. 1—jún. 30 .	2.806	2.979	3.448
Júl. 1—szept. 30 .	1.560	2.267	3.824
Okt. 1—dec. 31 .	1.561	2.661	—
Jan. 1—márc. 31	2.022	2.624	—
Összesen .	7.949	10.531	—

Jobb üzletmenetük volt ezzel szemben az újságpapírt előállító gyáraknak. A papírfeldolgozó üzemágak szintén a megrendelések kimaradása miatt panaszkodtak. A nyomdai ipar kedvező konjunktúrának örvendett.

Kereskedelem és közlekedés.

A gazdasági élet krízisszerű válsága rányomta tipikus bélyegét a kereskedelemre is. A beköszöntött bizonytalanság, a külföldi hitel beözönlése ellenére még mindig érezhető tőkeínség, a lakosság vásárlóerejének kimerülése mindvégig nyomasztólag hatottak a belföldi kereskedelem kialakulására. Az üzleti forgalom nagyon összezsugorodott; a tömegcsábítás s reklámdobozódás nagy szerepet játszott, látható eredmények nélkül. Fellendülésnek indult a részletre való fizetési üzlet, amelyet a lakosság fokozottabb mértékben kezd igénybe venni; az elmúlt évben ez volt az egyedüli módozat arra, hogy a raktári készletek némiképp kiüríttessenek.

A külfölddel való árucseré jórészt a kereskedelmi szerződések megkötése jegyében folyt le. Azok a nehézségek, amelyek az egyes idevágó tárgyalásoknál felmerültek, világosan megmutatták, hogy a külföldi államok csak messzemenő engedmények árán engedik piacaikra a német árut.

Magyarország és Bajorország között az árucseré az elmúlt évben elég élénk volt; különösen a mezőgazdasági termékek és szezoncikkék örvendtek nagy keresletnek Bajorországban. Új mozzanat a magyar-bajor árucserében, hogy a múlt évben az osztrák közvetítés jórészt kiesett, a magyar exportköröknek sikerült a bajor piacokhoz a közvetlen utat megtalálniok. A jelekből ítélve Magyarország külkereskedelmi forgalma Bajorországgal erősen aktív. Pontos statisztikai megállapítások erre vonatkozólag nincsenek, de megközelítőleg hű képet kapunk, ha a magyar-bajor vasúti forgalmat vesszük tekintetbe. Ezek alapján a magyar-bajor árucseré 1925-ben a következő volt:

Behozatal (Magyarországból Bajorországba) 54.347 tonna; kivitel 9.073 tonna. A Magyarországból érkező behozatal főtételei: gabona, tengeri (10.858 t.), gyümölcs (8.089 t.), fa (7.724 t.), zöldség (6.213 t.), élő állat (5.100 t.) stb.; a Magyarországra irányuló kivitel főáru

pedig: zsír, olaj, savak és lúg (1.636), vegyszerek, nátrium (1.602), gépek, gépalkatrészek (770 t.) stb.

Közlekedés. A bajor belhajózás 1924. és 1925. évi főadatai a következők:

Év	Érkezési		Indulási	
	forgalom tonnákban			
	hegynek	völgynek	hegynek	völgynek
1924	921.130·0	24.877·5	6.480·5	370.004·5
1925	1,012.477·0	20.209·5	16.276·0	332.766·0

A bajor belhajózás növekvő tendenciáról tanusodik, aminek oka jobbra a birodalmi vasút kedvezőtlen tarifapolitikája.

Légiforgalom. Bajorország, mint a birodalom legfontosabb légforgalmi központja, kezdettől fogva a légforgalmi hálózat intenzív kiépítésén dolgozott. Az ország a Trans-Europa-Union-aero-vállalat létesítésével közvetlenül bekapcsolódott a világforgalomba s kapcsolatba került Magyarországgal is. Az elmúlt évben különösen sokat tettek az eddigi kapcsolatok kiépítésére újabb vállalkozások alapításával és újabb vonalak létesítésével.

A bajor légiforgalom összteljesítménye 1925-ben a következő volt:

A repülések száma	7.411
Megtett röpkilométerek száma	1,353.333
Szállított utasok száma	21.397
Szállított fuvar kg-ban	132.457

Pénzügy.

Takarékbetétek. A pénzérték állandósulásával kapcsolatban lassan emelkednek a takarékbetétek is.

Ezt örvendetes jelenségnek kell minősíteni, mivel a betétek összege arról tanusodik, hogy a lakosságnál a megszűkült kereseti lehetőségek ellenére is megindult a tőkeképződés, amely a mai tőkeínségben megtalálja lassankint a gazdasági funkcióját. A takarékbetétek alakulása a következő:

Időpont	Porosz-ország	Bajor-ország	Württemberg
	millió márkában		
1925 január vége	482·3	42·8	29·5
1925 szept. vége	948·0	94·6	58·8

Külföldi hitelek. A nyomasztó tőkeínség hatása alatt nemcsak a magángazdaságban, hanem az államnál és a törvényhatóságoknál is az az iparkodás nyilvánult meg, hogy tőkeszükségletüket külföldön szerezzék be. Az elmúlt évben Bajorország több külföldi kölcsön-

tárgyalást bonyolított le sikeresen. Hitelnyújtóként egyedül Amerika szerepelt, amely a bajor államnak egy 15 millió dolláros, München városának pedig egy 10 millió dolláros kölcsönt nyújtott. Kisebb kölcsönöket kaptak egyéb városok is. Az erre vonatkozó tárgyalások az év végével még nem zárultak le.

Tőzsde. A tőzsdén 1925-ben az árfolyamok állandóan süllyedtek, amiben nemcsak a gazdasági helyzet, hanem a papírmárka-tőkének aranyra való átállításának elégtelensége folytán előállott részvényinfláció és sok vállalkozásnak óvatos osztalékpolitikája is kifejezésre került.

Költségvetés. Az aranymárka bevezetésével a bajor kormány az 1924. évi budgetjét utólag szintén arany-alapra és egyuttal egyensúlyba hozta olyannyira, hogy a mérlegben egyenleg nem mutatkozott. Előrelátható volt azonban, hogy ezt a mesterkélt költségvetési előirányzatot betartani nem lehet és a mérleg passzivitással fog zárulni. Az 1925. évi költségvetés részleteinek összesítése a következő:

Bevételek	632 millió márka
Kiadások	664 „ „
Deficit	32 millió márka.

Munkapiac.

A bajor munkapiac 1925. évi fejlődése látszólag kedvezőbb, mint 1924-ben, annak ellenére, hogy az elmúlt évben az összeomlások száma nagyobb volt, az egész termelés pedig sokkal nagyobb válsággal küzdött mint a szanálás kezdetén. A kedvezőbb fejlődési irány mind a nyitott munkahelyek, mind a segélyezett munkanélküliek végösszegének abszolút számában megnyilvánult:

Időpont	100 munkahelyre esett			
	férfi		női	
	munkakereső			
	1924	1925	1924	1925
Január	1269	538	281	203
Február	1040	408	240	196
Március	529	328	175	182
Április	361	249	141	161
Május	331	217	138	147
Június	368	202	173	145
Július	453	194	204	140
Augusztus	465	210	226	144
Szeptember	410	244	250	161
Október	357	314	230	213
November	467	638	273	319
December	602	1122	274	481

A helyzet szembeötlő rosszabbodása az év két utolsó hónapjában állott be.

A munkanélküliek s munkanélküli segélyt élvezők számáról az alanti tabella ad felvilágosítást:

Időpont	Az összes		A segélyezett	
	munkanélküliek száma			
	1924	1925	1924	1925
Január	185.207	95.026	184.004	72.204
Február	159.583	92.376	143.396	72.633
Március	126.615	84.194	94.546	61.415
Április	76.321	67.644	49.545	45.548
Május	57.325	51.969	42.235	28.010
Június	59.754	44.652	34.387	20.458
Július	62.667	42.812	36.922	17.034
Augusztus . . .	84.782	41.240	52.458	16.827
Szeptember . . .	82.230	44.869	53.740	19.002
Október	75.987	53.116	50.252	23.803
November	76.208	77.061	42.817	42.064
December	80.009	139.116	47.398	102.122

A bajor munkapiacnak 1925. évi relatív kedvező fejlődése két okra vezethető vissza. Egyrészt az

állam az eddigi unproduktív munkanélküli segélyezését produktívra alkotta oly formán, hogy szükségmunkákat rendelt el, amelyekben a munkanélküliek nagy tömegét foglalkoztatta, másrészt pedig a háború alatt és után tömegesen a városba tódult s az ipari termelésben elhelyezkedett mezőgazdasági munkások a munkaalkalmak megrosszabbodása folytán fokozatosan visszavándoroltak a vidékre és a mezőgazdaságban helyezkedtek el. Figyelembevéve e két mozzanatot, a relatíve kedvezőnek mondható helyzet a valóságban katasztrofálissá válik.

Egyrészt a drága termelés, másrészt a megélhetési költségek magas volta a *bérlőpolitikát* is a gazdasági élet legégetőbb problémájává tette. Az általános irányzat e téren a bérek fokozatos emelkedésében és a megélhetési költségekhez való simulásában nyilvánult: a háztartási költségek indexszáma 1925 februártól decemberig 135·6-ról 141·2-re emelkedett, a tanult munkás heti bére 39·32 márkáról 46·16-ra, a tanulatlané 29·24-ről 33·88 márkára nőtt. A munkások munkateljesítménye általában elérte a békenívót.

Svájc.

Suisse.

A berni magyar királyi követség gazdasági jelentése az 1925. évről.

A Dawes-terv végrehajtása, a londoni egyezmény és a locarnói konferencia eredménye hozzájárultak az általános politikai feszültség enyhítéséhez, aminek hatása a svájci gazdasági életben is érezhető volt. Az európai gazdasági élet konszolidálásában mutatkozott nehézségek azonban az 1925. év folyamán nem voltak teljesen kiküszöbölhetők és a stagnáció, amely a legtöbb ország gazdaságában 1925 elején jelentkezett, az év folyamán részben intenzívebbé vált. Miután Németország szükségletében az inflációval kapcsolatosan 1923-ig beállott hiányok 1924 folyamán fedeztetek, a német tökehiány és Németország vásárlóerejének tetemes csökkenése csak 1925 folyamán éreztette hatását. Anglia kedvezőtlen gazdasági helyzete a kormányt arra késztette, hogy a behozatal ellen védintézkedéseket tegyen, míg a francia frank esése — bár látszólag erősítette Franciaország konjunktúráját — félreismerhetetlen akadályt képezett az európai gazdaság számára. Egyes országok erősebb indusztriálizálódása és az európai gazdasági terület megosztottsága következtében, valamint a behozatali korlátozások fokozatos leépítése után ugyan élénkebb kereskedelem-politikai tevékenység köszöntött be, egyúttal azonban nagyobb nehézségek is előállottak, úgyhogy a *svájci* gazdaság sem tudott 1925 folyamán föllendülni.

A svájci gazdasági életet az elmúlt évben a gabonaegyedárúság, az új „Generalzollltarif” kérdése és a behozatali korlátozások megszüntetése, illetve a kereskedelmi szerződések tárgyalásai foglalkoztatták.

A svájci ipari üzemeknek 1925-ben háromnegyede volt kielégítően foglalkoztatva. Egyes üzemágak azonban még ma is érzik az 1921-ben kezdődött piaci válságot, másokat viszont a külföld védvamos intézkedései károsítanak.

Svájc általános gazdasági helyzetére jellemző, hogy a csőd-statisztika szerint csupán októberig 472 csődeset volt az előző egész évi 474-gyel szemben.

A nagykereskedelmi és az életfenntartási index esett, előbbi 157-re (1924-ben 170), az utóbbi pedig 167-re (1924 októberben 172).

Östermelés.

A lefolyt év a *mezőgazdaság* szempontjából kielégítőnek, sőt jónak mondható. Bár egyes vidékek a kedvezőtlen időjárás és a rovarkárak miatt sokat szenvedtek, általában azonban a mezőgazdaság főágaiban a helyzet kedvező volt.

A széna úgy mennyiségileg, mint minőségileg kitűnő volt s csak a magasabb fekvésű vidékeken okozott az időjárás nagyobb károkat. A sarjütermés is jó volt; az őszi legelő novemberig szolgáltatott friss takarmányt, úgy-

hogy a száraztakarmányból tetemes mennyiség volt megtakarítható.

A téli vetés jó mag- és szalmaeredményt adott, a nyári ellenben a nedves időjárás következtében nagyon felburjánzott gaz miatt károkat szenvedett. Az aratást és a magvak minőségét az időjárás károsan befolyásolta. Az 1925. évi aratás általános eredménye azonban kvalitatíve és kvantitatíve sokkal jobb az 1924. évinél.

A bevetett terület adatai 1923 – 1925-ben a következők (hektárakban):

	1923	1924	1925
Búza, rozs és vegyes	84.100	83.950	81.700
Árpa, zab, kukorica	28.550	28.250	27.520

A terméseredmények métermázsákban a következők voltak:

	1923	1924	1925
Búza, rozs és vegyes	1,902.200	1,649.000	1,816.000
Árpa, zab, kukorica	610.000	549.000	552.000

A burgonyatermés 44.600 hektár bevetett területen 7,412.000 métermázsát tett ki, azaz kerek két millió métermázsával többet az előző évinél.

A gyümölcsprodukció általában gyöngye volt. A gyöngye eredmény a kedvezőtlen időjárásra és rovarkárokatra vezetendő vissza.

A szüret keleti Svájcban jó és nagyon jó, francia Svájcban pedig (Wallis kivételével) gyöngye és rossz közt váltakozott.

Az állattenyésztés nyugodt évre tekint vissza. A tenyészállat-export sok nehézséggel küzd s csak lassan élénkül, ellenben a belföldi üzlet kielégítő. Az árak tavaszig lemorzsolódtak, később emelkedtek s csak ősszel és télen vesztek szilárdságukból, a fluktuáció azonban nem volt nagy. Kivételt csupán a sertésenyésztés és hizlalás képez, mely a túltermelés következményeivel küzd.

A tejtermelés újra emelkedett és pedig a tetemes friss takarmány következtében, főleg nyáron és ősszel.

A sajttermelés is emelkedett s a sajtkivitel — az átmenetileg kedvezőtlenebb konjunktúra dacára — általában kielégítő.

Ipar.

Az egyes iparágak helyzete alábbiakban foglalható össze:

Selyemszövőipar. E svájci iparágat 1925-ben nagy veszteség érte, miután fővevője, Anglia a selyemkelmebehozatalt 15—20%-os vámmal terhelte meg, melynek hatása úgyszólván egy védvámval azonos. Igaz, hogy ez a vám csak július 1-én lépett életbe és az angliai kivitel az év első kilenc hónapjában 74 millió frankról 99 millió frankra emelkedett, ez

azonban csupán arra vezethető vissza, hogy az angol érdekeltség már az új vám életbeléptetése előtt igyekezett annyi selyemárút behozni, amennyi csak lehetséges volt. Július 1-től a svájci selyemkivitel tetemesen csökkent. A magas angol vám következtében Svájcban néhány kisebb szövőde likvidált, a többi pedig nagyjából csökkentette a szövőszékeinek számát; a redukció a termelő erő 6%-ának felel meg.

A selyemszalagipar mozgalmas évre tekint vissza. Az aránylag kielégítő január, február és március hónapok után érkezett az új angol vám híre, ami nagyobb mennyiségű rendeltetést idézett elő, úgyhogy az üzemek egy időben túlórával dolgoztak, július 1-től kezdve azonban az üzlet lanyha volt.

Pamutipar. A finom fonal az év elején még keresletnek örvendett, azonban a szinte prohibitív márciusi árak s az új divat következtében nagyobb számú szövőde üzemét csökkentette.

Hímzőipar. A lefolyt év első kilenc havi exportstatisztikája szerint a hímzőipar az előző évinél kedvezőtlenebbül alakult. A foglalkoztatottság a kereslet megcsappanásával párhuzamosan csökkent. A munkanélküliség ez iparágban mégsem oly nagy, mint a helyzet után várható volna, ez azonban arra vezethető vissza, hogy a hímzőgép-park tetemesen csökkent és a munkaerő is a kivándorlás következtében arányosan megcsappant.

Gyapjúipar. A nyersanyag árának esését az év elején a gyapjuszövet árának megcsappanása követte; ennek ellenére kellő kereslet hiányában helyenként üzemkorlátozások történtek. Az évvégi árajavulásból a svájci ipar csak részben húzhatott hasznot, mert a belföldi piacot a külföldi konkurrencia árasztotta el termékeivel. A svájci katonaság posztószükséglete a sok versenyző által leszorított árak következtében nem lendített a termelőkön. Az exportüzlet a keleti államokban uralkodó bizonytalan helyzetet, sinylette meg.

A nyersanyag magas ára a *cserzőipar* helyzetét is kedvezőtlenül befolyásolta. Néhány nagyobb, jól bevezetett különlegességet termelő vállalat kivételével valamennyi svájci cég kereslethiányról panaszkodik.

A *cipőipar* is kedvezőtlen viszonyok közt dolgozott. A valuta esése miatt a francia piac elvesztette jelentőségét, más országokban pedig részint protekcionális intézkedések, részben a konkurrencia miatt nehezen lehetett árút kivinni. A külföldi, különösen a francia verseny a svájci piacon is erősen érezhetővé vált.

Papírpar. A papírárak az év eleje óta elég stabilok maradtak, előzőleg azonban tetemesen estek; ez a körülmény ugyan a gyárak hozamát kedvezőtlenül befolyásolta, azonban a fogyasztást elősegítette. Fontos körülmény, hogy a külföldi termelési költségei látszólag mindinkább közelednek a svájciakhoz, úgyhogy sem a svájci kereskedelem,

sem a fogyasztó a külföldi termékek használatából nem húz előnyt. A kedvezőtlen francia és olasz valutáris viszonyok mellett a papírkivitel — ami a svájci papíripar túlprodukciójára való tekintettel, igen hasznos volna — jelenleg lehetetlen.

Gyógyszer- és vegyészeti ipar. Az európai politikai feszültségben beállott enyhülés ugyan enyhítette azokat a nehézségeket, melyekkel a svájci gyógyszeripar találkozott, de a magas vámok és fizetési bizonytalanság több helyt megnehezítette a svájci exportot. Különösen oly termékek elhelyezése nehéz, amelyek nem élveznek szabadalmi védelmet.

Az anilin festékgyárak vám- és konkurrenciális nehézségekkel találkoznak, ehhez hozzájárul az is, hogy vevőik és a textil-gyárak helyzete nem mindennél teljesen stabil.

Dohányipar. A dohányiparban 1925 folyamán alig mutatkoztak fluktuációk. Miután az előző évben tetemes tartalékok szereztettek be, az 1924 januárjában életbelépett vámemelés hatása csakis 1925-ben mutatkozott. A kelendőség lanyha volt, az üzlet a belföldre szorítkozott. A nyersárú ára szilárd maradt s a bérviszonyokban nem állott be változás. A szivarka árában mutatkozó különbségek megszüntetése céljából az év második felében a gyárak és a kereskedők akciót indítottak, melynek sikerétől a viszonyok javulását várják.

Csokoládéipar. A svájci csokoládégyárak majd az egész év folyamán jól voltak foglalkoztatva, e téren csak az év vége felé mutatkozott ellanyhulás. A kiviteli súly szerint 13—14%-kal, érték szerint pedig 33·4 millióról 35 millió frankra emelkedett. Az exportált csokoládé 70%-a Angliába került. Az északi államok, a Földközi-tenger partvidéke, valamint az afrikai és ázsiai gyarmatok a kivitel szempontjából a jövőre nézve jó esélyekkel kecsegtetnek. Az európai országok azonban részben valutáris- és vámviszonyok miatt, részben az ott alapított svájci fiókok következtében mint fogyasztók alig jönnek tekintetbe a svájci ipar számára. 1925-ben a svájci csokoládéipar belföldi forgalma 50 millió frankra, kivitele pedig kerek 35 millió frankra becsülhető.

Tejipar. A friss tejtermelés az év elején az 1924. év megfelelő időszakához képest csökkent, majd tetemesen emelkedett, úgyhogy az 1925. év 3%-os termelési többletet tüntet föl. A körülbelül 2,600.000 t. termelésből 90.000 t. kondenzáltatott, amiből kerek 25.000 tonnát a csokoládégyárak vettek igénybe, míg a maradék részben kivetített, részben az országban használtatott fel.

Gépipar. A svájci gépipar a lefolyt évben kielégítő mértékben volt foglalkoztatva; munkamegszorítás csak itt-ott történt és a megrendelések az üzemeknek majdnem normális foglalkoztatottságot biztosítottak. Ennek dacára konjunktúráról és a svájci gépipar gazdasági helyzetének határozott javulásáról nem beszélhetünk. A gépipar termékeinek kelendő-

sége a drága megélhetés és a rövid munkaidő következtében előálló magas termelési költségek miatt továbbra is nehézséggel találkozik. Különösen a német gépgyárak konkurrenciája érezhető, melyeket a Dawes-terv és megfelelő belföldi kereslet hiánya minden erejük megfeszítésére kényszerít. Megnehezítik a helyzetet még a külföldi vámok is. Kétségtelen, hogy a svájci gépipar folytonos erőmegfeszítés mellett számos nehézséget képes leküzdeni, azonban a nemzetközi versenyben csak úgy fogja helyét megállhatni, ha úgy, mint eddig csupán technikai és gyári tekintetben nagyértékű árut termel s egyben termelési költségeit alaposan leszállítja. A svájci gépipar kivitele januártól szeptemberig 139 millió frank értéket (1924-ben az egész évben 165 millió frankot) képviselt.

Villamosipar. 1925-ben nem vált valóra teljes mértékben az, amit az előző év ígért. Az elfogadott rendeletek eleinte a termelés intenzitását emelték ugyan, de a második félévben új megrendelések már gyérebben folytak be. A drága megélhetéstől, magas bérektől, drága nyersanyagtól és szállítástól eltekintve, az angliai helyzet és a német pénzhány a nemzetközi verseny kiélesítését idézte elő. Csupán a törvényben megengedett heti 52 órai munkaidő kihasználása tette lehetővé, hogy a svájci villamosipar versenyképes árakkal és megfelelő szállítási terminusokkal lépjen fel.

Az autó- és teherkocsiiparban az 1924. év folyamán beállott javulás 1925. év folyamán is tartósan bizonyult. Ami a kivitelről illeti, úgy ez a külföldi verseny hatása alatt áll, melynek termelési feltételei kedvezőbbek. A svájci teherautóipar főfogyasztója a belföld, bár a külföldi üzlet jelentősége is emelkedett.

Óraipar. A helyzet 1924 óta kevésbé változott. A foglalkoztatottság átlag jó volt; ennek ellenére az óraipar helyzete nehéz, túltermelés van s mind újabb és újabb gyárak létesülnek hitelre.

A luxus-óraipar a lefolyt évben kedvező helyzetben volt; legjobb vevői Észak- és Dél-Amerika, Anglia és Japán voltak.

Szállodaipar. A svájci szállodaipar 1925-ben kielégítően dolgozott. A vendégek száma 15%-kal emelkedett, de még mindig 20%-kal kisebb, mint a háború előtt. Miután a vendégek angol, amerikai és német utazóirodák révén jöttek, rövidebb ideig tartózkodtak Svájcban és külön kiadásoktól tartózkodtak, az idegenforgalomból származó jövedelem kisebb.

Kereskedelem és közlekedés.

Az 1925. év a külkereskedelem szempontjából nem mutat kivételt nélkül kielégítő eredményt. A kivitel valamivel az 1924. évi alatt maradt, ami első sorban az alacsonyabb árakra vezethető vissza.

Az 1924. és 1925. évi kereskedelmi mérleg a következőképpen alakult (millió frankokban):

Hónap	Behozatal		Kivitel	
	1924	1925	1924	1925
Január . . .	188·3	223·0	151·0	164·5
Február . . .	192·5	197·6	174·0	171·5
Március . . .	206·9	222·6	214·7	168·5
Április . . .	201·8	200·3	169·4	164·7
Május . . .	200·5	186·0	166·2	191·0
Június . . .	191·6	197·9	153·7	209·2
Július . . .	210·5	205·6	157·1	153·1
Augusztus . .	192·6	212·1	162·7	153·3
Szeptember . .	215·5	229·0	177·0	181·0
Október . . .	233·0	268·7	183·3	170·6
November . .	216·9	239·4	178·3	154·3
December . .	254·1	252·0	182·7	157·0
Összesen	2504·2	2634·2	2070·1	2038·7

A behozatalt illetőleg megjegyzendő, hogy a gabonaneműek eső ára és a redukált nyersanyag-szállítmányok az év elején a behozatali görbe eső tendenciájában nyilatkoztak, míg ennek második félévi emelkedése a szilárduló árakban nagyobb nyersanyagszállításokban és főleg tetemesebb aranybehozatban leli magyarázatát.

A kivitel a legfontosabb árucsoportok szerint 1913-tól 1925-ig a következőképen alakult (millió frankban):

Év	Állati élelmiszerárú és gyarmatarúk	Textiliák	Ebből		Fémek, gépek és járművek	Órák és készülékek	Drogeria-cikkek, kémikáliák és festék
			selyem	pamut			
1913	179·9	601·0	271·3	260·9	173·7	199·2	69·4
1919	157·4	1738·2	702·8	783·9	357·0	357·3	232·8
1920	159·5	1615·5	711·3	695·3	425·2	375·9	319·8
1921	135·7	809·8	341·0	357·4	312·7	204·0	125·1
1922	129·1	814·0	365·3	323·2	252·7	212·1	112·9
1923	129·8	804·5	359·6	306·9	248·3	252·3	119·0
1924	167·1	916·4	374·5	372·6	287·4	313·3	130·7
1925	177·1	867·2	379·2	328·1	322·9	347·5	131·0

A svájci kivitel államok szerinti megoszlása százalékokban a következő:

Ev	Német-ország	Francia-ország	Anglia	Olasz-ország	Egyesült Államok
1913	22·2	10·3	17·2	6·5	9·9
1920	7·7	15·9	19·7	5·1	8·6
1921	9·1	11·2	16·3	3·5	27·4
1922	10·9	13·6	19·8	5·3	12·2
1923	7·0	12·2	20·6	5·7	11·9
1924	15·8	10·0	19·2	4·6	9·9
1925	18·1	8·5	20·6	5·1	9·4

Vasút. A kedvező nemzetközi szállítási viszonyok és az igen kedvező építési periódus következ-

tében 1924-ben a szövetségi vasutaknál az árúforgalom igen nagy volt, miután 1925-ben egyes nemzetközi (reparációs) szállítások megcsappantak és az építkezés is tetemesen kisebb mértékű volt, az árúszállítás csupán 1620 millió tonnát tett ki, vagyis 2%-kal csökkent. A személyforgalom 1925-ben kedvezőbb volt az előző évinél és 4 millió utastöbbletet mutat; az ebből származó bevétel 138 millió frank volt az 1924-iki 132·5 millió frankkal szemben.

A svájci posta 4·64 millió a távíró és távbeszélő 1·95 millió plusszal zárta le az évet, ezen üzemek tehát ismét kedvező eredményt mutatnak fel.

Légiforgalom. A svájci légiforgalom legnagyobb haladása, hogy a légiforgalmivonalak száma a lefolyt évben 11-re emelkedett.

Az 1925. év nyarán a berepült kilométerek száma 818.000, a légi utaké 3887, az utazók száma pedig 7600 volt (1924-ben 3800). A légiforgalom biztonsága azonban nem javult; a programszerű repülésekből csupán 88·9% perfektuáltatott, részben szervezeti hiányok, részben balesetek következtében. A lefolyt időben 35 kényszerleszállás történt, ezek közül 22 motordefektusra volt visszavezethető. A szállítási képességnek átlag 28·6%-a vétetett igénybe. A gépek átlagos gyorsasága 119 km-t tett ki óránként.

Pénzügy.

A bankjegyforgalom december 7-ig 760--851 millió között mozgott s így az 1924. évi számon alul maradt. E jelenség okát egyrészt a tetemesebb aranyforgalomban, a külföldön thesaurált bankjegyek visszavándorlásában, másrészt (egyes iparágakban) a foglalkoztatottság csökkenésében és az áresésben találjuk.

A svájci magán diszkont 1925-ben eső tendenciával bírt, amennyiben januárban átlag 2·69%-ot, novemberben 2·22%-ot és szeptember-októberben 2%-ot tett ki.

A hivatalos diszkont, mely 1923 július 14. óta 4% volt, október 22-én 3½%-ra mérsékelte.

A tőkepiacon majdnem az egész éven keresztül határozott likviditás volt megállapítható, melyet kölcsönök elhelyezése kevésbé befolyásolt. Az ipar és kereskedelem igényei is szerény keretek közt mozogtak, ami részben azokra a nehézségekre vezethető vissza, amelyekkel a vállalkozások találkoztak.

A nyilvános testületek emisszióinak kamatlába 5% és 5½% közt váltakozott, a magántársulatoké 6%-ot is elért.

December közepéig körülbelül 627 millió frank névértékű emisszió volt (szövetségi vasutak, kanton, város bank- és ipari vállalat), melyhez még 40 millió frankértékű részvény számítandó.

Tartózkodásról és üzleti pangásról a svájci tőzsde 1925 folyamán nem panaszkodhatott. Az árfolyam fejlődése általában felfelé irányult, úgyhogy az időnkinti realizációk is mindig ellentállóképességgel rendelkező piacot találtak.

A Szövetség *vámbevétele* 1925-ben 194,999.282 frankot tett ki az 1924-iki 190,897.532 frankkal szemben; ehhez számítandó még a dohányjővedelem és különféle ideiglenesen beszedett 22,400.163 frankot kitevő vám (1924-ben 14,275.852). Az egész vámjővedelem tehát az előző évvel szemben 12,886.060 frank többletet mutat fel.

Általában a pénz- és tőkepiac 1925-ben a likvidálás stádiumában volt. A pénz vásárlóereje tetemesen erősödött, ami annál fontosabb, mert ezen erősödés itt intenzívebb, mint a külföldön s így Svájc versenyképességét támogathatja.

Munkapiac.

A svájci munkapiac helyzete 1925 folyamán az előző éviénél kedvezőbb volt. A munkanélküliségi havi adatok képét a tabella adja.

Az első félévben az általános helyzet határozottan kedvezőbb volt, mint 1924 második felében; azután azonban megváltozott a helyzet, elsősorban a kivitel csökkenése következtében a textiliparban. Majd az építészeti ipar helyzete rosszabbodott 1925 vége felé, különösen a kedvezőtlen időjárás követ-

Hónap	Munkanélküli					
	férfi	nő	össz.	férfi	nő	össz.
	1924-ben			1925-ben		
Január . .	25360	3120	28480	10126	2058	12184
Február . .	24277	2843	27120	9635	2199	11834
Március . .	18578	2802	21380	8334	1851	10185
Április . .	14104	2626	16730	6708	1883	8591
Május . .	11308	2310	13618	5480	1709	7189
Június . .	9245	1693	10938	5778	2306	8084
Július . .	6604	1631	8235	6262	3489	9751
Augusztus .	6894	1843	8737	6515	3380	9895
Szeptember .	6942	1776	8718	6615	3741	10356
Október . .	7429	2022	9451	8109	4110	12219
November .	9118	2361	11479	11228	4532	15760
December .	9642	1777	11419	12582	4445	17027

keztében, végül pedig hozzájárult a munkanélküliség kiélesítéséhez a fém- és gépipar is, mely a németországi kedvezőtlen üzleti konjunktúrát és a svájci behozatali korlátozások beszüntetését érezte meg. Bár a munkapiac helyzete az év vége felé még kedvezőtlenebbé vált, pesszimiztikus megítélésére azonban nincsen ok.

© IRODALMI SZEMLE ©

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Schriften des Institutes für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien, Herausgegeben von Wilhelm Winkler. Heft 3. Statistische Minderheitenrundschan I. Leipzig und Wien 1925, 120. l.

Bécsben egyhamar felismerték azt, hogy a st. germaini és trianoni békeszerződések, valamint az uralkodó politikai áramlatok, állambölceseleti eszmék és nemzeti eszmények, amelyek a kisebbségi kérdést az általános érdeklődés előterébe juttatták, azt is indokoltta és szükségessé teszi, hogy ezzel a kérdéssel alapos tudományossággal foglalkozzanak. A bécsi egyetemen már 1922-ben intézetet alapítottak azzal a céllal, hogy az a kisebbségekkel rendelkező államok statisztikáját figyelemmel kísérje, megbírálja, a kisebbségek valóságos népesedési, gazdasági, kulturális és politikai helyzetét megállapítsa és, hogy a hatékony kisebbségi jog megalapozásának előmozdítása céljából a kisebbségek valamennyi problémáját megvizsgálja. Ez a kisebbségi intézet élvezi az egyetemi autonómiát, fenntartásáról elsősorban egy pártoló egyesület gondoskodik; működését 1924 őszén kezdte meg.

A kisebbségi intézetben készült tanulmányokkal eddig csak különböző német folyóiratokban találko-

hattunk, miután azonban az intézet megerősödött, első két, inkább elméleti jellegű kiadványát (Wilhelm Winkler: Die Bedeutung der Statistik für den Schutz der nationalen Minderheiten, Wien 1923, és I. Seipel: Die geistigen Grundlagen der Minderheitenfrage, Wien 1925) most követte a harmadik, mely már gyakorlatibb természetű. Hat rövidebb tanulmányt foglal egybe ez a füzet több szerző tollából, az első a kisebbségi kérdéssel foglalkozik általánosságban, a második az 1921 február 15-én tartott cseh-szlovák népszámlálás nemzetiségi adatait és módszerét bírálja élesen, a harmadik a bécsi cseh népoktatásüggyel foglalkozik, a negyedik a romániai, az ötödik a lengyelországi kisebbségről próbál megbízható, a hivatalos statisztikáktól eltérő képet rajzolni, a hatodik az osztrák—magyar monarchia feloszlásakor Olaszországnak jutott szláv területtel foglalkozik. A füzet hetedik része a kisebbségre vonatkozó statisztikai szemle, mely röviden megemlékezik az utolsó éveknek a kisebbségek statisztikájára vonatkozó fontosabb eseményeiről és kiadványairól és közli a legfontosabb számadatokat is, amelyeknek megbízhatóságát egyben bírálat tárgyává teszi. Ez a szemle kiterjed Cseh-Szlovákiára, Lengyelországra, Jugoszláviára, Romániára, Olaszországra, Elzász-Lotha-

ringiára, Belgiumra, Oroszországra, Magyarországra, Ausztriára, Svájcra és Finnországra.

Már ez a tartalom-felsorolás mutatja, mily közélről érint bennünket a nevezett intézet munkássága. Tárnyilagos hangon, tudományos színvonalon tárgyalja az érintett kérdéseket s habár munkatársai egyelőre, úgy látszik, kizárólag németek, ez megállapításaikat nem befolyásolja s értékítéleteiket is csak alig színezi (l. pl. 113. l. Sopronra vonatkozó megjegyzéseit).

Kíváncsinos volna, ha a bécsi egyetemnek a kisebbségi ügygel foglalkozó intézete Magyarországon tevékeny munkatársakra s minél több támogatásra találna.¹⁾

V. I. dr.

Imreh Béla: Az inflációs évek hitelpolitikája.

A magyar mérnök- és építész-egylet közgazdasági osztályának kiadása. Budapest 20 l.

Az *inflációs évek hitelpolitikája* cím alatt adta közre Imreh Béla a Magyar Mérnök- és Építészegylet közgazdasági osztályának május 7-i ülésén tartott előadását. A mindvégig érdekes tanulmány gondolatmenete a következő:

Midőn Hegedüs Lóránt 1921 őszén távozott, nyilvánvaló volt már, hogy az államháztartás egyensúlyát saját erőnkől 4—5 éven belül nem vagyunk képesek helyreállítani. Ezáltal adva volt a bankóprás állandó igénybevétele és a korona fokozatos romlása. A gazdasági élet azonban szükségét érezte fix érték-mérőnek és így, főként mezőgazdasági viszonylatban, felkarolta a búzaválatát. Az állam is a földadónál áttért a búzaválatára, a vámoknál az arany-vámpénzre, egyébként pedig a válataromlást a devizaközpont felállításával, az árak szabályozásával, a koronában való kötelező számítás elrendelő „presztizs-rendelettel” és hasonló rendszabályokkal igyekezett meggátolni. Ezekkel az eszközökkel nem siker-

rült feltartóztatni a korona süllyedését, mert más oldalról maga az állam volt az, aki a Jegyintézet egyre fokozódó jegykibocsátása útján igyekezett egyrészt saját költségvetési hiányát, másrészt a magángazdaság kommerciális hiteligenyeit is fedezni. Ezzel az inflációs irányzattal szemben, amelynek főtámaszai a kereskedelmi és a gyáripari érdekeltségek voltak, éles küzdelmet folytattak a defláció hívei, de kevés sikerrel. Rövidesen mutatkoztak az inflációs gazdaságkodás súlyos következményei: a pénzintézeti betétek összezsugorodtak, a pénztőke árúba menekült, vagy kőstüzletekben és konjunkturális vállalkozásokban próbált konzerválódni, miközben nagymértékű és a gazdasági élet egyetemére káros vagyoneletolódás, sőt tőkepusztulás következett be és kiélesedett a hitelválság. Ennek leküzdésére és az infláció legtöbb káros hatásának ellensúlyozására alkalmas eszközül kínálkozott a hitelek általános valorizálása, azonban ezzel szemben a infláció hívei makacs ellenállást fejtettek ki. A koronának 1924 február végén bekövetkezett újabb zuhanása végre is elkerülhetetlenné tette a hitelvalorizációt és a Jegyintézet áttért a takarékkorona-hitelek folyósítására. Pár hónap múlva megalakult a Nemzeti Bank, stabilizálódott a korona s ezáltal feleslegessé vált a hitelvalorizáció, azonban még ily körülmények között is helyes volna oly rendszabályok előkészítése, amelyek a korona bármely váratlan megingása esetén az aranykorona gazdaságkodást fenntartanak és a Jegybank-hiteleket legott valorizálnák.

A tanulmánynak, a francia gazdasági életet ezidőszert fenyegető infláció különös aktualitást ad. a Magyar Mérnök- és Építészegylet közgazdasági osztályának kiadásában jelent meg. Kapható Németh József könyvkereskedőnél (I., Horthy Miklós-út 15.) és minden nagyobb könyvkereskedésben. Ára 10.000 korona).

A m. kir. közp. statisztikai hiv. könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office central royal hongrois de statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek. (*Publications d'intérêt international*). — *The statesman's year-book*, 1926.

Index generalis. Annuaire général des universités, grandes écoles, académies, archives, bibliothèques, instituts scientifiques, jardins botaniques et zoologiques, musées, observatoires, stés savantes. 1925—1926. Szerk. Montessus de Ballore. Paris.

¹⁾ A kisebbségi kérdés tudományos megvilágítása a Magyar Statisztikai Társaság újonnan felállított Államtudományi Intézetének egyik főfeladata.

(Szerk.).

The cotton growing countries present, and potential. Production, trade, consumption. Intern. institut of agriculture. Roma. 1926.

Ausztria. (*Autriche*). — *Geschäftsbericht der Generaldirektion für das Post-, Telegraphen- und Fernsprechwesen*, 1925. Österreichisches Bundesministerium für Handel und Verkehr. Wien.

Wirtschafts-Statistisches Jahrbuch 1925. Kammer für Arbeiter und Angestellte. Wien.

Németbirodalom. (*Allemagne*). — *Die gegenwärtige Lage der Fischerei. Bericht, über die 6. Sitzung der Fachabteilung für Fischerei der Preussischen Hauptlandwirtschaftskammer.* 1925. Berlin. (Veröf-

fentlichungen der Preussischen Hauptlandwirtschaftskammer. 13.)

Die Tarifverträge im Deutschen Reiche am 1. Januar 1925. Nebst einem Anhang: Die Reichstarifverträge am 1. Januar 1926. (35. Sonderheft zum Reichsarbeitsblatt.)

Regierungs-Entwurf eines Arbeitsgerichtsgesetzes nebst amtlicher Begründung. Reichsarbeitsverwaltung. Berlin. 1925. (33. Sonderheft zum Reichsarbeitsblatt.)

Regierungs-Entwurf eines Gesetzes über Arbeitslosenversicherung nebst amtlicher Begründung. Reichsarbeitsverwaltung. Berlin. 1926. (34. Sonderheft zum Reichsarbeitsblatt.)

Svájc. (Suisse.) — *Eidgenössische Volkszählung vom 1. Dezember, 1920. Zusammenfassende Darstellung für die Schweiz.* 3. Schlussheft: *Haushaltungssstatistik.* Eidg. Stat. Bureau. Bern. (Schweizerische Statistische Mitteilungen. VIII/1.)

Nagy-Britannia és Írország. (Grande-Bretagne et Irlande.) — *Stat. abstract for the United Kingdom for each of the fifteen years, 1910/1924.* Stat. Department. Board of trade. London.

Németalföld. (Pays-Bas). — *Stat. van den loop der bevolking van Nederland, 1924.* Waaraan zijn toegevoegd gegevens over 1923. Stat. Bureau van Nederland's-Gravenhage.

Verslag betreffende de werking en de toepassing van de schepenvet en den gang van den dienst in de verschillende districten der scheepvaart-inspectie over 1925. s-Gravenhage.

Dánia. (Danemark.) — *Récoltes en Danemark, 1925.* Stat. département. Copenhagen. (Communications stat. 4. Série. 74/6.)

Population et industries aux îles Féroë. Stat. département. Copenhagen. (Communications stat. 4. Série. 75/4.)

Svédország. (Suède.) — *Kooperation verksamhet i Sverige, 1924.* K. socialstyrelse. Stockholm.

Finnország. (Finlande.) — *La Banque de Finlande, les banques privées et les établissements hypothécaires, 1925.* Bureau central de la stat. Helsingfors.

Postsparbanken, 1925. Bureau central de la stat. Helsingfors.

Fångvården, 1924. Bureau central de la stat. Helsingfors.

Románia. (Roumanie.) — *Stat. des prix, 1925.* Ministerul industriei si comerului. Institutul de stat. gen. a statului. Bucuresti.

Bulgária. (Bulgarie.) — *Stat. criminelle. Crimes et délits et individus jugés, 1920.* Dir. gén. de la stat. Sofia.

Stat. de l'enseignement dans le Royaume de Bulgarie, 1911/1912—1918/1919. Dir. gén. de la stat. Sofia.

Stat. agricole, 1923. Ensemencements, récolte et inventaire. Dir. gén. de la stat. Sofia.

Stat. des coopératives dans le Royaume de Bulgarie, 1921, 1922. Dir. gén. de la stat. Sofia.

Kanada. (Canada.) — *Sixth census of Canada, 1921. Vol. II: Population.* Department of trade and commerce. Ottawa.

Északamerikai Egyesült Államok. (États-Unis d'Amérique.) — *Cotton production and distribution, 1924/25.* Department of commerce. Bureau of the census. Washington.

Year book of the American bureau of metal statistics, 1925. American bureau of metal stat. New-York.

Csile. (Chili.) — *Sinopsis estad. de la república de Chile, 1924.* Oficina central de estad. Santiago.

Folyóiratszemle.

Revue.

Allgemeines Statistisches Archiv (15. kötet, 2. félkötet, München, Berlin és Lipse 1926., német.) **Zahn F.:** Nemzetközi kultúrstatisztika. — **Lorenz P.:** Egy kaukázusi német település lakosságának halálzási viszonyai száz év alatt. — **Feig I.:** Fontosabb be- és kivándorló-államok vándorlási statisztikája. — **Schwartz Ph.:** A foglalkozás szerepe a népmozgalmi statisztikában. — **Achner L.:** A középosztály létfenntartási viszonyai a háború előtt és ma. — **Nothaas J.:** A betegállomány a betegsegélyező pénztáraknál. — **Simon W.:** A statisztikai módszer mint önálló tudomány. — **Morgenroth W.:** A városi statisztika aktuális kérdései. — **Beckh M.:** Statisztika és árvízsgálat. — **Heiler:** A középosztály elszegényedése. — **Achner L.:** Egy társadalom-jóléti index. — **Fehlinger H.:** India népessége. —

Szádeczky—Kardoss T.: Dr. Buday László (1873—1925).

Archiv für Rassen- und Gesellschafts-Biologie (18. kötet, 1. sz., München 1926., német.) **Ulmann H.:** A zsidó népesség vitalitásának és morbiditásának kérdése. — **Müller K. V.:** Szociálanropológiai megfigyelések. — **Weiszenberg S.:** Elméleti és gyakorlati eugenika Szovjetországban.

Archiv für Soziale Hygiene und Demographie (I. kötet, 4. sz., Berlin—Charlottenburg 1926., német.) — **Roesle E.:** Brit-India halálzási viszonyai. — **Benjamin D.:** A berlini konfekciós otthon-munkát végző munkások gyermekeinek felnevelése és lakásviszonyaik. — **Roesle E.:** Az európai államok 1922—1924. évi természetes szaporodása. — **Prinzing F.:** A többes születések számának növekvő

vése a háború utáni évben. — *Kasten A.*: A statisztika szerepe az orvosképzésben. — *Roesle E.*: Ukrajna demográfiai viszonyai. — *Freudenberg K.*: Néhány német nagyváros lakásviszonyai 1925-ben. — *Merres E.*: Az élelmiszerek és más szükségleti cikkek forgalmának szabályozásáról készülő törvény fontosabb újításai. — *Schasse W.*: A nyomorékgondozásról szóló porosz törvény hatásai. — *Helm F.*: A gümőkórelleni védekezés jobb szervezésének útján? — *Möllers B.*: A gümőkór-törvényhozás mai állapota a Németbirodalomban. — *Ichok G.*: Az elnéptelenedés elleni küzdelem Franciaországban (fr. német.) — *Roeschmann H.*: Nemzetközi törekvések a nemi betegségek elleni küzdelemben.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik (55. évf. 3. sz. Tübingen 1926., német.) — *Pribram K.*: A társadalompolitika mint teoretikus tudományág. — *Tismer A.*: Keynes valuta-programja. — *Schiffirin A.*: A társadalomgazdasági ideológia keletkezése az orosz gazdaságtudományban. — *v. Eckardt H.*: A folytonosság az orosz gazdasági politikában Ó-Moszkvától a tanácsköztársaságokig. — *Fehlinger H.*: A nemzetközi munkaszervezet hatása az egyes államok szociálpolitikájára.

Bollettino dell'Istituto Statistico Economico (1926. január-február, Trieszt, olasz). — *Kurett A.*: Trieszt vasúti és tengeri forgalmának időszakos hullámzása. — Halálozás a megszállott területeken az ellenséges megszállás évében. — Néhány jegyzet Szíriáról.

Bollettino dell'Istituto Statistico Economico (1926. március, Trieszt, olasz). — *Citter U.*: A telekérték Giulia tartományban. — *Vergottini M.*: Trieszt és Hamburg forgalma Cseh-Szlovákiával 1925-ben.

Bollettino dell'Istituto Statistico Economico (1926. április-május, Trieszt, olasz). — *Livi L.*: Becslés a háborús halálozás magasságáról (Olaszországban az 1915–20. években). — *Doria D.*: A török-olasz külkereskedelem. — *Liberatore O.*: A kockázat jelentősége a vasúti szállítások alatt előforduló károk és veszteségek szempontjából.

Bulletin de la Statistique générale de la France (15. kötet, 1. f., Párizs 1925., fr.) — A Nemzetközi Statisztikai Intézet XVI. ülése. — *Ville-Chabrolle M.*: A kereső népesség a megszállás alól felszabadult Franciaországi területeken 1906-ban és 1921-ben.

Bulletin de la Statistique générale de la France (15. kötet, 2. f., Párizs 1926., fr.) — *Ulmer H.*: A közjótékonyági intézmények Franciaországban 1872–1923.

Bulletin de la Statistique générale de la France (15. kötet, 3. f., Párizs 1926., fr.) — Nagykereskedelmi havi indexszámok 1919–1926. — Az értékpapirkibocsátások Franciaországban

1925-ben. — Az értékpapírok árfolyama, kamatai és tiszta jövedelmük. 1919–1926. — *Desirier J.*: Az ipari termelés havi indexszámai Franciaországban.

Commerce Reports (1926., 22. sz. Washington, ang.) — Az amerikai külforgalom újabb alakulása. — A japán valuta javulása. — A kínai szőnyegipar. — Északnyugat-Európa mint az amerikai szárított gyümölcs piaca.

Commerce Reports (1926., 23. sz., Washington, ang.) — A forgalmi adó Kinában. — Szíria kereskedelmi és gazdasági fejlődése. — A német papirosipar. — A növekvő mezőgazdasági gépbehozatal Argentínában.

Revue internationale du travail (1926. május, Genf, fr.) — *Eastman M.*: A szénválság. (Irodalmi szemle). — *Vernon H. M.*: Az emberi tényező a munkabalesetekben. — A munka- produktivitás Szovjet-Oroszországban. — A gyermekmunka a német mezőgazdaságban az utolsó húsz év alatt.

Társadalomtudomány (6. évf. 3. sz., Budapest 1926., m.) — *Kolosváry B.*: A jogfolytonosság gondolata. — *Mozolovszky S.*: Néhány adat házicselédeink társadalomrajzához. — *Kovrig B.*: Az angol erőpróba. — *ifj. Hornyánszky Gy.*: A munkanélküliség és a kötelező biztosítás. — *Pakodi P.*: Az áttérések mérlege. — *Mo'sa J. és Bernáth L.*: Még egy szó a parlament reformjáról.

Wirtschaftsdienst (1926., 24. sz., Hamburg, német.) — *Friedrich A.*: A német villamossági ipar nemzetközi kapcsolatai. — *Meister M.*: A lengyel vasszindikátus és a lengyel-felsősziléziai vasipar helyzete. — *Nassen P.*: Birodalmi üzemek 1925-ben. — Gazdasági barométer.

Wirtschaftsdienst (1926., 25. sz., Hamburg, német.) — *Greiling W.*: Német kereskedelem- politikai reformjavaslatok. — *Brech J.*: Az áralakulás 1926. eleje óta. — *Krämer C.*: A munkapiac helyzete Németországban. — *Moschopoulos N.*: Görögország háborús adósságai. — *Mezger F. L.*: A német villamossági ipar 1925-ben.

Wirtschaft und Statistik (6. évf., 1. sz., Berlin 1926., német.) — A német bányászat 1924-ben. — A német termés 1925-ben. — Dohányültetvények és termés a Németbirodalomban. — Berek és munkaidő a külföldön. — A vállalkozási formák alakulása 1925-ben. — A részvények árfolyama 1925-ben. — Nemzetközi valutaárfolyamok 1925-ben. — Csődök és üzleti felügyeletek 1925-ben. — Ellátásra jogosított hadirokkantak a Németbirodalomban. — (6. évf., 2. sz.) — Németország vasellátása a háború után. — A német állatvásárok forgalma 1925-ben. — A német kikötők 1925. évi hajóforgalma. — Tengeri árúdíjtételek 1925-ben. — A német nagykereskedelmi árak 1925-ben. — Tarifaberek 1925-ben. — Az 1924. évi örökösödési adóbevételek a német államokban. — A német pénzpiac 1925-ben. — A német nagy-

városok 1925. évi népmozgalma. — Franciaország népmozgalma különös tekintettel Elzász-Lotharingiára. — (6. évf., 3. sz.) — A Németbirodalom állatállománya 1925. dec. 1. — A német széntermelés 1925-ben. — Szövetkezeti mozgalom a Németbirodalomban 1925-ben. — Németország 1925. évi külkereskedelmi forgalma. — Német kikötők tengeri árúforgalma 1925-ben. — Nemzetközi nagykereskedelmi árak 1925-ben. — Az értékpapírok 1925. évi hullámozása. — Az 1925. évi német kivándorlási mozgalom. — (6. évf., 4. sz.) — Németország vas-ellátása 1925-ben. — A német keresk. hajóállomány 1925. dec. 1. — Árúforgalom a német folyamvidékeken 1924-ben. — A német takarékpénztárak 1925-ben. — A Németbirodalom bűnügyi statisztikája. — Építkezések Németországban 1919–1924. — (6. évf., 5. sz.) — A németbirodalmi szükséglet és annak fedezése az 1913. évi számítás és az 1926. évi előirányzat szerint. — A villamos-áramtermelés különböző államokban. — A világ 1925. évi szőlőterületei és bortermése. — A német külkereskedelem származási és rendeltetési országok szerint 1925-ben. — A nemzetközi külkereskedelmi forgalom 1925-ben. — Németország és a világ 1925. évi hajóépítései. — Néhány német állam lakosságának vallásfelekezeti megoszlása az 1925. évi népszámlálás szerint. — (6. évf., 6. sz.) — Az ipari üzemek fejlődései és munkásságuk száma 1907–1924. — Az orosz államháztartás 1918. óta. — Családi állapot és kormegoszlás az 1925. évi népszámlálás szerint Bajorországban és Brémában. — Építő tevékenység és építkezési engedélyek a Németbirodalomban 1925-ben. — (6. évf., 7. sz.) — A világ 1925. évi nyersvas- és nyersacéltermelése. — A nemzetközi külkereskedelmi forgalom 1925-ben. — A birodalmi vasút 1925. évi személyforgalma. — A német nagybankok 1925-ben. — A német főiskolák látogatottsága az 1924/25. téli félévben. — Az 1924. évi német választásokban való részvétel kor és nemek

szerint. — (6. évf., 8. sz.) — A világ 1925. évi gabonatermése. — Fontosabb államok vasutai. — Az 1924. és 1925. évi idegenforgalom 10 német idegenforgalmi gócponton. — A német főiskolák látogatottsága az 1924/25. téli félévben. — Sztrájkok és kizárások. — (6. évf. 9. sz.) — A világ pamuttermelése. — Fontosabb államok és jelentős csatornák tengeri hajóforgalma 1925-ben. — A birodalmi pénzügyek az 1925. költségvetési évben. — A Németbirodalom városi és vidéki népessége az 1925-iki népszámlálás szerint. — Az Sz. H. Sz. állam népessége. — (6. évf., 10. sz.) — A német nagyvárosok, mint az ipar telephelyei. — A német részvénytársaságok 1925-ben. — Poroszország nemzetiségi kisebbségei az 1925. évi népszámlálás szerint. — (6. évf., 11. sz.) — A világ gyapjútermelése 1924-ben és 1925-ben. — Fontosabb államok 1925. évi burgonyatermése. — A nemzetközi külkereskedelmi forgalom alakulása 1926 első negyedében. — Fontosabb német és külföldi kikötők 1925. évi tengeri hajóforgalma. — A külföldi tőkepiac 1925-ben és 1926 első negyedében. — A tifusz-halálozás a Németbirodalomban és a külföldön a háború előtt és után. — Japán 1925. évi népszámlálási adatai.

Hírek. — *Nouvelles.*

Tschuprow Sándor †. A petrogradi főiskola volt professzora, a Németországban élő *Tschuprow* Sándor 1926 április 19-én Genfben meghalt. Az elméleti és matematikai statisztikának rendkívül képzett, nagy tudású művelője volt. Mind az orosz, mind pedig a nemzetközi statisztikai életben élénk részt vett és jelen volt a Nemzetközi Statisztikai Intézet, melynek 1911-ben választott tagjává, múlt évi római kongresszusán is.

A **boroszlói városi statisztikai hivatal** *Ergang* Károly halálával megüresedett igazgatói székét 1926 április 12-én *v. Auer dr.* foglalta el.

Magyarország gazdasági jelzőtáblája. — Tableau économique de la Hongrie.

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti adatok ¹⁾ <i>Données d'avant- guerre¹⁾</i>	1925	1926			
				március <i>mars</i>	április <i>avril</i>	május <i>mai</i>	június <i>juin</i>
1. Népmozgalom. — Mouvement de la population.		1909—1912. évi átlag <i>moyenne de 1909—1912.</i>					
Házasságkötések — <i>Mariages</i>	száma <i>nombre</i>	68.000	72.986	3.619	5.610	8.392	—
1000 lél. jut — <i>Proport. pour 1000 âmes</i>	"	9.1	8.8	5.1	8.2	11.8	—
Élve születtek — <i>Nés-vivants</i>	"	263.000	230.061	19.995	18.925	19.234	—
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	35.2	27.7	28.1	27.6	27.0	—
Halálozás — <i>Décès</i>	"	174.000	140.351	12.992	12.554	12.177	—
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	23.3	16.9	18.3	18.3	17.1	—
Egy éven aluli elhaltak — <i>Décédés au-dessous d'un an</i>	"	55.000	33.534	3.259	3.190	2.848	—
100 élveszülettre esik — <i>Proportion pour 100 nés-vivants</i>	"	20.9	16.7	16.3	16.9	14.8	—
Gümőkórban elhaltak — <i>Décès causés par la tuberculose</i>	"	27.000	19.977	2.270	2.325	2.200	—
1000 lél. esik — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	3.5	2.4	3.2	3.4	3.1	—
Szaporodás — <i>Accroissement</i>	"	89.000	89.710	7.003	6.371	7.057	—
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	11.9	10.8	9.8	9.3	9.9	—
Kivándorolt — <i>Émigrés</i>	"	—	2.986	703	404	285	—
Visszavándorolt — <i>Rémigrés</i>	"	—	450	47	59	37	—
2. Munkapiac. — Marché du travail.							
Hatósági munkaközvetítők:							
<i>Offices publics de placement:</i>							
Munkahelyek — <i>Offres d'emploi</i>	száma <i>nombre</i>	—	66.982	4.581	5.342	6.381	5.802
Munkakeresők — <i>Demandes d'emploi</i>	"	—	156.489	13.229	12.769	13.131	12.273
100 munkahelyre esett munkakereső <i>Proportion des demandes d'emploi pour 100 offres d'emploi</i>	"	—	233.6	288	239	206	212
Munkaközvetítés — <i>Placements</i>	"	—	39.750	2.795	2.723	3.711	3.396
100 munkahelyre esett közvetítés — <i>Proportion des placements pour 100 offres d'emploi</i>	"	—	59.3	61.0	54.7	58.2	58.5
Munkanélk. száma. Nombre des chômeurs:							
Keresztényszocialista szakszervezetek <i>Syndicats socialistes-chrétiens</i>		—	⁵⁾ 1.267	⁶⁾ 1.700	⁶⁾ 1.459	⁶⁾ 1.410	⁶⁾ 1.490
Szociáldemokrata szakszervezetek — <i>Syndicats socialistes-démocrates</i>		—	⁵⁾ 31.241	⁶⁾ 29.218	⁶⁾ 28.776	⁶⁾ 27.598	⁶⁾ 25.558
Együtt — <i>Ensemble</i>		—	⁵⁾ 32.508	⁶⁾ 30.918	⁶⁾ 30.235	⁶⁾ 29.008	⁶⁾ 27.048
Munkabérek²⁾ — Salaires:²⁾	órabér kor. <i>salaires à l'heure en cour.</i>						
Bádogos — <i>Ferblantiers</i>	"	—	9.320	9.222	8.321	9.750	10.289
Asztalos — <i>Menuisiers</i>	"	—	8.180	7.481	7.746	7.680	7.646
Szabó — <i>Tailleurs</i>	"	—	9.587	8.573	8.942	8.155	8.564
Kőműves — <i>Maçons</i>	"	—	9.936	8.750	9.091	9.404	8.341
Napszámos — <i>Journaliers</i>	"	—	6.366	5.906	6.593	7.667	6.217
Gyári munkásnő — <i>Ouvrières de fabr.</i>	"	—	3.877	—	4.050	—	4.144
Napszámosnő — <i>Journalières</i>	"	—	5.514	5.247	5.582	5.193	5.997
3. Termelés. — Production.		1911/13. évi átl. <i>moyenne de 1911—1913</i>					
Búza — <i>Froment</i>	q	22,206.183	19,506.881	—	—	—	⁸⁾ 18,067.816
Róz — <i>Seigle</i>	"	8,248.424	8,261.662	—	—	—	⁸⁾ 7,381.630
Árpa — <i>Orge</i>	"	7,869.244	5,536.820	—	—	—	4,737.561
Zab — <i>Avoine</i>	"	4,449.918	3,705.931	—	—	—	3,520.200
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	15,024.289	22,345.481	—	—	—	—
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	"	19,507.196	23,095.057	—	—	—	—
Cukorrépa — <i>Betteraves à sucre</i>	"	15,867.212	15,274.108	—	—	—	—
Bor (mustterm.) — <i>Vin (production de moût)</i>	hl	1,997.622	⁷⁾ 3,589.523	—	—	—	—
Kőszén ³⁾ — <i>Houille³⁾</i>	q	8,060.857	7,054.555	699.571	639.327	602.269	—
Barnaszén ³⁾ — <i>Lignite³⁾</i>	"	54,525.932	50,368.373	4,469.996	3,579.639	3,492.709	—
Szész — <i>Alcool</i>	hl	—	⁴⁾ 278.665	36.584	22.311	12.730	—
Cukor (nyerscukorértékben) — <i>Sucre (en valeur de sucre brut)</i>	q	2,758.927	⁴⁾ 2,021.570	1.480	—	1.510	—

¹⁾ Az adatok Magyarország mai területére vonatkoznak. — *Ces données se rapportent au territoire actuel de la Hongrie.* — ²⁾ A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak budapesti adatok. — *Moyenne pondérée des salaires offerts par les bureaux de placement de Budapest. Ces données ne se rapportent qu'à Budapest.* — ³⁾ Az 1926 évi adatok a bruttó, a többiek a nettó termelésre vonatkoznak. — *Les données de 1926 se rapportent à la production brute, et les autres, à la production nette.* — ⁴⁾ A feltüntetett évvel végződő gazdasági év adatai. — *Données de la campagne finissant dans l'année indiquée.* — ⁵⁾ Átlag. — *Moyenne.* — ⁶⁾ A hó utolsó napján megállapított adatok. — *Données établies au dernier jour du mois.* — ⁷⁾ Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire* — ⁸⁾ A m. kir. földművelésügyi minisztérium július 21-én közzétett vetésjelentése szerint (évi adat). — *Rapport sur les cultures, publié au 21 juillet par le Ministère roy. hongrois de l'Agriculture.*

(folytatás — suite)

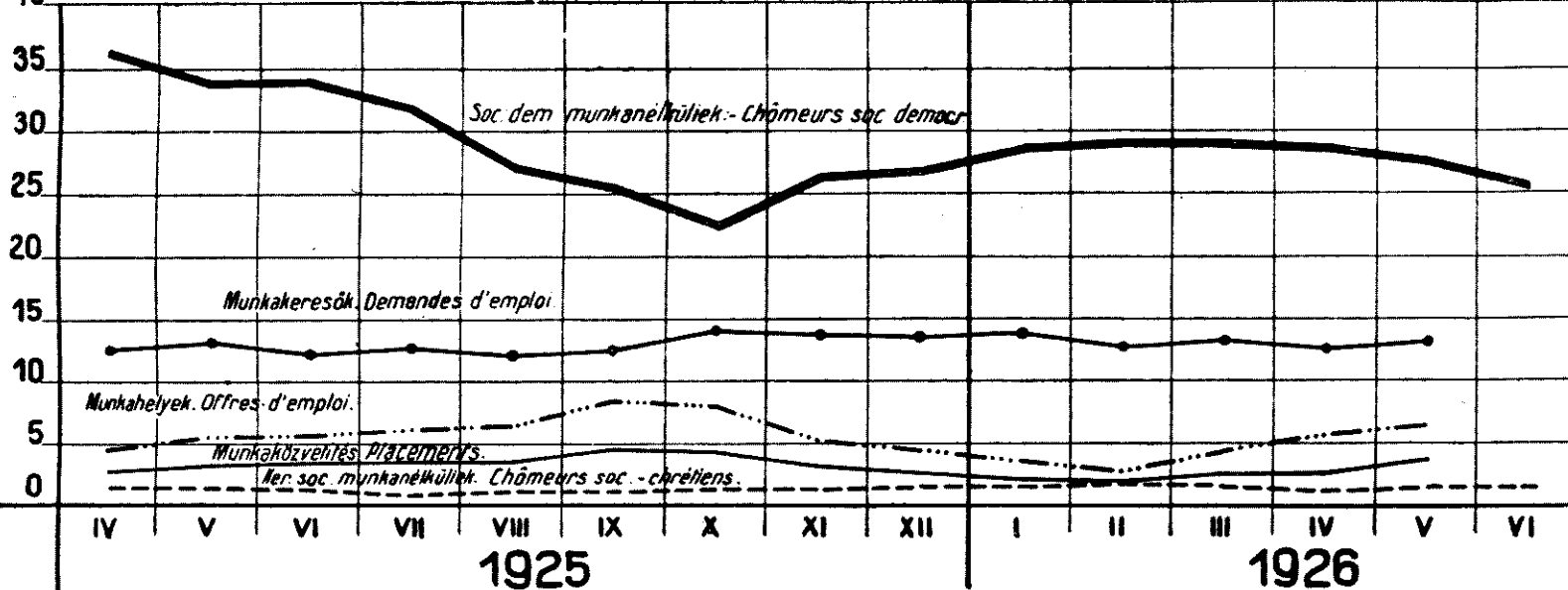
Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti ad. <i>Données d'avant- guerre</i>	1925	1 9 2 6			
				március <i>mars</i>	április <i>avril</i>	május <i>mai</i>	június <i>juin</i>
4. Pénz és hitel ¹⁾ — Monnaie et crédit.¹⁾		1913					
A korona zürichi árfolyama — <i>Cours de change de la cou- ronne à Zurich</i>	100K=sv. fr. 100 cour.= franc suiss. 1 sv.fr.=kor. 1 fr. suiss.= couronnes.	105.01	0.007255	0.00727	0.00724	0.00723	0.00723
		0.952	13.784	13.755	13.812	13.831	13.831
Postatakarékpénztári betétállá- dék — <i>Effectif de dépôts à la Caisse d'épargne postale .</i>	millió kor. <i>en millions de cour.</i>	—	1,331.328	1,100.054	1,159.114	1,152.119	1,308.297
13 legnagyobb pénztár. betétáll. — <i>Effectif de dépôts des 13 établ. de crédit les plus importants</i>	"	—	5,179.657	5,579.838	5,805.626	6,039.671	6,185.758
Magyar Nemzeti Bank — <i>Banque Nationale de Hongrie:</i>							
Érckészlet — <i>Encaisse métall. (arany, ezüst, devizák és valu- ták — or, argent, devises et monnaies)</i>	pengő <i>pengős</i>	—	267,242.447	239,429.821	242,390.846	239,996.977	229,176.042
Leszámitolt váltók, közraktári jegyek és értékpapírok — <i>Trai- tes, warrants et titres escomptés</i>	"	—	134,181.302	139,122.320	167,520.158	174,946.838	165,097.858
Jegyforg. — <i>Billets en circul.</i>	"	—	415,514.996	380,446.103	410,756.106	387,503.781	395,419.001
Kamatláb — <i>Taux en banque</i>	‰	—	7	7	7	7	7
Tőzsdeindex ²⁾ — <i>Indice de la Bourse²⁾</i>	száma <i>nombre</i>	100	10.2	9.4	10.0	9.2	10.1
Nagykereskedelmi indexszám — <i>Nombre-indice des prix de gros</i>	"	1	18.832	17.788	17.683	17.628	17.612
Megélhetési indexszám — <i>Nombre- indice du coût de la vie . .</i>	"	1	14.743	14.728	14.512	14.623	14.704
5. Külkereskedelmi forgalom. Commerce extérieur.							
Behozatal — <i>Importations . .</i>	drb — <i>pièces</i>	—	752.098	85.326	75.252	44.965	—
	q	—	44,756.933	3,783.633	3,353.977	3,878.554	—
	ezer ar. kor. <i>en milliers de couronn.-or</i>	—	739.680	70.541	61.882	58.352	—
Kivitel — <i>Exportations . . .</i>	drb — <i>pièces</i>	—	335.739	19.348	25.284	28.303	—
	q	—	21,859.600	1,527.928	1,375.925	1,468.034	—
	ezer ar. kor. <i>en milliers de couronn.-or</i>	—	700.058	49.121	43.543	49.720	—

¹⁾ Év-, illetve hóvégi adatok. — *Ces données se rapportent à la fin de l'année, respectivement à la fin du mois*²⁾ Az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével. — *En tenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913.*

MUNKAPIAC.

MARCHÉ DU TRAVAIL.

Ézrekben - en milliers

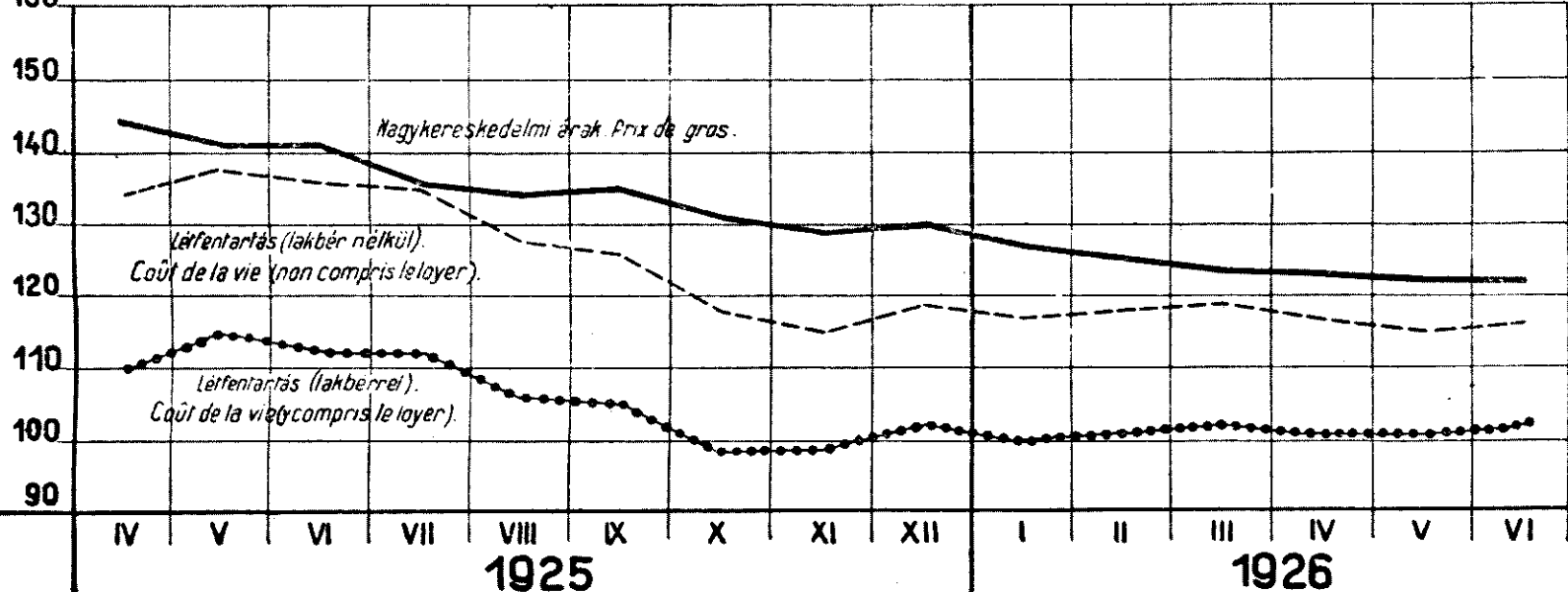

A NAGYKERESKEDELMI ÁRAK ÉS A LÉTFENTARTÁSI KÖLTSÉGEK

INDEXSZÁMAI (1913 = 100).

NOMBRES - INDICES DES PRIX DE GROS ET DU COÛT DE LA VIE (1913 = 100).

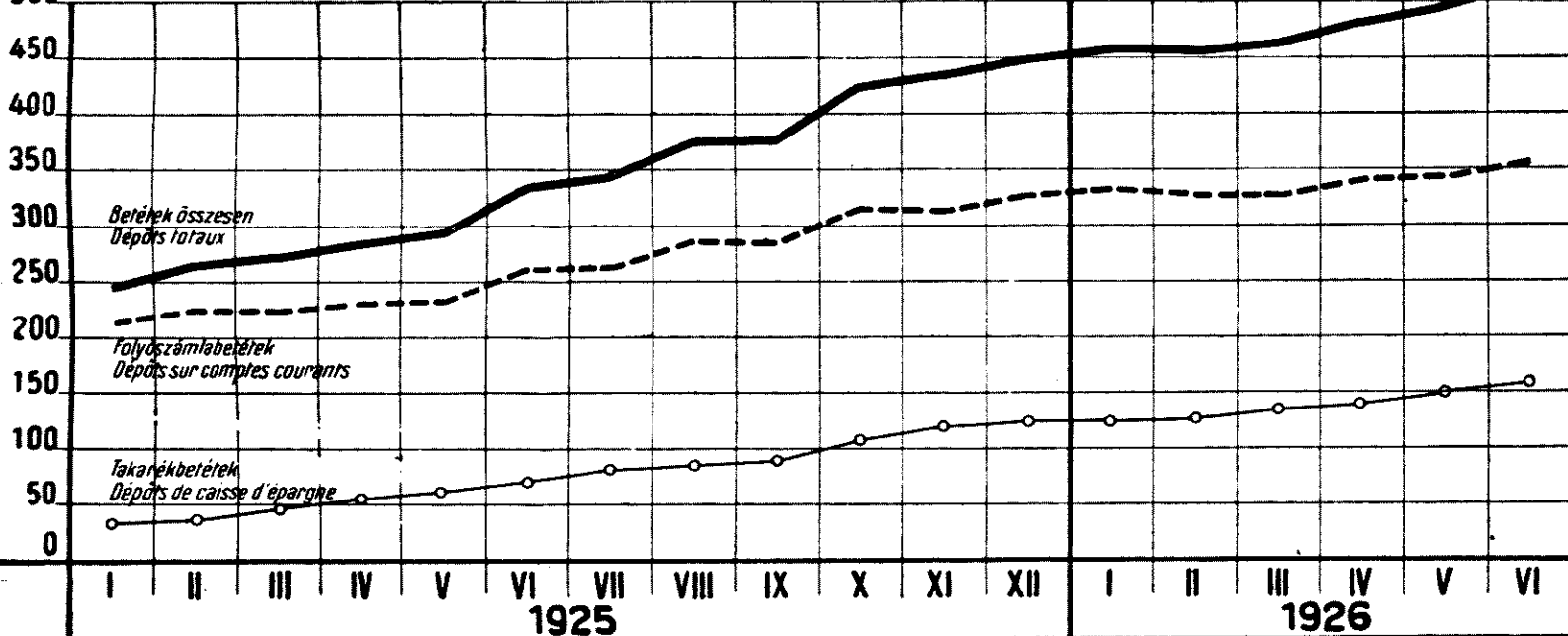
Aranykorona alapon. Sur la base couronne-or

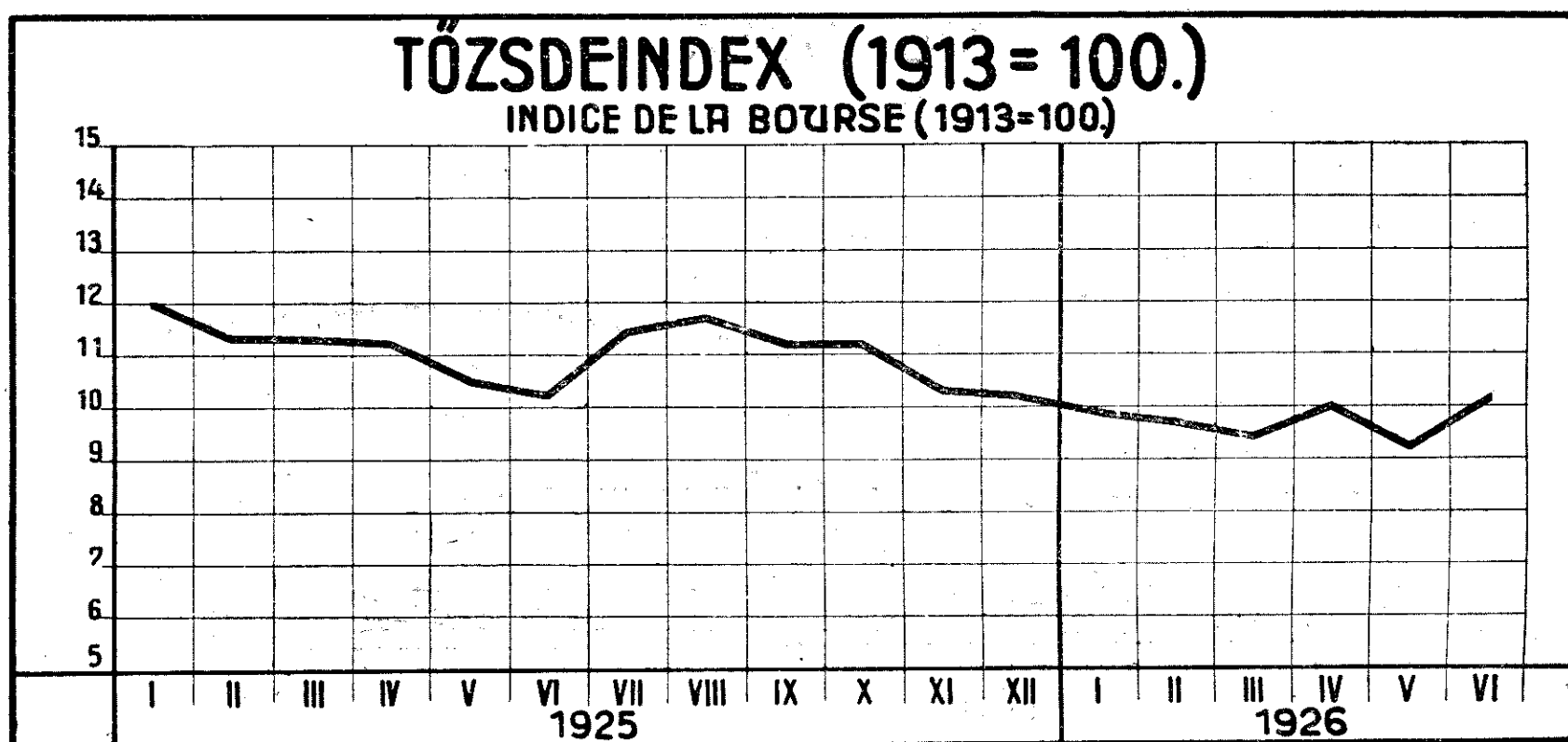
BETÉTEK ÁLLADÉKA.

EFFECTIF DES DÉPÔTS.

Millió aranykorona
Millions de couronnes-or

¹⁾ A postatakarékpénztárnál és a 13 legnagyobb budapesti pénzintézetben elhelyezett betétek álladéka.
Effectif des dépôts de la Caisse d'épargne postale et des 13 principaux établissements de crédit de Budapest.

1) Tőzsdeindex az 1913. évi részvényállományt érintő változások számbavételével.
 Indice de la Bourse eu égard aux changements affectant l'effectif d'actions de 1913.

